

**T.C.**  
**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**ARAP DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**PROJE İMAM – HATİP LİSELERİNDE ARAPÇA**  
**HAZIRLIK SINIFI ÖĞRETİM YÖNTEM VE**  
**TEKNİKLERİ**

**Songül İLANLI**

**2501140023**

**Tez Danışmanı**

**Prof. Dr. Abdullah KIZILCIK**

**İSTANBUL – 2019**

## ÖZ

### PROJE İMAM – HATİP LİSELERİNDE ARAPÇA HAZIRLIK SINIFI ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

SONGÜL İLANLI

Türkiye’de son yıllarda İmam- Hatip liseleri proje okulu olma yolunda hızlı bir şekilde ilerleme kaydetmiştir. Bu okulların bazılarında Arapça ve İngilizce hazırlık sınıfları bulunmaktadır. Buna binaen bu çalışmada, Arapça hazırlık sınıflarında kullanılan Arapça öğretim yöntem ve tekniklerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde, Türkiye’deki Arapçanın önemi, Türkiye’de Arapça eğitimi veren kurum ve kuruluşlardaki Arapça eğitimi üzerine bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde; Arapça hazırlık sınıfı olan Proje İmam- Hatip liselerinde okuyan öğrencilere ve Arapça öğretmenlerine yönelik anket uygulaması yapılarak bu anketlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuç kısmında ise anket verilerinden elde edilen bilgiler sonuca bağlanarak önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmamızın amacı, öncelikle Arapça hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretim yöntem ve tekniklerin belirlenmesi ve bu yöntem ve tekniklerin öğrencilerin üzerindeki başarı durumunu tespit etmektir. Ayrıca bu çalışmanın Arapça öğretmenlerine yöntem ve teknik seçerken yol göstereceği düşünülmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Arapça öğretimi, yöntem ve teknikler, Arapça öğretmenleri, Proje İmam-Hatip liseleri, Arapça hazırlık sınıfları.

## **ABSTRACT**

### **TEACHING METHODS AND TECHNIQUES IN ARABIC PREPARATION CLASSES IN PROJECT IMAM- HATIP HIGH SCHOOLS**

**SONGÜL İLANLI**

Imam-Hatip schools in Turkey has made rapid progress in having a substantial place among project schools in recent years. Some of these schools have Arabic and English preparatory classes. In thşs study, Arabic teaching methods and techniques used in Arabic prep classes were analyzed and identified.

In the first part of our study, te importance of Arabic in Turkey and group of information about the institutions and organizations in Turkey which provide Arabic education. In the second part; The questionnaires were applied to students and Arabic teachers who were studying/working in Arabic prep classes of Project Imam-Hatip High Schools; and these questionnaires were evaluated. In the result section, the information obtained from the survey data was concluded and recommendations were made.

The aim of our study is firstly to determine Arabic teaching methods and techniques in Arabic prep classes and then to determine the success level of these methods and techniques on students. It is also thoutght that this study will guide the Arabic teachers in selecting method and technique for teaching.

**Keywords:** Tecahing Arabic language, methods and techniques, Arabic teachers, Project Imam Hatip High Schools, Arabic prep classes.

## ÖNSÖZ

İmam- Hatip liseleri uzun yıllar kapatılma tehlikesi ile karşı karşıya gelmiştir. Günümüzde ise Proje İmam- Hatip liselerinin açılmasıyla gerek akademik gerekse sosyal anlamda üst seviyeye ulaşmıştır. Bu okullarda Fen ve Sosyal Bilimler Projelerinin yanı sıra yabancı dil programları da uygulanmaktadır. Bu dillerden biri de Arapçadır.

İmam-hatiplerin kuruluşundan bu yana Arapça dersleri bu okullarda okutulmakta olup yeterli başarı elde edilememiştir. Fakat Arapça hazırlık programı uygulayan proje imam-hatip liselerinin açılmasıyla Arapça öğretiminde istenilen başarıya ulaşılmıştır. Arapça öğretiminde kat edilen bu yolun hangi aşamalardan geçtiğini, hangi öğretim yöntem ve tekniklerin kullanıldığını tespit etmek amacıyla bu araştırma yapılmıştır. Bu araştırma giriş ve sonuç bölümleriyle birlikte toplam dört bölümden oluşmaktadır. ,

Giriş bölümünde araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgi verilmesinin yanı sıra imam hatip okullarının kuruluşundan günümüze kadar geçirmiş olduğu süreçler ve son zamanlardaki durumuyla birlikte Arapça öğretim yöntem ve teknikleri üzerinde durulmuştur.

Birinci bölümde, Türkiye’de Arapçanın önemi ve Arapça eğitimi ile ilgili olarak Arapçanın dil ve edebiyat açısından önemi, Türkler için tarihi ve kültürel önemi ve günümüzdeki önemi konularına değinilmiştir. Ayrıca Türkiye’de Arapça eğitimi veren kurum ve kuruluşlar ele alınmıştır.

Arapça hazırlık sınıfı olan proje imam- hatip liselerinde okuyan öğrenci ve orada görev yapan Arapça öğretmenlerine yönelik yapmış olduğumuz anket çalışmasından elde edilen verilere ve bu verilerin değerlendirilmesine ikinci bölümde yer verilmiştir.

Sonuç ve öneriler kısmında ise; araştırmada saptanan bulgular bir sonuç olarak değerlendirilmiş ve bu sonuçlara binaen bazı önerilerde bulunulmuştur.

Bu alışmanın Arapça ğrenen öğrencilere ve Arapça ğretimi veren ğretmenlere Arapça ğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili olarak fayda sağlayacağı ngör÷lmektedir. Çalışmanın faydalı olmasını temenni etmekteyiz.

Bu çalışmamda bana yol gösteren, her türlü zorluklarda yanımda olup desteklerini sağlayan danışman hocam saygıdeğer Prof. Dr. Abdullah Kızılıcık’a, Arapça öğrenimimde büyük katkısı olan ve lisansüstü eğitimimde de yanımda olduğunu hissettiren çok muhterem hocam Doç. Dr. Ömer İshakoğlu’na, bu süreçte beni yalnız bırakmayıp her türlü maddi ve manevi desteklerini veren arkadaşlarıma, meslektaşlarıma ve büyük sabır ve fedakârlıklarla bana destek olan çok kıymetli aileme şükranlarımı sunarım.

SONGÜL İLANLI

İSTANBUL- 2019

## İÇİNDEKİLER

|                          |      |
|--------------------------|------|
| ÖZ.....                  | iii  |
| ABSTRACT .....           | iv   |
| ÖNSÖZ.....               | v    |
| TABLolar LİSTESİ .....   | ix   |
| KISALTMALAR LİSTESİ..... | xiii |
| GİRİŞ.....               | 1    |

## BİRİNCİ BÖLÜM

### TÜRKİYE'DE ARAPÇANIN ÖNEMİ VE ARAPÇA EĞİTİMİ

|                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------|----|
| 1.1.Türkiye’de Arapçanın Önemi .....                              | 19 |
| 1.1.1.Arapçanın Dil ve Edebiyat Açısından Önemi .....             | 20 |
| 1.1.2.Arapçanın Türkler İçin Tarihi Ve Kültürel Önemi .....       | 21 |
| 1.1.3. Arapçanın Günümüzdeki Önemi .....                          | 22 |
| 1.2. Türkiye’de Arapça Eğitimi .....                              | 23 |
| 1.2.1. Resmi Kurumlarda Arapça Eğitimi.....                       | 24 |
| 1.2.1.1. İmam Hatip Okullarında Arapça Eğitimi .....              | 24 |
| 1.2.1.1.1.İmam Hatip Ortaokullarında Arapça Eğitimi .....         | 25 |
| 1.2.1.1.2. İmam Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi.....             | 32 |
| 1.2.1.2. Üniversitelerde Arapça Eğitimi.....                      | 33 |
| 1.2.1.2.1. Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinde Arapça Eğitimi ..... | 35 |
| 1.2.1.2.2. İlahiyat Fakültelerinde Arapça Eğitimi.....            | 36 |
| 1.2.2. Özel Kurum ve Kuruluşlarda Arapça Eğitimi.....             | 38 |

## İKİNCİ BÖLÜM

### PROJE İMAM-HATİP LİSELERİNİN ARAPÇA HAZIRLIK SINIFI ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

|                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------|----|
| 2.1.ANKETE KATILANLARIN KİŞİSEL BİLGİLERİ .....             | 39 |
| 2.1.1.Ankete Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri.....   | 39 |
| 2.1.1.1.Öğretmenlerin Görev Yapmakta Oldukları Okullar..... | 39 |
| 2.1.1.2.Cinsiyetleri ve Uyrukları .....                     | 40 |
| 2.1.1.3.Mezun Oldukları Bölümler .....                      | 41 |
| 2.1.1.4.Kıdemleri.....                                      | 42 |

|                                                                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 2.1.1.5.Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatleri, Girdikleri Arapça Dersler ve Sınıflar .....                                                               | 42  |
| 2.1.1.6.Arapça Öğretim Yöntemlerine İlişkin Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Durumları .....                                                        | 45  |
| 2.1.1.7.Arap Ülkelerinde Bulunma Durumları .....                                                                                                        | 46  |
| 2.1.2.Ankete Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri.....                                                                                                | 46  |
| 2.1.2.1.Öğrenim Gördükleri Okul ve Sınıflar .....                                                                                                       | 47  |
| 2.1.2.2.Cinsiyetleri .....                                                                                                                              | 48  |
| 2.1.2.3.Mezun Oldukları Okullar .....                                                                                                                   | 48  |
| 2.2.ARAPÇA HAZIRLIK SINIFI ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERE İLİŞKİN BULGULAR .....                                                                          | 49  |
| 2.2.1.Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere Dair Bulgular .                                                                                | 49  |
| 2.2.1.1.Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemleri Seçerken Dikkat Edilen Hususlara Dair Bulgular .....                                                   | 49  |
| 2.2.1.2.Öğretmenlerin Arapça Öğretiminde Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular .....                                                      | 55  |
| 2.2.1.3.Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemlerle Hangi Dil Beceri Alanına/ Alanlarına Ağırlık Verdiklerine Dair Bulgular .....                           | 61  |
| 2.2.1.4.Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntem ve Tekniklerin Öğrencilerin Başarısında Etkili Olup Olmadığına Karar Verme Durumları .....                   | 68  |
| 2.2.2.Arapça Derslerinde Kullanılan Araç- Gereç ve Materyallerin Kullanılma Durumları .....                                                             | 71  |
| 2.2.3.Öğretmenlerin Arapça Eğitimi Üzerine Hazırlanan Ders Kitaplarını ve Müfredatı Yeterli Bulup Bulmamalarına Dair Bulgular .....                     | 80  |
| 2.2.4.Öğretmenlere Göre Öğrencilerin Derslere Aktif Katılım Durumları.....                                                                              | 81  |
| 2.2.5. Öğrencilerin Hazırlık Sınıfında Verilen Arapça Eğitimini 10.-11. ve 12. Sınıflarda da Devamlılığını Sağlayıp Sağlamadığına Dair Düşünceleri..... | 83  |
| 2.2.6.Hazırlık Sınıflarındaki Arapça Öğretiminin Başarılı Olup Olmadığına Dair Bulgular.....                                                            | 85  |
| 2.2.7.Öğrencilerin Arapçaya Olan Tutumlarına Dair Bulgular .....                                                                                        | 90  |
| <b>SONUÇ VE ÖNERİLER</b>                                                                                                                                |     |
| 1.Sonuç .....                                                                                                                                           | 97  |
| 2.Öneriler .....                                                                                                                                        | 99  |
| <b>KAYNAKÇA</b> .....                                                                                                                                   | 101 |
| <b>EKLER</b> .....                                                                                                                                      | 107 |

## TABLÖLAR LİSTESİ

|                                                                                                                                                                              |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Tablo 1. 1.</b> Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullar.....                                                                                                               | 39 |
| <b>Tablo 1. 2.</b> Öğretmenlerin Cinsiyetleri.....                                                                                                                           | 40 |
| <b>Tablo 1. 3.</b> Öğretmenlerin Uyrıkları.....                                                                                                                              | 40 |
| <b>Tablo 1. 4.</b> Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölümler.....                                                                                                               | 41 |
| <b>Tablo 1. 5.</b> Öğretmenlerin Kıdemleri.....                                                                                                                              | 42 |
| <b>Tablo 1. 6.</b> Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatleri.....                                                                                                                 | 42 |
| <b>Tablo 1. 7.</b> Öğretmenlerin Girdikleri Arapça Dersler.....                                                                                                              | 43 |
| <b>Tablo 1. 8.</b> Öğretmenlerin Girdikleri Sınıflar.....                                                                                                                    | 44 |
| <b>Tablo 1. 9.</b> Öğretmenlerin Arapça Öğretim Yöntemlerine İlişkin Hizmet içi<br>Seminerine Katılma Durumları.....                                                         | 45 |
| <b>Tablo 1. 10.</b> Öğretmenlerin Arap Ülkelerinde Bulunma Durumları.....                                                                                                    | 46 |
| <b>Tablo 1. 11.</b> Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Liseler.....                                                                                                             | 47 |
| <b>Tablo 1. 12.</b> Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflar.....                                                                                                            | 47 |
| <b>Tablo 1. 13.</b> Öğrencilerin Cinsiyetleri.....                                                                                                                           | 48 |
| <b>Tablo 1. 14.</b> Öğrencilerin Mezun Oldukları Okullar.....                                                                                                                | 49 |
| <b>Tablo 1. 15.</b> Öğretmenlerin Yöntem Seçerken Dikkat Ettiği Hususlara Dair<br>Görüşleri.....                                                                             | 51 |
| <b>Tablo 1. 16.</b> Öğretmenlerin Arapça Öğretiminde Yöntem Seçerken Dikkate Aldıkları<br>Hususların Öğrenci Görüşleri.....                                                  | 52 |
| <b>Tablo 1. 17.</b> Öğretmenlerin Yöntem Seçiminde Dikkat Ettikleri Hususlarla İlgili<br>Görüşleri.....                                                                      | 54 |
| <b>Tablo 1. 18.</b> “Hocalarımız, dersi farklı yöntemlerle işleyebilmek için hazırlık<br>yapar.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Düşünceleri.....                             | 55 |
| <b>Tablo 1.19.</b> Öğretmenlerin Derslerinde Kullandıkları Tekniklere Dair<br>Bulguları.....                                                                                 | 56 |
| <b>Tablo 1. 20.</b> Öğretmenlerin Derslerinde Hangi Teknikleri Kullandıklarına Dair<br>Öğrenci Görüşleri.....                                                                | 58 |
| <b>Tablo 1.21.</b> “Hocalarımız, müfredatı zamanında bitirme çabasında oldukları için<br>konuları sadece anlatıp geçiyorlar.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Düşünceleri.... | 59 |



|                                                                                                                                                                                                                                                            |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Tablo 1.22.</b> “Hocalarımız, yeni konuyu daha önce öğrendiğimiz konularla ilişkilendirerek öğretmektedirler.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                                            | 60 |
| <b>Tablo 1.23.</b> “Bir ders içerisinde konuyu daha iyi öğrenmemiz için hocalarımız çok çeşitli yöntemler kullanmaktadır.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                                                                                        | 61 |
| <b>Tablo 1.24.</b> Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemlerle Hangi Dil Beceri Alan/Alanlarına Ağırlık Verdiklerine Dair Bulgular.....                                                                                                                        | 62 |
| <b>Tablo 1.25.</b> “Derslerimizde öncelikle okuyacağımız metinde geçen gramer kurallarını öğrenir, sonra metni okuyarak çeviri yapar, ardından öğrendiğimiz gramer kurallarını parça üzerinde gösteririz.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Düşünceleri..... | 62 |
| <b>Tablo 1.26.</b> “Derslerimizde kitabı fazla kullanmayız, karşılıklı konuşmalar yaparak sorulan sorulara cevap veririz.” Yargısına İlişkin Öğrenci Düşünceleri.....                                                                                      | 63 |
| <b>Tablo 1.27.</b> “Derslerimizde hocalarımız bir metni okuyarak bize yazdırır, ses kayıtlarıyla dinleme yapılır.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                                           | 64 |
| <b>Tablo 1.28.</b> “Hocalarımız, derslerde karşılıklı konuşma yaptırarak günlük hayatta Arapçayı kullanmamızı hedefler.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                                     | 64 |
| <b>Tablo 1.29.</b> “Derslerimizde önce hocamız metni yüksek sesle okur, sonra sınıfça birkaç defa tekrar eder, konuyla ilgili sözlü ve yazılı olarak cümle kurmaya çalışırız.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                               | 65 |
| <b>Tablo 1.30.</b> “Hocalarımız ders içinde ve ders dışında Arapça ile ilgili yazı çalışmaları yaptırmaktadır.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                                              | 66 |
| <b>Tablo 1.31.</b> “Derslerimizde Arapça konuşma ağırlıklı olarak işlenir.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                                                                                  | 66 |
| <b>Tablo 1.32.</b> “Derslerimizde Arapça gramer ağırlıklı olarak işlenir.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                                                                                   | 67 |
| <b>Tablo 1.33.</b> Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntem ve Tekniklerin Öğrencilerin Başarısında Etkili Olup Olmadığına Dair Görüşleri .....                                                                                                                  | 68 |
| <b>Tablo 1.34.</b> “Hocalarımız ders esnasında/ ders sonunda sordukları sorularla konuyu ne kadar öğrendiğimizi kontrol etmektedirler.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                      | 69 |
| <b>Tablo 1.35.</b> “Ders sonunda, derste işlenen konuyla ilgili ödevler verilmektedir.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                                                                      | 70 |

|                                                                                                                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Tablo 1.36.</b> <i>“Arapça derslerinde verilen ödevleri zamanında yaparım.”</i> Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                                                                | 71 |
| <b>Tablo 1.37.</b> Öğretmenlerin Kullandıkları Ders Kitapları/ Ders Notları.....                                                                                                           | 72 |
| <b>Tablo 1.38.</b> Öğretmenlerin Kitapları/ Ders Notlarını Belirlerken Dikkat Ettiği Hususlar.....                                                                                         | 73 |
| <b>Tablo 1.39.</b> Öğretmenlerin Arapça Öğretiminde Ders Kitabı Dışında Kullandıkları Araç-Gereç ve Materyaller.....                                                                       | 74 |
| <b>Tablo 1.40.</b> Öğrencilere Göre Derslerde Kullanılan Araç- Gereç ve Materyaller...                                                                                                     | 75 |
| <b>Tablo 1.41.</b> <i>“Hocalarımız çeşitli kaynaklardan( gazete, dergi, hikâye vb.) metin okuma çalışmaları yaptırır.”</i> Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                        | 77 |
| <b>Tablo 1.42.</b> <i>“Derslerimizde Arap kanallarından TV yayınları izleriz.”</i> Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                           | 77 |
| <b>Tablo 1.43.</b> <i>“Hocalarımız derslere, o ders için kullanacakları araç-gereç ve materyalleri önceden hazırlayarak gelmektedirler.”</i> Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri..... | 78 |
| <b>Tablo 1.44.</b> <i>“Hocalarımız Arapça oyunlar oynatarak öğrendiklerimizi kalıcı hale getirmemize yardımcı olmaktadırlar.”</i> Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....            | 78 |
| <b>Tablo. 1.45.</b> <i>“Derslerimizde Arapçayı daha iyi öğrenebilmek için teknolojik araç gereçleri kullanırız.”</i> Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                         | 79 |
| <b>Tablo 1.46.</b> Öğretmenlerin Arapça Eğitimi Üzerine Hazırlanan Ders Kitaplarını ve Müfredatı Yeterli Bulup Bulmamalarına Dair Görüşleri.....                                           | 80 |
| <b>Tablo 1.47.</b> Öğrencilerin Derse Aktif Katılım Durumlarına Dair Veriler.....                                                                                                          | 81 |
| <b>Tablo 1.48.</b> <i>“Arapça derslerinde aktif katılım gösteririm.”</i> Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                     | 82 |
| <b>Tablo 1.49.</b> <i>“Arapça derslerinde izleyici konumundayımdır.”</i> Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....                                                                     | 82 |
| <b>Tablo 1.50.</b> <i>“Hocamız derste tüm öğrencilere söz hakkı verir.”</i> Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                                                                       | 83 |
| <b>Tablo 1. 51.</b> Öğrencilerin Hazırlık Sınıfında Verilen Arapça Eğitimini 10.- 11. Ve 12. Sınıflarda da Devamlılığını Sağlayıp Sağlamadığına Dair Düşünceleri.....                      | 84 |

|                                                                                                                                              |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Tablo 1. 52.</b> Öğretmenlere Göre Hazırlık Sınıflarındaki Arapça Öğretiminin Başarı Durumu.....                                          | 85 |
| <b>Tablo 1. 53.</b> Öğrencilere Göre Hazırlık Sınıflarındaki Arapça Öğretiminin Başarı Durumu.....                                           | 87 |
| <b>Tablo 1.54.</b> “ <i>Arapça dersi için okul dersleri dışında dışarıdan destek alırım.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri..... | 89 |
| <b>Tablo 1.55.</b> “ <i>Okulumuz yurtdışında Arapça eğitim imkânı sunmaktadır.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri.....           | 90 |
| <b>Tablo 1.56.</b> “ <i>Arapçayı seviyorum</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                                                    | 91 |
| <b>Tablo 1.57.</b> “ <i>Arapçayı öğrenmek istiyorum</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri....                                            | 91 |
| <b>Tablo 1.58.</b> “ <i>Arapça öğrenmenin gerekliliğine inanıyorum.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                           | 92 |
| <b>Tablo 1.59.</b> “ <i>Arapça öğrenmenin gerekli olduğunu savunurum.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                         | 92 |
| <b>Tablo 1.60.</b> “ <i>Arapça derslerinden çok zevk alıyorum.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                                | 93 |
| <b>Tablo 1.61.</b> “ <i>Boş zamanlarımda Arapça çalışmayı severim.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                            | 93 |
| <b>Tablo 1.62.</b> “ <i>Arapça öğrenmek bana çok zor geliyor.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                                 | 94 |
| <b>Tablo 1.63.</b> “ <i>Arapçayı Konuşmak İstiyorum.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....                                          | 94 |
| <b>Tablo 1.64.</b> “ <i>Arapça öğrenmede yaşadığım zorluk derse olan ilgimi azaltıyor.</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....        | 95 |
| <b>Tablo 1.65.</b> “ <i>Arapçaya İslam bilimlerinin temeli olduğu için önem veriyorum</i> ” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşler.....          | 95 |

## KISALTMALAR LİSTESİ

|               |                         |
|---------------|-------------------------|
| <b>a.e.</b>   | : Aynı eser/yer         |
| <b>a.g.e.</b> | : Adı geçen eser        |
| <b>Bkz.</b>   | : Bakınız               |
| <b>C.</b>     | : Cilt                  |
| <b>Çev.</b>   | : Çeviren               |
| <b>İHL</b>    | : İmam Hatip Lisesi     |
| <b>MEB</b>    | : Milli Eğitim Bakanı   |
| <b>s.</b>     | : Sayfa                 |
| <b>YÖK</b>    | : Yüksek Öğretim Kurulu |
| <b>t.y.</b>   | : Tarih yok             |
| <b>y.y.</b>   | : Yayınevi yok          |

# GİRİŞ

## 1.1.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Arapça hazırlık sınıfı olan proje imam - hatip liselerindeki Arapça öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ile ilgili veri toplanarak, hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretiminde hangi yöntem ve tekniklerin kullanıldığı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu amaçla; Arapça hazırlık sınıflarında kullanılan Arapça öğretim yöntem ve tekniklerin neler olduğu, öğretmenler tarafından neye göre ve nasıl seçildiği, bu yöntem ve tekniklerin öğrencilerin Arapça başarılarındaki etkileri, hazırlık sınıflarında alınan Arapça öğretiminin ileri sınıflarda da devamlılığının sağlanıp sağlanmaması ve öğrencilerin Arapça üzerine bilişsel ve duyuşsal görüşleri araştırılacaktır.

## 1.2.Araştırmanın Önemi

Arapça günümüze gelene dek öğrenciler tarafından zor öğrenilen, öğretmenler tarafından ise eski usullere göre öğretilen bir dil olmuştur. Günümüzde ise bu durum giderek değişmiş ve Arapça öğretiminde farklı yöntem ve teknikler de kullanılmaya başlanmıştır. Bu sayede öğrencilerin Arapça öğrenimindeki başarı durumlarında da artışlar gözlemlenmiştir. Bu araştırma ile Arapça hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretim yöntem ve teknikleri tespit edilecek olup Arapça öğretmenlerinin bu konudaki çalışmalarına faydalı olacak bilgiler sunulmaya çalışılacaktır.

## 1.3.Varsayımlar

Bu araştırma, Arapça hazırlık sınıfı olan proje imam - hatip liselerinde Arapça öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleri tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bunun için; geliştirilen ölçme aracının belirtilen amaca hizmet ettiği varsayılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan Arapça öğretmenleri ve öğrencilerin, araştırmada kullanılan anket sorularını anladıkları ve bunları doğru ve samimi bir şekilde cevapladıkları kabul edilmiştir.

## 1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmada Arapça hazırlık sınıfı olan proje imam - hatip lisesinde Arapça hazırlık okuyan, okumuş olan öğrenciler ve bu okullarda Arapça hazırlık sınıflarında derse giren Arapça öğretmenlerine yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Bu anket,

Türkiye’deki 15 proje imam - hatip lisesinden 6’sında uygulanmış olup öğrencilerin ve öğretmenlerin gönüllülüğü ile cevaplandırılmıştır. Anketin tüm okullarda zorunlu olarak uygulanmaması ve isteğe bağlı uygulanması çalışmanın sınırlılıklarındandır. Ayrıca veri toplama aracı anket tekniği ile sınırlıdır.

### **1.5. Verilerin Toplanması ve Analizi**

Proje imam - hatip liselerinin Arapça hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler ile ilgili veriler bazı okullardaki öğrencilere ve öğretmenlere online anket uygulanarak elde edilmiştir. Anket soruları daha önce başka bir yüksek lisans tezinde<sup>1</sup> kullanılmış olup liseye uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Anketin güvenirliğinin bir göstergesi olarak Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Buna binaen ölçeğin Alfa güvenirlik katsayısı 0,82’dir. Bu sonuç anketin güvenilir olduğunu göstermektedir. Anket öncelikle İTO Marmara İmam - Hatip Lisesinde hazırlık okuyan öğrencilere uygulanarak pilot uygulaması yapılmış ve eksiklikleri tespit edilerek tamamlanmıştır. Söz konusu anket 2018-2019 eğitim - öğretim yılında uygulanmıştır. Anketler online olarak öğrenci ve öğretmenlere gönderilmiş ve elde edilen veriler istatistiksel işlemleri yapılarak değerlendirilmiştir.

### **2.İmam Hatip Okullarının Tarihçesi**

1913 yılında imam hatip yetiştirmek üzere açılan ve daha sonra “Medresetü’l Vaizin” ile birleştirilerek “Medresetü’l İrşad “ adını alan “Medresetü’l Eimmeti vel Hutaba” bugünkü imam - hatip liselerinin kökeni olarak kabul edilmektedir.<sup>2</sup> Tevhid-i Tedrisât Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ve onu takip eden günlerde medreselerin kapatılmasıyla, Türk Milli Eğitim tarihinde bir sayfa kapanırken yeni bir sayfa da açılmış oldu. Maarif Vekâleti tarafından kapatılan medreselerin yerine, din eğitiminin verileceği İmam Hatip okulları açıldı.

---

<sup>1</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. Ayşegül Semerci, “İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemler”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2012.

<sup>2</sup> Ruşen Çakır, İrfan Bozon, Balkan Talu, İmam Hatip Liseleri; Efsaneler ve Gerçekler, Tesev Yayınları, İstanbul, 2004, s. 56.

Türkiye'nin değişik yörelerindeki 29 ilde faaliyete geçen bu ilk imam - hatip okullarının eğitime başladıkları 1924 yılındaki öğrenci sayısı 2258, öğretmen sayısı da yaklaşık olarak 300 idi.<sup>3</sup> Türkiye'nin çeşitli illerinde açılan İmam - Hatip Mekteplerinde dini ağırlıklı derslerin yanında Hüsn-i Hat, Fransızca, Tarih, Coğrafya, Cebir, Nebatat (botanik), Fizyoloji, Musiki, Ruhیات (psikoloji), İctimaiyat (sosyoloji) gibi ilimler de okutulmasına rağmen bu mekteplerin ömrü de uzun olmadı.<sup>4</sup>

Dört yıllık ortaokul seviyesinde tutulan imam - hatip mektepleri sadece altı yıl devam etmiş ve 1930 yılında öğrenci azlığından kapanmıştır.<sup>5</sup> Öğrenci azlığının yanı sıra bu okulların ortaokul seviyesinde tutulması ve lise kısımlarının da açılmaması bu okuldan mezun olanların ilahiyat fakültesine de devam edememelerine sebep olmuştur.<sup>6</sup> 14 Mayıs 1950 tarihinde Demokrat Parti iktidara geldikten bir yıl sonra vatandaşların talebi ile, din görevlileri yetiştirmek için imam - hatip okulları açılmasına karar verilmiştir. Bu karar üzerine Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, bakanlık müsteşarının başkanlığında genel müdürleri bir araya getirerek oluşan komisyonda din görevlisi yetiştirecek okullar açılması konusunda karar alınmasına yönelik talimatını vermiştir.<sup>7</sup> *“13.10.1951 tarihinde yine komisyon kararı ile ilkokula dayalı birinci (1) devresi dört (4) yıl, ikinci (2) devresi üç (3) yıl olan ve bir bütün teşkil eden yedi (7) yıllık İmam-Hatip Okulları (7) Ankara, İstanbul, Adana, Konya, Isparta, Kayseri ve Maraş illerinde açılmıştır.”*<sup>8</sup>

Menderes hükümetleri döneminde öğrenci sayılarının giderek artması ile büyüyen imam hatip okulları 1961 darbesinin ardından iki defa kapatılma tehlikesi ile karşılaştı. 12 Mart 1971 askeri müdahalesinden sonra ise imam - hatip ortaokulları iki önemli değişiklik geçirdi. Bunlardan ilki orta kısımlarının kapatılmasıydı. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 22 Mayıs 1972'de yayımlanan

<sup>3</sup> Mehmet Ali Gökçatı, **Türkiye’de Din Eğitimi ve İmam Hatipler**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005, s. 141

<sup>4</sup> Detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <http://timav.org.tr/imam-hatip-okullari-tarihcesi/>, 19.01.2018.

<sup>5</sup> Çakır, Bozon, Talu, **a.g.e.**, s. 57.

<sup>6</sup> Gökçatı, **a.g.e.**, s. 144

<sup>7</sup> Detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <http://www.imamhatipliedim.com/imam-hatiplerin-tarihcesi.html>, 19.01.2018.

<sup>8</sup> Hakkı Yılmaz, **“Eğitim Sistemi İçerisinde İmam-Hatip Liselerinin Yeri ve Tarihçesi”, II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları/584, İlmi Eserler/93 Ankara, 2003, s. 523.

yönetmelikte “İmam hatip okulu, ortaokul üzerine dört yıllık eğitim veren bir meslek okuludur. Okul öğrencilerini hem mesleğe hem de kendi alanlarında yükseköğrenime hazırlar.” denilmekteydi.

İkinci önemli değişiklik ise Milli Eğitimin Temel Kanunu’nun 1973 yılında 1739 sayılı yasasının 32. Maddesi ile o güne kadar imam - hatip okulu olarak anılan okullara imam – hatip lisesi adı verildi. Bu yasa İHL mezunlarına üniversite hakkını verdi; ama okulların orta kısmı açılmadı. Fakat bu durum da uzun sürmeyerek İHL’nin orta kısmı yeniden açıldı. İki yıl önce dört yıla indirilen İHL yeniden ilkokula dayalı hale getirilerek yedi yıla çıkarıldı.<sup>9</sup>

1974’te sayısı 104’e çıkan imam - hatip liselerine 1976’da kız öğrenciler de alınmış ve 1975-1978 döneminde 230 yeni imam-hatip lisesi açılmıştır. Diğer yandan 12 Eylül 1980 darbesinden sonra 1985 yılına kadar imam - hatip lisesi açılmamıştır. 1985’te ilk Anadolu imam - hatip lisesi (Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi) açılmıştır. 28 Şubat darbesinin yapıldığı 1997 yılında imam - hatip liselerinin sayısı 600’ü aşmış, öğrenci sayısı ise 600 bine yaklaşmıştır 28 Şubat sürecini takip eden yıllarda öğrenci sayısı 60 binlere kadar düşmüştür.<sup>10</sup>

1997-1998 yıllarında da İHL’ler Türkiye’nin en önemli gündem maddesi haline gelerek 28 Şubat 1997’de toplanan Milli Güvenlik Kurulu’nda alınan sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçme kararı ile İHL’nin orta kısmı kapatılmış ve Yüksek Öğretim Kanunu’nun 45. Maddesi çerçevesinde yapılan bir düzenleme ile taban katsayısı uygulamasına geçilmiştir. Ayrıca İHL mezunlarının ilahiyat fakültesi dışındaki yüksek öğretim kurumlarına girmeleri hemen hemen imkânsız hale getirilmiştir. “1996-1997 öğretim yılında Türkiye’de lise öğrenimine devam eden her 100 öğrenciden 9’u İHL’ye devam ederken, bu oran 28 Şubat sürecinden sonra hızla düşmeye başlamıştır.”<sup>11</sup>

<sup>9</sup> Çakır, Bozon, Talu, a.g.e., s. 61-64.

<sup>10</sup> Ayfer Yıldırım, **Milli Bir Gençlik Yetiştirilmesi Ödevinde İmam-Hatiplerin Hâl-i Pür – Melâli, Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi**, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s. 44.

<sup>11</sup> Burhan Akpınar, “Eğitimde Madde-Mana Dengesi Anlayışı: İmam Hatip Okulları”, **Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi**, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s.17.



2009 yılında imam - hatip liselerinde okuyanlara üniversiteye girişlerde uygulanan katsayının kaldırıldığı açıklanmış; ancak bu karar, Danıştay tarafından iptal edilmiştir. Katsayı farkının azalmasına yönelik bir uygulama yapılarak 2011 yılından itibaren imam - hatip mezunları kendi alanları dışındaki üniversite bölümlerine gitme hakkını elde etmiştir. Bunun sonucu olarak, İmam - hatip lisesi mezunlarının üniversite sınavlarındaki başarısı yeniden yükselmiştir.<sup>12</sup>

“30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı, İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte 2012-2013 eğitim öğretim yılında ilköğretim okulu adı kaldırılmış ve 4+4+4 eğitim sistemi ile ilkokul, ortaokul ve liseler 4'er yıl olarak zorunlu hale gelmiştir. Böylece bu eğitim öğretim döneminde imam-hatip liselerinin ortaokul bölümleri tekrar açılmış ve 5. sınıf öğrencileri bu okullara kaydedilmeye başlanmıştır.”<sup>13</sup>

2012 yılından itibaren imam - hatip okullarının sayısı binli rakamlara doğru çıkmıştır. Bu artışın sebebi olarak, 2011 yılında katsayı engelinin uygulamadan kaldırılması gösterilebilir. Bu sayede halkın ve öğrencilerin imam - hatip okullarına talebi artmıştır. Bu durum, İHL tarihinde nicelik açısından yakalanmış en büyük başarıdır.

Bugüne kadar imam - hatiplerde uygulanan en başarılı program, hazırlıklı 1+3 Anadolu imam hatip lisesi programıydı. Bu programda öğrenci, hazırlık sınıfında verilen yoğun dil öğrenimi ile birlikte Kur'an eğitimini de başarılı bir şekilde almaktaydı. Hazırlık sınıflarının kaldırılması, avantaj yerine dezavantaj getirdi ve özellikle Kur'an ve Arapça eğitimi sürekli kötüye gitti. Bu sebeplerden dolayı belli proje okullarında yeniden hazırlık sınıfı açılması yönünde karar alındı. Ancak bu da eğitim süresinin beş yıla çıkmasına sebebiyet verdi.<sup>14</sup>

---

<sup>12</sup> Mehmet Zeki Aydın, “Dünden Bugüne İmam-Hatip Liseleri (Tarihî Gelişim)”, **Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi**, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s. 72.

<sup>13</sup> Aydın, **a.g.m.**, s.72.

<sup>14</sup> Cağfer Karadaş, “İmam- Hatip Liselerinde Artık Kalite Zamanı”, **Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi**, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s. 32-33.

1 Eylül 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile ulusal veya uluslararası proje yürüten okul ve kurumlar ile belirli eğitim reformu ve programları uygulayan okulların proje okulu olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Milli Eğitim tarafından 2016-2017 eğitim-öğretim yılında, farklı illerde 34 Anadolu imam hatip lisesi, “Fen ve Sosyal Bilimler Projesi” kapsamına alınmış. 2017-2018 yılında ise proje okulu kapsamına alınanlarla birlikte yaklaşık 50 civarında imam hatip, proje okuluna dönüşmüştür.<sup>15</sup> Bu proje okullarının büyük bir kısmında Arapça, İngilizce hazırlık sınıfları olmasının yanında bazılarında da Almanca, Rusça ve İspanyolca ağırlıklı sınıflar da bulunmaktadır. Fen ve Sosyal Bilimler Projesi kapsamında hazırlıklı ve hazırlıksız olmak üzere toplamda 319 okul eğitim vermektedir.<sup>16</sup>

Sonuç olarak imam-hatip liseleri bir asrı geçen mazisiyle, üzerinde yapılan tartışmalar, önüne konan tüm engellere rağmen varlığını sürdürerek günümüze kadar ulaşmıştır.<sup>17</sup>

### 3. Arapça Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yabancı dil öğretilirken çok çeşitli yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Bu yöntem ve teknikler genellikle tüm dillerin öğretiminde kullanılmaktadır. Dünyaca kabul edilen ve çokça kullanılan bazı yöntem ve teknikler Arap dilinin öğretiminde de kullanılmakta ve Arapça öğretmenleri tarafından tercih edilmektedir. Bu yöntem ve tekniklerin sıkça kullanılanları bu başlıkta ele alınmıştır.

#### 3.1. Yöntemler

Türkiye’de Arapça öğretiminde ‘yöntem’ adı verilerek yaygın olarak kullanılan ve benimsenen öğretim yolları bulunmaktadır. Kullanılan öğretim yolları şunlardır:

- Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method),

---

<sup>15</sup> Ufuk Demiray, **Proje İmam Hatip Okulları**, (Çevrimiçi) <https://www.dirilispostasi.com/makale/proje-imam-hatip-okullari-5a78432018e540239c10a1b6>, 02.02.2019.

<sup>16</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) [https://www.memurlar.net/common/news/documents/758731/27144243\\_synavla\\_ogrenci\\_alan\\_proje\\_anadolu\\_ymam\\_hatip\\_liseleri.pdf](https://www.memurlar.net/common/news/documents/758731/27144243_synavla_ogrenci_alan_proje_anadolu_ymam_hatip_liseleri.pdf), 02.02.2019.

<sup>17</sup> M. Fatih Genç, “2023 ve 2071 Türkiye’inde İmam-Hatip Liseleri”, **Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi**, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s. 2.

- Düzvarım Yöntemi (Direct Method),
- Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Cognitive-Code Approach),
- Doğal Yöntem (Natural Yöntem),
- İletişimci Yaklaşım (Communicative Approach),
- Seçmeli Yöntem (Electic Method).

### 3.1.1. Dilbilgisi- Çeviri Yöntemi

Bu metot, yabancı dil öğretim metotlarının en eskisi sayılabilir. Arapça öğretilirken de çokça kullanılan dilbilgisi-tercüme metodu Latince öğretimin etkisiyle geliştirilmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır. Bu yöntemin hedefi öğrencilerin yabancı dilin edebiyatını anlamalarını sağlamaktır. Bunun içinde öğrencilerin okudukları edebi eseri çevirebilmelerine yardımcı bilgiler öğretilir.<sup>18</sup>

*Jan Comenius* tarafından 1658’ de ortaya atılan ilk resmi dil öğretimi, dilin kurallarını öğretme yerini taklit ve tekrar ile hem okuma, hem de yazı öğretimini esas almaktadır. Klasik dil bilgisi-tercüme metodu dil bilgisi öğretiminde sarf ve nahiv kurallarını öğrenmekle yetinir. Ses bilgisi öğretimi yapılmaz. Öğretimin başında seslerin kuralları özet olarak verilebilir. Bu metotta konuşma becerisinin geliştirilmesine çok önem verilmediğinden öğretim ezbere dayanmaktadır. Metodun hedefi öğrencilerin yabancı dilin edebiyatını anlamalarını sağlamaktır. Bu yöntem, belli bir öğrenme kuramına göre geliştirilmemiştir. Daha çok akla dayalı çalışmalara yer verir. Bu yöntemle konuşma becerisinin geliştirilmesine önem verilmez.<sup>19</sup>

### 3.1.2. Düzvarım Yöntemi

Direct yöntem, dilbilgisi-çeviri yöntemine tepki olarak 1850’de meydana gelmiştir. Yöntemin temelinde “*dil önce kulakla işitilir, dille pekiştirilir ve el ile yazılır.*” anlayışı vardır. Bu yöntemde öğretilcek dil ile buna karşılık gelen kavram arasında dolaysız bir bağlantının kurulması tümevarım yöntemiyle sağlanmaya çalışılır. Bunun için öğrencilerden öğretilen yeni kelimelerle sınıftaki bazı hareket, tutum, jest ve mimikleri arasında ilişki kurmaları istenerek yabancı dilin tercüme

<sup>18</sup> Özcan Demirel, *Yabancı Dil Öğretimi*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2014, s. 35-36.

<sup>19</sup> Candemir Doğan, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri*, Ankara, 1989, s. 71-74.

edilmeden öğretilmesi amaçlanmaktadır. Yöntem, öğrenilen dilin mantığıyla düşünerek doğru iletişim kurma becerisini kazandırmayı hedefler.<sup>20</sup>

Düzvarım yöntemi, özellikle Batı Afrika'da çokça tercih edilen bir yöntem haline gelmiştir. Düzvarım yönteminin başarısındaki en önemli faktörler, görerek öğrenme ve örneklendirmedir. Nitekim bu yöntemi kullanan bir öğretmen uygulamaya sınıftaki nesnelerin adlarını söyleyerek ve öğrencilerden bunları tekrar etmelerini isteyerek başlayabilir. Yabancı dil öğretiminde düzvarım yöntemiyle ilgili birkaç ders, belli bir ortam içinde basit ama etkili olarak sunulmalıdır. Bu yolla, dil gerçek hayatta olması gereken şeklinde, konuşanın gerçekten bilmek istediği şeyleri öğrenebilmesi için kullanılmaktadır. Düzvarım yöntemi yabancı dil öğrenmenin anadili öğrenmeyle aynı olduğunu ileri sürmektedir.<sup>21</sup>

Önceliği konuşma becerisi vermektedir. Çeviriden kaçınır, çünkü bunu faydasız ve zararlı sayar. Metot, kelimeyle delalet ettiği şey arasında aynı zamanda cümle ve kullanıldığı yer arasında direkt bağlantı kurar. Bu yüzden bu ismi almıştır. Taklit ve ezber yöntemini kullanır. Öğrenciler burada kendilerine yardımcı olacak bu dildeki şarkı ve diyalogları ezberlerler. Metot, yöntem bilimciler ve dilbilimcilerin eleştirilerine maruz kalmıştır. Dil becerilerinin yerine konuşma becerisine önem verdiği ileri sürülmektedir. Anadil kullanılmadığı zaman kaybına sebep olmaktadır. Nahiv kurallardan uzak olduğundan dolayı öğrenciyi gramer kalıplarını anlamaktan alı koymaktadır.<sup>22</sup>

### 3.1.3. Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi

Yöntem, 1940'lı ve 50'li yıllarda çıkmıştır. Davranışçı psikologlarla, yapısalcı dilbilimcilerin görüşlerinin etkisi altında kalmıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra ABD'nin askeri üs kurdukları ülkelerden askerlerin yabancılarla doğan iletişim ihtiyacından ortaya çıkmıştır. 1943'de ordu özel eğitim programı (ASTP) kurulmuş ve programın amacı personele bir dizi yabancı dil konusunda konuşma becerisi

---

<sup>20</sup> Semerci, **a.g.e.**, s. 9.

<sup>21</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 37-40.

<sup>22</sup> Muhammed 'Ali el- Huli', Çev. Cihaner Aksoy, **Arapça Öğretim Metotları**, Ankara, 2000, s. 6-7.

kazandırmak olarak belirlenmiştir. Programa paralel olarak da en hızlı sürede öğretmek için işitsel-dilsel yöntem ortaya çıkmıştır.<sup>23</sup>

İşitsel-dilsel metot, dilin sözlü yönüne yani dinlediğini anlama ve konuşma becerilerine özellikle tanıyan, davranışçı öğrenme yorumlarından yararlanarak diyaloglar ve yoğun sözlü alıştırmalar kullanarak dil yapılarını belli bir sıraya göre öğretmeyi hedefleyen bir yabancı dil metodudur. Önceleri “kulak-dil alışkanlığı” adı verilen bu yönteme zamanla “işitsel-dilsel yöntem” ya da “görsel-işitsel yöntem” denilmiştir. Yapısalcı dil bilimcilerin yanı sıra davranışçı psikologların ve özellikle Skinner’in bu metodun ortaya çıkması ve gelişmesine katkıları çoktur. Bu öğrenme teorisine göre yabancı dil öğrenmede de alışkanlıkların kazanılabilmesi için tekrara ve pekiştirmelere yer verilmelidir. Başka bir deyişle, dil öğrenme, doğru cevapları pekiştirerek etki-tepki bağının kuvvetlendirilmesi sürecidir. İşitsel - dilsel metot öğrenme görüşünden etkilendiğinden dolayı öğretim işi etki-tepki ilişkisiyle açıklanır. Yapılar sırayla ve tek tek öğretilir. Bu yöntemde tekrar, taklit ve ezber oldukça önemlidir. Doğru cevabı anında tekrarlamakla olumlu pekiştireç verilir.<sup>24</sup>

### 3.1.4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı

Bu yaklaşım, bilişsel öğrenmek kuramlarından *Ausebel* ile ünlü dilbilimci *Chomsky*’nin görüşlerinin etkisiyle ortaya atılmıştır. İşitsel- dilsel metodun bir seçeneği olarak ortaya çıkmış ve bu metodun dil bilim ile ruh bilim teorilerinin ışığında bir eleştiri sayılmıştır. 1960’lı yılların ortasında biçimlenmiştir daha sonra da 1980’lerde iletişimsel metotların gölgesinde kalmıştır. Metodun amacı, yabancı dil becerilerini kazanmalarını sağlamaktır. Bu metot, öğrencilerin belirli cümle yapı ve kalıplarını öğrenmesi yerine, daha önce karşılaşmadıkları bir duruma uygun cümleler üretebilecek bir düzeneği öğrenmeleri gerektiği esası üzerine kurulmuştur.

Bilişsel öğrenme metodunun doğmasıyla, bir dilde üretilmiş cümleleri inceleyerek o dildeki yapıların yüzey yapıya yansıyan ilişkileri *Chomsky* tanımlar. Yapısal dil bilimi yerini yavaş yavaş, belli sayıda birimlere, belli sayıda kuralların uygulanmasıyla işleyen ve üretici bir düzen olarak inceleyen üretimsel dil bilimine

---

<sup>23</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 40-42.

<sup>24</sup> Doğan, **a.g.e.**, s. 94-96.

bırakmıştır. Böyle bir düzeneğe sahip olan bir kişi o dilde sonsuz sayıda cümleyi yorumlar ve üretir hale gelmiştir.<sup>25</sup>

Metotta, dil bir alışkanlık geliştirme değil bilinçli olarak kuralları öğrenmedir. Duyduğunu anlama becerisinin geliştirilmesine önem verilmelidir. Grup çalışması ve bireysel eğitim desteklenmelidir. Anadil ve çeviri kullanmasına izin verilir. Öğretmen ve öğrencinin tutumu, sınıf içi etkileşim, iyi bir öğrenme ortamı için önemlidir. Öğretmen, öğrenmeyi kolaylaştırıcı kişi olarak görünür.<sup>26</sup>

### 3.1.5. Doğal Yöntem

Yabancı dilin anadiline benzer biçimde öğretilmesi gerektiğini savunan bir yöntemdir. Doğal yöntem, dilbilgisi- çeviri yöntemine tepki olarak ortaya çıkmıştır. *“Sözlü dilin günlük kullanımına gerek duyulunca, Rousseau ve Pestalozzi’ nin eğitim üzerine düşüncelerinden etkilenen Lomore (1819) ve Payne (1830) tarafından biçimlenmiş Tickener (1971-1871), Marcel (1876) ve Heness (1866)’ in katkılarıyla gelişmiştir.”*<sup>27</sup> Önerilen uygulama, yabancı dilin anadilde benzer bir yolla öğretilmesidir.

Doğal yöntem, yaşayan dilin yazılı dile karşılık konuşma dilinin öğretilmesini hedeflemiştir. Nitekim bu uygulamada telaffuz ve dilbilgisi öğretimi ile çeviri ve başlangıçta okuma ya da yazma alıştırmaları yapılmamaktadır. Yalnızca dinleme ve konuşma etkinliklerine yer verilir. Bu yöntemde öğrenci ilk olarak dili yazılı formunda görmeden önce duyması gerekir. Öğrenciye konuşma becerisini geliştirmek için diyaloglar ezberletilir.<sup>28</sup>

Yaşı ve eğitim düzeyi fark etmeksizin herkesin aynı şekilde öğrendiğini kabul eden doğal yöntem uygulayıcılarının en büyük yanlışı, yaşı öğrenimine etkisini göz önüne almamalarıdır. Çünkü yetişkinlerin yabancı dili çocuk gibi öğrenmeleri imkânsızdır. Zamanla öğretimde bireysel farklılıklara yer vermek, dolayısıyla öğretim tekniklerinin yaşa uygulanması, çocuklar için tümevarım yöntemini, yetişkinler içinde tündengelim yöntemini uygulamak daha önemli sonuçlar verecektir. Kısacası, doğal

---

<sup>25</sup> Doğan, a.e., s. 105.

<sup>26</sup> Demirel, a.g.e., s. 46.

<sup>27</sup> Demirel, a.e., s. 47.

<sup>28</sup> Demirel, a.e., s. 47.

yöntem, insan gelişimi ile öğretim kuramı arasında ilişki kurulması sonucunda meydana gelmiştir. Kendiliğinden ortaya çıkmış bir yöntemdir.<sup>29</sup>

Doğal yöntemde öğretmen konuşur ve öğrenci dinler. Dil öğretimi, her şeyden önce sözcük öğrenimidir. Bundan dolayı yabancı dilde çok kullanılan sözcükler öğretilmelidir. Doğal yöntemde orta zorluktaki sözcükler öğretilmektedir. Bu durum öğrenciyi okuma-anlamaya eriştirir.<sup>30</sup>

### 3.1.6. İletişimci Yaklaşım

İletişim için dilin kullanım modelini seçerek, öğretim biçimi, araç-gereçler, öğretmen, öğrenci rolleri davranışlarını sınıftaki etkinliklerini uygulamaları ve ona göre düzenlemeye iletişimci metot denir. İletişimci metot olarak kabul edilen işlev-kavram metodu öğrenme teorisi olarak da idrak psikolojisini benimser. Bu metotta anlam ve anlama esas alınır.<sup>31</sup>

Yöntem, bilişsel kuramcılardan ve sosyal dilbilimcilerden etkilenecek meydana gelmiştir. Günümüzde artan iletişim ihtiyacından dolayı çok fazla tutulmuştur ve uygulanmıştır. Bu yöneme göre dilin yüzeysel yapısı yani gramer kurallarından çok, dilin alt yapısı yani konuşmada kullanılan kavramların öğrenilmesi ve kullanılması önemlidir. İletişimi sağlamak için de dilin iyi bilinmesi gerekmektedir. İletişimin yeterli olabilmesi için dil kuralları ve kullanımı konuları üzerinde durulmalıdır.<sup>32</sup>

Widdowson (1978), dil öğretiminde iletişim olayının ancak çeşitli ortam ve aşamalara göre cümlelerin uygun ifadeyle dönüştürüldüğü zaman gerçekleşeceğini savunur. Yani iletişim öğrencinin cümle kurmasıyla değil, cümleleri sınıflandırması, soru sorması ve görüş beyan etmesiyle gerçekleşmektedir. Herkes kendi anadilinde sahip olduğu iletişim stratejilerini, öğrenmekte oldukları yabancı dilde geliştirebilmek için konuyu kavramalı ve yorumlamalıdır. Asıl hedef, uygulama sahasında bilinmesi gerekenlerin öğretilmesidir.<sup>33</sup>

---

<sup>29</sup> Ömer Demircan, **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**, D&R Yayınları, İstanbul, 2003, s. 174-177.

<sup>30</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 47-48.

<sup>31</sup> Doğan, **a.g.e.**, s. 112-113.

<sup>32</sup> Semerci, **a.g.e.**, s.13.

<sup>33</sup> Demirel, **a.e.**, s. 49-50.

Yöntemin amacı, dilin temel görevi sözlü-yazılı iletişimi sağlamaktır. Öğrenme sırasında öğrenciye kulak, göz, dil ve el alışkanlıkları kazandırmaktır. Bu yöntemde çeşitli araç gereçler ve özgün materyallerden yararlanılır. Yöntem, kalıpları ezberletmeyi değil öğrenilenleri anlamayı ve uygulamayı amaçlamıştır. Öğretimi ise karşılıklı diyalog, grup çalışması ve soru cevap şeklindedir. Yöntemde, öğretmenin hem anadilde, hem de öğrenilecek dilde yeterli olması istenir. Öğretmenin görevi uygun şekilde iletişim kurmayı sağlamaktır. Öğretim öğrenci merkezli yapılmaktadır. İletişimci yöntem ezbere yer vermez. İletişimci yöntem, bir yöntem olmaktan ziyade yabancı dil öğretiminde iletişimi ön plana çıkaran öğretim modeli olarak ta ifade edilebilir.<sup>34</sup>

### 3.1.7. Seçmeli Yöntem

Bilinen yöntemlerin amaca en uygun ve öğretimde en başarılı olan yönleri seçilerek birbiriyle en verimli uyuşmasıyla yapılan yönteme “seçmeli-seçmeci yöntem” denilmektedir.<sup>35</sup>

Seçmeli yöntem, faydalı tarafların seçilmesi ya da yöntem zenginliği anlamında kullanılmaktadır. Öğretmenin sınıf içi etkinliklerinde daha iyi ve daha etkili öğretim yapılacağı belirtilir. Dil öğretiminin bir manasının olması ve gerçek hayata yönelik olması beklenmektedir. Öğretim basitten zora, somuttan soyuta doğru yapılmaktadır. Çeviri özel bir dil becerisini gerektirir ve başlangıç seviyesindeki öğrencilere uygun değildir. Dil öğrenimi amaç dille yapılmakta olup gerektiğinde anadile de yer verilmektedir. Yüksek sesle okuma ancak sözcük okumayı ilerletirken okuduğunu anlama becerisi kazandırmamaktadır. Bu sebeple düzgün konuşmak için de yararlı olamamaktadır. Sözcük öğrenmeye erken başlanılmalı ve tek bir yapı sunularak öğretilen yapı tam öğrenilmeden diğerine geçilmemelidir. Dersten önce öğrencilere ne öğrenecekler ve niçin öğrenecekler bilgisi verilmelidir. Bu yöntemin temelinde öğretmenden çok şey bekleyen ve öğretmene aktif görev yükleyen bir yöntem olmaktadır<sup>36</sup>

---

<sup>34</sup> Semerci, **a.g.e.**, s.14.

<sup>35</sup> Semerci, **a.e.**, s. 14.

<sup>36</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 58-59.



Öğretmen üretken, aktif, denemeye istekli ve meraklıysa bu yöntemle öğretimi başarılı bir şekilde yapabilir; aksi takdirde başarısız olacaktır.<sup>37</sup>

Günümüzde dil öğretimi yöntemleriyle ilgili düşünceler seçmeli yönteme bir eğilim göstermektedir. Öğretmenler bu yöntemle, farklı öğretme stratejileri, yöntemleri ve teknikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmakta ve böylelikle iyi, kötü arasında seçim yapabilmektedirler.<sup>38</sup>

### 3.2. Teknikler

Yöntem ve teknik kavramları birbirine çok karıştırılmaktadır. Yöntem, hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol olarak tanımlanır. Yabancı dil öğretiminde de yöntem, belirlenen hedeflere ulaşmada öğretilmesi gerektiğini ortaya koyan işlemler bütünüdür. Teknik ise bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin hepsi olarak tanımlanabilir. Yöntem tasarım, teknik ise uygulamadır. Daha geniş bir açıdan yöntem, hedeflere ulaşmak için öğretme-öğrenme sürecini desenleme, planlama iken teknik ise desenlenen ve planlanan düşüncelerin uygulamaya aktarılmasında izlenen yoldur.

Yabancı dillerin öğretiminde yaygın olarak kullanılan teknikler şöyle gruplanabilir:

- Grupla Öğretim Teknikleri,
- Beyin fırtınası (Brain Storming),
- Gösteri (Demonstration),
- Soru-Cevap (Question and Answer),
- Drama ve Rol Yapma (Drama and Rol-Play),
- Benzetim (Simulation),
- İkili ve Grup Çalışmaları (Pair-Work and Group Work),
- Eğitsel Oyunlarla Öğretim (Communication Games),
- Bireysel Öğretim Teknikleri,
- Bilgisayar Destekli Öğretim (Computer- Assited Instruction),

---

<sup>37</sup> Doğan, a.g.e., s. 124.

<sup>38</sup> Demirel, a.g.e., s. 59.

Bu gruplamayı kesin bir şekilde birbirinden ayırmak oldukça güç olabilmektedir.<sup>39</sup>

### **3.2.1.Grupla Öğretim Teknikleri**

Grupla öğretim teknikleri, özellikle öğretmenlerin sınıf içinde kullandıkları tekniklerdir.

#### **3.2.1.1. Beyin Fırtınası**

Beyin fırtınası, bir konuya çözüm getirmek ve fikir üretmek için etkili ve yaratıcı düşünme tekniğidir. “Buluş Fırtınası” da denilir. Tekniğin temel ilkelerinde bir problem çözme görevi verilen bir grubun üyelerini mümkün olduğu kadar çok fikir ileri sürmesi vardır. Dile getirilen her çözüm teklifi diğer gruptakileri daha iyi buluş çıkarmaya yöneltir. Ortaya atılan fikirlerin ayrıntılı anlatılması ve savunulması istenmez. Fikirler çabuk şekilde ifade edilmeli, yazıya geçirilmeli ve sükûnetle değerlendirilmelidir. Akla gelen her şey üç dakika içinde kayıt altına alınmalı, daha sonra yazılanlar analiz edilmelidir. Analiz genelden özele yapılmalıdır.

Tekniğin özellikleri şöyledir: Toplantı amacının ya da sorunun ne olduğu belirtilmelidir. Bu sürede herkes katkı sağlamalıdır. Süre bittikten sonra analiz edilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. En sonunda devam edilip edilmeyeceğine karar verilmelidir. Beyin fırtınası, kavram haritaları oluşturmada sıkça kullanılır.<sup>40</sup>

#### **3.2.1.2. Gösteri**

Gösteri, öğrencilerin önünde bir işin nasıl yapılacağını ya da bir işlemin nasıl kullanıldığını göstermek amacıyla yapılan bir tekniktir. Sınıfta öğretmen ya da kaynak kişiler tarafından yapılır. Gerekli zaman öğrencilerden de yararlanılabilir. Tekniği sınıfta uygulamak için dikkatli hazırlık yapmak gereklidir. Resim, slayt, film şeridi, hareketli filmler de kullanılır. Yapılan hazırlıkta bunların hangisine ihtiyaç olduğu belirlenmelidir.<sup>41</sup>

Gösteri için süre önemli olup yeterli bir zaman ayrılmalıdır. Öğrencileri hazırlamada en önemli husus, onlara bu gösterimin hedeflerinin iyi şekilde

---

<sup>39</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 63-64.

<sup>40</sup> Demirel, **a.e.**, s. 64-65.

<sup>41</sup> Demirel, **a.e.**, s. 67.

açıklanmasıdır. Öğrencilerin dikkatini çekmek için hedefler açıkça ortaya koyulmalıdır. Yapılan hazırlıklar tüm araç ve gereçler, öğrenciler hazırsa gösteriye başlanmalıdır. Gösterinin amacı öğrenmeyi sağlamaktır. Gösterilerin öğretmen tarafından yapılması zorunluluğu olmamakla birlikte öğrenciler kendi aralarında da yapabilirler. Yabancı dil eğitiminde gösteri tekniği, daha çok sözcük öğretiminde, okuma ve yazma etkinliklerinde kullanılır.<sup>42</sup>

### **3.2.1.3. Soru-Cevap**

Sınıf içi uygulamalarda en çok tercih edilen tekniktir. Bu teknik, öğrencilere konuşma ve düşünme alışkanlıkları kazandırma bakımından oldukça önem arz etmektedir ve her dersin öğretiminde kullanılmaktadır. Bu teknikle işitme ve okunanı anlama becerileri geliştirilmektedir. Karşılıklı konuşma gibi iletişime dönük alıştırmaların uygulamasında sıkça kullanılan bir öğretim tekniğidir.

Başlangıç seviyesinde olan öğrenciler için öğretimin özellikle soru-cevap alıştırmalarını resim ve kartlarla yapması verimli olur. Soru- cevap tekniği pek çok konuda uygulanan bir tekniktir.<sup>43</sup>

### **3.2.1.4. Drama ve Rol Yapma**

Rol yapma, öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan öğretim tekniğidir. Öğrencinin iyi rol yapabilmesi için yaratıcı düşünceye sahip olması gerekir. Rol yapmanın bir diğer adı da sosyodrama olarak adlandırılır. Öğrencilere insan ilişkileri konusunda daha çok bilgi, beceri ve anlayış kazandırmayı öngören bir deneysel eğitim tekniğidir. Öğrencilere dili kullanma olanağı sağlayan bir etkinliktir. Yabancı dil eğitiminde bu teknik daha çok diyalog öğretmek ve konuşma becerisini geliştirmek için kullanılır. Bu tekniğin uygulanmasında, öğrencilere rol dağıtırken dikkatli olunmalıdır. İlk etapta uygulama için gönüllü ve başarılı öğrencilerin rol almasına özen gösterilir.<sup>44</sup>

Drama, öğrencilerin problem çözme ve iletişim kurma kabiliyetlerini geliştirmektedir. Dilin öğretilmesi için iyi teknik olarak kabul edilir. Drama tekniği ile

---

<sup>42</sup> Doğan, **a.g.e.**, s. 139-141.

<sup>43</sup> Doğan, **a.e.**, s. 142.

<sup>44</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 68-69.

öğrenilen dil, sınıf içinde anlamlı ve faydalı olmaktadır. Drama en eski öğretme tekniği olarak kabul edilmektedir. Günümüzde de okullarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Dil öğrenimine katkıları vardır. Konuşma bozukluklarını giderir. Kelimeyi kazanmaları için rol yaparak öğrenmek iyi fırsattır. Öğrenciyi utangaçlıktan kurtararak kendisine güven kazandırır. Toplu çalışma ruhunu yayar. Öğrencilerin yeteneklerinin açığa çıkmasına yardımcı olur. Yetenek ve kabiliyetleri drama ile ortaya çıkar ve gelişir.<sup>45</sup>

### **3.2.1.5. Benzetim**

Benzetim, sınıf içinde öğrencilerin olayı yaşamış gibi ele alıp üzerinde eğitici çalışmalar yapmalarına fırsat verdiği bir öğretim tekniğidir. Sınıf içinde öğrenmeyi desteklemek üzere gerçeğe uygun şekilde geliştirilen model üzerinde yapılan bir öğretimdir.<sup>46</sup>

Yabancı dil eğitiminde benzetim tekniğinden etkili şekilde yararlanılır. Benzetim tekniğinin uygulanmasında öğrencilerin iş görüleri gerçek olup öğretmen tarafından ortaya konan durum ya da olay yapaydır, gerçek değildir. Benzetim tekniğinin kullanılmasında öğrenciye her zaman dönüt vermelidir. Benzetim tekniği öğrencilerin derse katılmalarını artırmaktadır. Teknik, daha çok orta ve ileri düzeyde öğrencilere uygulanması daha yerinde olacaktır.<sup>47</sup>

### **3.2.1.6. İkili ve Grup Çalışmaları**

Sınıftaki öğrenci sayısına göre en az iki ve en çok sekiz ile on kişinin bir araya gelmesiyle aynı konu üzerinde çalışmasına grup çalışması denir. Yabancı dil öğretiminde ikili çalışma gruplarına, diyalog öğretiminde yer verilebilir. Ezbere konuşmanın yanında resimlere bakarak konuşma çalışmaları yapılabilir..<sup>48</sup>

Dilin bir iletişim aracı olması sebebiyle dili kullanan insan alıcı olarak konuşulanı dinler veya verici olarak konuşur. Dilin gerçekleştirdiği eylemler karşılıklı

---

<sup>45</sup> Doğan, **a.g.e.**, s. 144.

<sup>46</sup> Doğan, **a.e.**, s. 144-145.

<sup>47</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 77-79.

<sup>48</sup> Demirel, **a.e.**, s. 145.

olduğu için öğretimde bu özelliğin korunması gerekir. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde ikili veya grup alıştırmalarının dilin konuşulmasında önemi büyüktür.<sup>49</sup>

Grup çalışmaları yapılırken öğrencilerin amaç dille iletişim kurmaları bildirilmelidir, anadili zorunlu olmadıkça kullanmaya izin verilmemelidir. Öğretmen, grup çalışmalarını yakından izleyerek çalışmaları kontrol etmeli ve grup üyelerine yardımcı olmalıdır.<sup>50</sup>

### **3.2.1.7. Eğitsel Oyunlar**

Oyunlar, yabancı dil öğretiminde birçok sınıf içi etkinliğini içermektedir. Öğrenciler daha önce öğrendiklerini sistemli ve kontrollü biçimde oyunlarla deneyerek güdülenmiş olurlar. Eğitsel oyunlar, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi ve daha rahat tekrar edilmesini sağlayan etkinliklerdir. Oyunlar özellikle öğrenmeye yönelik olmalıdır. Dili, bir iletişim aracı olarak öğretme amacı olduğunda eğitsel oyunlar en iyi tekniklerdendir. Çünkü oyunlar, öğrencilere neşeli ve rahat ortam sağlamaktadır. Eğitsel oyunlarla dersteki konular, ilgi çekici hale getirilebilir, derse katılmayan öğrencilerin bile bu etkinliklere katılarak amaç dili kullanmaları sağlanır.<sup>51</sup>

Eğitsel oyunlar, yabancı dil öğretiminde öğrencilerin dil öğrenmesindeki başarısının en yüksek seviyeye taşımak için en uygun araçlardandır. Özellikle öğrencinin tüm engelleri aşarak telaffuz ve kelime öğretimini sağlayan, kolay kavramaya yönelten önemli bir araçtır. Bu algılayış bilinçaltına, bilinç dışı bir durum sergilemektedir. Öğretimi daha kalıcı ve kolay hale getirmektedir. Dil oyunları yabancı dil öğretiminde öğrenciyi etkiler. Arapça öğretiminde kullanılması derslere sevinç ve mutluluk katar. Sağlanan mutlulukla öğrenme daha rahat ve kolay hal alır. Eğitsel oyunlar klasik öğretmenlik tavırlarının tamamen değişmesini gerektirir.<sup>52</sup>

### **3.2.2. Bireysel Öğretim Teknikleri**

Bireysel öğretim teknikleri daha çok öğrencilerin sınıf dışı öğrenimlerinde yararlı olan tekniklerdir. Bir öğrenciye bir öğretmen biçiminde dil öğretmektedir. Bireysel öğretimin savunucuları kişisel farklılıklar bu yolla kapatılabilir ve yetenekler

---

<sup>49</sup> Doğan, **a.g.e.**, s. 145.

<sup>50</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 81.

<sup>51</sup> Demirel, **a.e.**, s. 85.

<sup>52</sup> Doğan, **a.e.**, s. 145-148.

gelişebilir görüşünü savunmaktadır. Bireysel öğretim öğrencilerle özel yeteneklerine göre ilgilenmeyi gerektirmektedir. Çünkü her öğrencinin yeteneği, konuşmayı kavrama hızı farklılık göstermektedir. Bireysel öğretim tekniği bunları gidermek için kullanılan bir tekniktir.<sup>53</sup>

### **3.2.2.1.Bilgisayar Destekli Öğretim**

Bilgisayar her alanda olduğu gibi eğitim sektöründe de kullanılmaktadır. Okul programlarında bilgisayar eğitimi adıyla yer almaktadır. Bilgisayarlar öğretme, yöntem ve tekniklerinde de etkili olmuş ve son on yılda bilgisayar destekli öğretim uygulamalarına başlanmıştır.

Bilgisayar destekli öğretim kavramı 1960 yıllarından sonra ortaya atılmıştır. 1970’li yıllarda A.B.D’deki üniversitelerin bünyelerinde bilgisayar öğretim çalışmalarına ve araştırmalarına yer verilmeye başlanmıştır. Ticari kurumlar tarafından hazırlanan bilgisayar destekli yabancı dil programları incelendiğinde ağırlık daha çok gramer, sözcük bilgisi (vocabulary), okuduğunu anlama, yazma (writing) ve test konularında yoğunlaştığı görülür.

Bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminin etkili yönlerinden birisi de yazma becerisinin geliştirmeye çok önem verilmesidir. Bundan dolayı da bilgisayar destekli yazma laboratuvarları kurulmuştur. Bilgisayarın, yabancı dil öğretimi açısından en önemli özelliği her zaman doğru ve düzgün cümleler bulmasıdır. Bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminde, bilgisayarlarla öğrencinin iletişim kurmasının bir yararı da öğrencinin sınıf içinde yapacağı dil yanlışlarından gülünç duruma düşmekten alıkoymaktadır. Öğretim bireyselleştiği için öğrenci böyle bir etki altında kalmaz. Bilgisayarla etkileşim içinde olan öğrencilerin başarısız olması düşünülmemektedir. Çünkü öğrencinin dil öğrenmesi öğrencinin kendi öğrenme hızına bağlıdır.<sup>54</sup>

---

<sup>53</sup> Doğan, **a.g.e.**, s. 150.

<sup>54</sup> Demirel, **a.g.e.**, s. 92-95.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### TÜRKİYE’DE ARAPÇANIN ÖNEMİ VE ARAPÇA EĞİTİMİ

Yeryüzünde yaygın olarak kullanılan 225 dilin arasında sıralamada Fransızca, Çince, İngilizce, Rusça ve İspanyolcadan sonra altıncı sırada Arapça gelir. “Kuzey Afrika, Ortadoğu, Arap Yarımadasının tamamına yakın bir bölümünde ve dünyanın 23 ülkesinde, yaklaşık 200 milyon civarında kişi tarafından Arapça konuşulmaktadır.”<sup>1</sup> Ayrıca Arapçanın Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen dillerden biri olması ve bu dili milyonlarca insanın konuşması da önem taşımaktadır.

Geçmişte medreselerde başlayan Arapça dil eğitimi, bugün başta Arap Dili ve Edebiyatı bölümleri olmak üzere ilahiyat fakülteleri, imam - hatip liseleri, halk eğitim merkezleri ve birçok özel kuruluşlar tarafından devam ettirilmesiyle birlikte giderek ilginin de arttığı bir alan haline gelmiştir.

#### 1.1.Türkiye’de Arapçanın Önemi

Arapçanın Türklerde kullanılmaya başlanması, halkıyla birlikte Müslüman olan ilk Türk devleti Karahanlılar’a dayanmaktadır. Nitekim Türklerin Arapçaya verdikleri önem, İslamiyet’i kabul etmeleri ile başlamıştır. Ayrıca Türklerin Araplarla etkileşim içinde olmaları Türklerin Arapçayı öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Arapça ile olan dini, kültürel, siyasi ve askeri bağlarımız bu dilin öğrenilmesine sebep olmuştur. Özellikle Türklerin Müslümanlığı kabul etmesiyle de Kuran-ı Kerim’in dili olan Arapça büyük önem kazanmıştır.<sup>2</sup>

Arap dilinin Türkiye için vazgeçilmez olmasının en önemli sebepleri, Türkiye’nin komşularından iki ülkenin resmi dilinin Arapça olması, bu iki ülke ve diğer Arap ülkelerinin bundan yüz sene önce Osmanlı Devleti’nin yönetimi altında bulunmasıdır.<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> Yakup Civelek, “Türkiye’de Arapça Öğretimine Dair Bazı Teklifler –Riyad Arap Dil Enstitüsü Örneği-“, Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:2, y.y., Aralık 1998, s. 226.

<sup>2</sup> Şakir Demirbaş, “Türkiye’de İmam-Hatip Ortaokullarında Okutulmakta Olan Arapça Ders Kitabı Serisi İle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, y.y., Şubat 2016, s. 10.

<sup>3</sup> Murat Arif Güney, “Yabancı Dil Öğretimi ve Düünden Bugüne Türkiye’de Arapça Öğretimi”, Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, y.y., 2014, s. 208.

Bütün bunların yanı sıra Arapçanın bir iletişim dili olarak kullanılması, hızlı ve etkin bir şekilde öğrenilmesi, dini eserleri ve kültürel mirası anlamak açısından önem kazanmıştır. Klasik Arap filolojisine ait bilimlerin sınıflamasında, nahiv (gramer) ve sarf (morfoloji) öncelikli bilimler olarak kabul görmüş ve dil öğretimi temelinde bu iki bilimin öğretilmesine bağlanmıştır. Bugün için ise dilbilgisi ağırlıklı dil öğretimi yerini metin ve konuşma odaklı dil öğretimine bırakmaktadır.<sup>4</sup>

### 1.1.1.Arapçanın Dil ve Edebiyat Açısından Önemi

Yunan medeniyetinin dili Yunanca- Latince, bugünkü Batı medeniyetinin dili Latince'ye dayalı Fransızca, İngilizce ve Almanca olup İslam medeniyetinin dili ise Arapça'dır. Arapça, çeşitli kavimlerin asırlar boyu devam eden ortak çabalarının bir neticesi olarak, Müslüman milletlere ait ortak bir medeniyet, kültür ve bilim dili olmuştur.

Arapçayı geçmişten günümüze kadar Müslümanların nazarında özel bir konuma yerleştiren en önemli sebep, onun Kur'an-ı Kerim dili olmasıdır.<sup>5</sup> Nitekim dinin öğrenileceği eserlerin büyük ve önemli kısmı Arapçadır. Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Nebevinin dilinin Arapça olduğunu unutmamak gerekir. Bu eserleri tercümelerinden de okumak mümkündür. Fakat İslami İlimler, araştırmacı ile ilmi eserler okuyucusunu ayırmak lazımdır.<sup>6</sup> Nitekim dini ilimlerde söz beyan etmenin yolu onu asıl kaynağından öğrenmekle mümkündür. Çünkü her çeviri, çevirenin asıl metni kendi yorumlamasıdır. Bütün bunlar Arapçanın İlahiyat ve İlahiyatçılar için ne derecede önemli olduğunu göstermektedir.<sup>7</sup>

Bununla birlikte Arapçanın halkın anadili olamadığı yerlerde ve İslam dünyasının her yerinde insanlar İslami ilimleri görüşmek için bir araya geldiklerinde ve eğitim aldıklarında kullandıkları dil Arapçaydı. Bu eğitim sistemi ile insanlar, Batı Afrika'dan Güneydoğu Asya'ya kadar istediği her yerde meşhur alimlerin derslerine

---

<sup>4</sup> Soner Gündüzöz , “Arapça Öğretiminde Başvurulacak Bazı Yöntem ve Teknikler Pedagojik Bir Değerlendirme” , Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 29, y.y., 2010, s. 37-38

<sup>5</sup> Abdurrahman Özdemir, “İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliği, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri “, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 10, 2004, s. 28.

<sup>6</sup> Ahmet Suphi Furat, “İslami İlimler Araştırmacısına Gerekli Filolojik Hazırlık”, Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu, Samsun, 1989, s. 353.

<sup>7</sup> Özdemir, a.e.



katılabilmelerine imkanı elde etmiştir. Çünkü bu dersler, aralarda yöresel dilde yorum ve açıklamalar olsa bile, temelde Arapça olarak verilmiştir. Dolayısıyla Arapça İslam ülkelerinde, bilgi ve bilimin ‘uluslararası dili’ olarak kabul edilmiştir<sup>8</sup> Bu da Arap dilinin son derece önemli olduğunu göstermektedir.

### **1.1.2.Arapçanın Türkler İçin Tarihi Ve Kültürel Önemi**

Türklerin Müslümanlarla teması, Hz. Ömer (634/644) zamanında yapılan Horasan, Maverannehir, Kafkasya fethi ve Nihavendi savaşıyla (642) başlar. Bu fetihlerle Türk-Arap toplumları arasındaki ilişkiler artmaya başladı. Talas savaşında (751) Türklerin Araplarla Çin’e karşı birlikte savaşmaları neticesiyle de Arap-Türk ilişkileri dostça ve hızlıca gelişti. Türk toplumlarıyla sürdürülen askeri ve ticari ilişkileri, fâkih, derviş ve sûfilerin İslam dinini öğretmeleri, cami gibi çeşitli dini mimariyi yapacak ustaların gitmeleri ile iki toplum arasında iletişimi zorunlu hale getirdi. Bunun sonucu olarak kentlerde oluşan doğal ortamda Türkler Arapçayı öğrenmeye başladılar. Kısa sürede Arapça öğretimi kurumlaştırılarak ilk defa medreselerde öğretilmeye başlandı. İslam eğitim tarihine yeni eğitim kurumları olarak kazandırılan medreselerde Arapça öğretiminin özel bir yeri oldu.<sup>9</sup>

İslam medeniyetinin kültür ve bilim dili olan Arapça, Türk halklarının yaşadığı büyük coğrafyada Türk dili ile çok renkli bir ortaklık kurarak bütün Türk lehçelerinde ortak, zengin kültür ve tarihi mirası oluşmasına sebep olmuştur. Bu mirası kütüphanelerimizdeki Arapça eserlerin niceliğiyle de görmekteyiz. Türkiye kütüphanelerinde diğer ülkelerde olmayan çok miktarda Arapça el yazması eser vardır. Sadece İstanbul’da yarım milyon el yazması kitabın olması Türkiye’nin Arap dili, Arap edebiyatı ve Arapça eserler yönünden ne kadar büyük bir zenginliğe sahip olduğunu anlatmaktadır.<sup>10</sup>

Dil – Kültür ilişkisinin edebiyat ve onun sanatlarında, basın – yayında iletişimde, eğitimsel ve insani birimlerde kendisini gösterdiğinden hareketle, Arapça öğrenmenin faydalarından birisi de, İslam kültür mirasını asıl kaynaklarından inceleme ve değerlendirme imkânı elde etmiş olmaktır denilebilir. Zira dil yalnızca bir

---

<sup>8</sup> Kees Versteegh, Çev. Muhammet Günaydın, “Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi“, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 16, 2007, s. 335.

<sup>9</sup> Doğan, a.g.e., s. 51.

<sup>10</sup> Doğan, a.e., s. 57.

iletişim aracı değildir. Aynı zamanda bir toplumun kültürünü, inancını, yaşam tarzını, hayat anlayışını ve düşünüş biçimini taşıma aracıdır. İlmî ve kültürel iletişim kanallarının açılması ve bu sayede Müslüman milletler arasında var olan bağların güçlendirilip devamının sağlaması içinde Arapça eğitimi zorunlu ve son derece faydalıdır.<sup>11</sup>

### 1.1.3. Arapçanın Günümüzdeki nemi

Arapçanın Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen dillerden biri olması, bu dili milyonlarca insanın konuşması ve İslami ilimlerde Arapçanın kullanılması Arap dilini Türkiye için vazgeçilmez kılan öğelerden yalnızca birkaçıdır.<sup>12</sup>

Diğer yandan Türk ve Arap toplumları arasındaki ekonomik bağlar günümüzde ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü petrol ile gaz, Arap ülkelerinden gelen Türk ithalat girdilerinin %90'ını teşkil etmektedir.<sup>13</sup> Aynı şekilde Türkiye'nin çeşitli Arap ülkelerine olan ihracat oranlarında da artış olmaktadır. Nitekim Birleşik Arap Emirlikleri, 2017'de 9.1 milyar dolar ile ihracat yapılan ülkeler sıralamasında üçüncü sırada yerini almaktadır.<sup>14</sup> Bu ve bunun gibi Arap lkeleri ile olan ekonomik bağlarımız sebebiyle Araplarla olan ilişkilerimizde Arapça ğrenme ihtiyaı doğmaktadır. Sadece ekonomik açıdan değil turistik açıdan da günümüzde Arapça çok önemli bir durumdadır. 2017 yılında Ortadoğu bölgesinden ülkemize gelen turist sayısı bir önceki yıla göre 44 oranında artış göstererek 3.6 milyona ulaşmıştır.<sup>15</sup> Arap turistlerin ülkemizin dört bir yanına turistik amacıyla yaptıkları ziyaretler giderek artmaktadır. Bu vesile ile de ğrencilerin Arapça mütercim tercümanlık bölümlerine ve Arapça öğrenmek isteyen turist rehberlerinin de Arapça dil merkezlerine ilgisi artmıştır.

Arapçanın günümüzdeki önemini oluşturan diğer bir husus ise ülkemize gelen Arap mltecilerdir. İçişleri Bakanlığı G İdaresi Genel Müdürlüğünün açıklamasına

---

<sup>11</sup> Y. Fatih Akbaş, *Türkiye'deki Arapça ğretimi Açısından "Silsiletü Ta'İmî'l-Lğati'l – 'Arabiyye" Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2016, s. 7.

<sup>12</sup> Güney, a.g.e., s. 208.

<sup>13</sup> Doğan , a.g.e., s. 56.

<sup>14</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. (evrimii) <https://www.bloomberght.com/haberler/haber/2127019-turkiye-nin-son-10-yilda-ihracat-ve-ithalat-iliskileri>, 03.03.2019.

<sup>15</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. (evrimii) <https://www.turizmgunlugu.com/2018/06/08/arap-turist-sayisi-hizla-artiyor/>, 03.03.2019.

göre, 7 Şubat 2019 tarihi itibarıyla Türkiye’deki biyometrik verilerine göre geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 3 milyon 644 bin 342 kişiyi bulmaktadır.<sup>16</sup> Özellikle ülkemizde yaşayan bu Suriyelilerin Arapçaya olan ihtiyacın artmasında büyük bir rolü vardır.

Tüm bunlar göz önünde bulundurularak ülkemizde Arapça öğretimine büyük önem verilmekte ve üniversitelerin Arapça ile ilgili olan bölümlerine talep artmaktadır. Sadece üniversiteler değil imam hatip liselerinde, özellikle de Arapça hazırlık sınıfı olan Proje imam - hatip liselerinde Arapça eğitimleri büyük bir titizlikle yapılmaktadır. Ayrıca bu okullar Suriyeli öğretmenleri de istihdam ederek öğrencilerin direk anadili Arapça olan öğretmenlerden eğitim almalarını sağlamaktadır. Bu imkânlar doğrultusunda öğrenciler pratik Arapça konusunda kendilerini geliştirerek Arapçayı daha iyi öğrenme fırsatı elde etmektedirler.

## 1.2. Türkiye’de Arapça Eğitimi

Arap ve İslam âlemiyle, gerek coğrafi gerek tarihi açıdan yakın ilişkiler içinde olmamız sebebiyle bu toplumların kullandığı Arapçayı öğrenmek çok önemli olmuş ve Osmanlı döneminde resmi ve özel eğitim kurumlarında özenle öğretilmiştir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu ve medreselerin kapatılmasıyla resmi okullarda bu dilin öğretimine ara verilmiştir. Kesintiye uğrayan bu öğretim, Cumhuriyetin ilk yıllarında açılan İlahiyat Fakültesi ve birkaç imam-hatip mektebinde resmi olarak yeniden başlamış ve 1930’da bu dilin öğretimi imam-hatip mekteplerinin, 1933 yılında da ilahiyat fakültesinin kapatılmasına kadar devam etmiştir. Bu okulların kapatılmasıyla da devletin resmi okullarında Arapça öğretilme imkânı bir süreliğine kesintiye uğramıştır. Ancak; 1949 yılında Ankara İlahiyat Fakültesinin, 1951 yılında da bazı illerde imam – hatip okulunun açılmasıyla, yeniden resmi olarak öğretilmeye başlanan Arapça, sonraki yıllarda edebiyat fakültelerinin Doğu dilleri bölümünde de okutulmaya başlamıştır.<sup>17</sup>

---

<sup>16</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, 03.03.2019.

<sup>17</sup> Hüseyin Polat, Recep Uçar, Veysel Karani Altun, “İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi”, İ.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi, y.y., Güz 2016/7(2), s. 35.

Arapça öğretimi, orta öğretimde, imam - hatip liselerinde ve yükseköğretim kurumlarında; İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Ankara Üniversitesi Dil ve tarih coğrafya fakültesi ve bazı üniversitelerin fen- edebiyat fakültelerine bağlı Arap Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde ayrıca Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde bulunan Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalında yürütülmektedir. Diğer yandan 1992 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla özel eğitim kurumlarında da Arapça öğretimine izin verilmiştir.<sup>18</sup> Günümüzde resmî ve özel kurumlarda Arapça kursları açılmakta ve öğrenimine teşvik edilmektedir.

### **1.2.1. Resmi Kurumlarda Arapça Eğitimi**

Ülkemizde Arapça, Osmanlı döneminde resmî ve özel eğitim kurumlarında özenle yıllarca okutulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile medreseler kapatılmış ancak Dâru'l-Funûn'a bağlı İlahiyat Fakültesi ve birkaç imam-hatip mektebinde Arapça öğretimine devam edilmiştir.<sup>19</sup>

Günümüzde ise Arap Dili, devletin resmi kurumları olan edebiyat fakültelerinde, ilahiyat fakültelerinde ve imam hatip ortaokulu ve liselerinde öğretilmektedir.

#### **1.2.1.1. İmam Hatip Okullarında Arapça Eğitimi**

Sekiz yıllık kesintisiz eğitim yasasıyla birlikte kapatılan imam hatip orta kısmı kamuoyunca 4+4+4 kademeli eğitim yasasının düzenlenmesiyle yeniden açılarak imam hatip ortaokulu statüsü elde etti. İlgili yasa çerçevesinde yapılan düzenlemelerle dördüncü sınıfı bitiren öğrenciler imam - hatip ortaokuluna gitme imkânı kazandılar.<sup>20</sup> Böylece imam hatip okulları, imam - hatip ortaokulları ve imam - hatip liseleri olmak üzere iki kademeli hale gelmiştir. imam - hatip ortaokullarında 2'şer saat zorunlu Arapça dersi olmakla birlikte isteğe bağlı olarak 2'şer saat daha seçmeli Arapça dersi seçilebilmektedir. Yabancı dil ağırlıklı eğitim programı uygulayan proje imam - hatip ortaokullarında ise seçilen dil Arapça ise ders saati 10 saate kadar çıkabilmektedir.

---

<sup>18</sup> Güney, **a.g.m.**, s. 206.

<sup>19</sup> Civelek, **a.g.m.**, s. 229-230.

<sup>20</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. ( Çevrimiçi) <https://timav.org.tr/imam-hatip-okullari-tarihcesi/> , 23.02.2019.

imam - hatip liselerine gelince Arapça hazırlık sınıflarında 20 saat Arapça Dersi okutulmaktadır.

Ülkemizde 1933 adet imam hatip ortaokulu, 979 adet ise imam hatip lisesi bulunmaktadır. Bu imam hatip lisesinin içinden 14 tanesi Arapça hazırlık olan proje imam hatip lisesidir.<sup>21</sup>

#### **1.2.1.1.1.İmam Hatip Ortaokullarında Arapça Eğitimi**

1924'te öğretim birliğinin sağlanmasını esas alan “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile Medreseler “imam hatip mektepleri” haline dönüştürülmüştür. 1927’de İstanbul ve Kütahya’da bulunanlar hariç geri kalan okullar kapatılmış ve 1931’den 1951’e kadar Türkiye’de orta öğretim kurumlarında Arapça öğretimi resmen yapılamamış, 20 yıl süren bir fetret döneminin ardından 1951 yılında imam hatip okullarında Arapça öğretime yeniden başlanmıştır. 1971’de bu okulların orta bölümleri normal ortaokula dönüştürülünce Arapça öğretime de yeni bir sınırlama getirilmiştir.<sup>22</sup>

1971 yılında kapatılan imam - hatip liselerinin orta kısımları 1974 yılından 1998 yılına kadar tekrar öğretime başlayınca Arapça dersi müfredattaki yerini almıştır. 1974- 1975 yıllarında Arapça Dersi 6. – 7. ve 8. sınıflarda 3’er ders saati olarak işlenmiştir. Bu ders saatleri içerisinde öğrencilerin, ortaokul boyunca 1500 kadar kelime içinde basit cümlelerle isteklerini anlatabilmelerini, seviyelerine uygun metinleri sözlük yardımıyla anlayabilmelerini ve öğrenmeye başladıkları dili kendi kendilerine ilerletebilecekleri bir seviyeye ulaşmalarını sağlamayı hedeflemiştir.<sup>23</sup>

Bugün Arapça dersi ilkokul ve ortaokullarda seçmeli, İmam hatip ortaokullarında ise zorunlu olarak okutulmaktadır. Bu bakımdan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı bir bütün olarak değerlendirilmektedir. Ancak 5. ve 8. sınıflar arasında okul türü değiştiğinden dolayı daha önce seçmeli Arapça dersini almayanlar

<sup>21</sup> Daha geniş bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <http://dogm.meb.gov.tr/bilgisistemi/harita/> , 23.02.2019.

<sup>22</sup> Selahattin Bayram , “Öğrenci ve Öğretmen Perspektifinden Türkiye’de Arapça Öğretimi: Anadolu İmam Hatip Lisesi Öğrencileri Üzerine Nitel Bir Çalışma”, Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 9, No 22, y.y., Aralık 2011, s. 45-46.

<sup>23</sup> Hasan Soyuppek, “İkinci Meşrutiyet’ten Günümüze Türkiye’ye Arapça Öğretimi” Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta, 2004, s. 247-248.

için bir takım tedbirler öngörülerek İmam Hatip Ortaokulu Arapça Dersi Öğretim Programı, toplam 288 ders saatine göre düzenlenmiştir.<sup>24</sup>

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, dilin kurallarını öğretmek yerine dilin kullanımına öncelik verilecek şekilde hazırlanmıştır. Öğrenilen bilgilerin sürekli tekrar ederek üzerine yeni bilgileri aşamalı olarak ilave edilmesine dayanmaktadır. Bu yaklaşım, bilinenlerin üzerine bilinmeyenlerin belli bir süreçte aşama aşama verilmesini öngörmektedir. Bu temel yaklaşıma ek olarak programda, basitten karmaşığa, yakından uzağa, somuttan soyuta olmak üzere dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma becerilerine odaklanılmış, eğitimin öğrenci merkezli olması hedeflenmiştir.<sup>25</sup>

#### **Beşinci Sınıf Arapça Dilbilgisi Konuları**

- Harflerin Yazılışı (Başta-Ortada-Sonda)
- Harekeler (Üstün-Esre-Ötre)
- Uzatma Harfleri ( ا-و-ي )
- Cezm ve Şedde
- Ta-i Marbuta ve Tenvin
- Lam-ı Tarif / Şemsi ve Kameri Harfler
- İşaret ve Soru İsimleri ( هل / هذا / هذه )
- Zamirler ( أنتَ / أنتِ / هي / هو / أنا )
- Yer Zarfları ( أمام / خلف / فوق / تحت )
- Yönleri Öğreniyorum ( شمال / جنوب / شرق / غرب )
- Evet ve Hayır ( لا / نعم )

#### **Beşinci Sınıf Arapça Ders Konuları**

- Selamlaşma
  - Selamlaşma Diyalogları
  - Sınıfta Kullanılan Bazı Kısa İfadeler (Otur, Kalk, Aç, Kapa, Bak )

<sup>24</sup> Daha geniş bilgi için bkz. Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü “ İlköğretim Arapça Dersi (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar ) Öğretim Programı (Değişiklikleri ile birlikte)”, Ankara, 2016, s. 6.

<sup>25</sup> Demirbaş, a.g.e., s. 14.

- Tanışma
  - Tanışma Diyalogları
  - Sınıfta Kullanılan Bazı Kısa İfadeler ( Sil, Oku, Gir, Çık, Sus )
- Vedalaşma
  - Vedalaşma Diyalogları
- Ailem
  - Aile Bireylerini Tanıyalım ( أب / أم / أخ / أخت )
- Akrabalarım
  - Akrabalarımı Öğreniyorum ( عم / عمة / خال / خالة / جد / جدة )
- Evim
  - Evin Bölümleri ( مطبخ / حمام / صالة )
- Dinimi Seviyorum
- Peygamberimi Seviyorum
- Vatanımı Seviyorum
- Sınıfım
  - Sınıfla İlgili Kavramlar ( صف / سبورة / مكتبة )
- Okulum
  - Okulla İlgili Kavramlar ( مدرسة / مختبر / مقصف )
- Arkadaşlarım

#### **Altıncı Sınıf Arapça Dilbilgisi Konuları**

- Bazı Zamirlerin Kullanılışları
- Harflerin Yazılışı (Başta-Ortada-Sonda)
- Harekeler (Üstün –Esre – Ötre )
- Uzatma Harfleri ( ا / و / ي )
- أريد / لا أريد İle Cümleler
- Şedde
- Ta-i Marbuta
- Tenvin
- Elif – Lam Takısı ( ال )

- Şemsi ve Kameri Harfler
- İşaret ve Soru İsimleri ( هل / هذا / هذه )
- Zamirler ( أنتَ / أنتِ / هي / هو / أنا )
- Yer Zarfları ( أمام / خلف / فوق / تحت )
- Yönleri Öğreniyorum ( شمال / جنوب / شرق / غرب )
- Evet ve Hayır ( نعم / لا )

### **Altıncı Sınıf Arapça Ders Konuları**

- Okulda
- Oyun Alanında
- Evde
- Kahvaltıda
- Öğle Yemeğinde
- Akşam Yemeğinde
- Vücudun Organları
- Hastanede
- Temizlik
- Mevsimler
- Kışlık Elbiseler
- Yazlık Elbiseler
- Mekke-i Mükerrerme’de
- Medine-i Münevvere’de
- Kudüs-ü Şerif’de
- Ulaşım Araçları
- Tatil Yolunda

### **Yedinci Sınıf Arapça Dilbilgisi Konuları**

- Sayılarla İlgili Alıştırma
- Şahıs Zamirlerinin Öğretilmesi ( هي / هو )
- İşaret İsimlerinin Öğretilmesi ( هذا / هذه )



- هل ile Sorular
- Muttasıl (İyelik ) Zamirler ( هـ / ها / كـ / لكـ )
- Muttasıl (İyelik ) Zamirler ( يـ / نا )
- Harf-i Cerler
- Yer Zarfları ( أين sorusu )
- Kırık Cemiler ( Kuralsız Çoğullar )
- Sıfatlar ve Sıfat Tamlamaları
- İsim Cümleleri ( Aile Fertleri İle Başlayan)
- İsim Tamlamaları
- 13-20 Arası Sayıların Alıştırımları
- Evet- Hayır Soruları ( هل ..... ؟ / نعم , لا )
- Saatleri Öğrenme ( 1 ile 6 arası )
- Sıra Sayıları (1 ile 6. Arasındaki )
- Saatler ( 7-12 Arası )
- Renkler ve Sıra Sayıları ( 7-12. Arası)
- Sıra Sayıları ( 13-20. Arası)

### **Yedinci Sınıf Arapça Ders Konuları**

- Okulda İlk Gün
- Sınıfta Yeni Bir Arkadaş
- Öğretmenler Günü Kutlaması
- Köyde Yaşam
- Şehirde Yaşam
- Yurt Dışında Yaşam
  - Ülkeler ve Başkentleri
- Aile Bireylerim
- Dedemle Birlikte
- Sevimli Aile
- Sabah Etkinliği
- Okul Etkinliği

- Akşam Etkinliği
- Elbise Dükkanı
- Süpermarket
  - Alışveriş Ürünleri ( خيار / طماطم )
- Kırtasiye
  - Kırtasiye Ürünleri ( مبرة / مسطرة )
  - Alım ve Satım Cümleleri ( Fiyatı Nedir )
- Hobiler
- Hayvanat Bahçesinde
  - Hayvan İsimleri ( القرد / أرنب / قطة / كلب )
- Yaz Tatili
  - Haftanın Günleri ( يوم الجمعة / يوم الخميس )
  - Spor Faaliyetleri ( الشطرنج / كرة اليد / كرة القدم )

### **Sekizinci Sınıf Arapça Dilbilgisi Konuları**

- Mazi Fiil ( لبستُ / ذهبْتُ / خلعتُ .... / تناولْتُ )
- Müfred –Cem’i Müzekker Salim
- Soru Edatları ( إلى أين / بماذا )
- Mazi Fiil ( نهضْتُ / غسلْتُ / ركبتُ ..... / خرجْتُ )
- Müfred –Cem’i Müennes Salim
- Soru-Cevap ( من أين؟ - ..... / لذلك أحب ..... )
- Mazi Fiil ( تناول - تناولْتُ / لبس - لبستُ )
- Düzensiz Çoğullar ( كتاب كُتِبَ / نلميذ - تلاميذ )
- Soru Edatları ( ماذا / في أيّ )
- İsim Cümlesi
- Sayılar ve Sıra Sayıları
- İşaret İsimleri ( ذلك / تلك )
- Saatler (yarım )
- Yönergesel İfadeler ( تتقَلَّ / أتركُ / سجَلُ )
- Yönergesel İfadeler ( لا تكتبُ / لا تَقْرَأُ )

- Soru Edatları ( بكم ..... ؟ )
- Zıt Anlamalı Sıfatlar
- Soru ve Cevap ( هل تحبّ ... ؟ / نعم أحب / لا أحب )
- Olumlu ve Olumsuz Fiiller ( يفضّل / لا يفضّل )
- Zamir- Fiil Uygunluğu
- Yönler
- Mekan Zarfları
- Evet-Hayır Soruları
- Soru ve Cevaplar ( كيف تسافر....؟ - أسافر ب.... )
- İlgeçler (Harf-i Cerler )
- 13-20 Arası Sayılar
- İsm-i Mensub

#### **Sekizinci Sınıf Arapça Ders Konuları**

- Yeni Öğretmen
- Yaz Tatili
- Dilin Önemi
- Sevilen Ders
- Eğitsel Kulüp Seçimi
- Milli Kütüphane Ziyareti
- Sabah Kahvaltısında
  - Kahvaltı Yiyecekleri
  - Sebze ve Meyveler
- Öğle Yemeğinde
- Akşam Yemeğinde
  - Yiyecek ve İçecekler
- Sporun Önemi
  - Spor Çeşitleri
- Hasta Ziyareti
  - Sağlıkla İlgili Kalıplar
  - Sağlıkla İlgili Meslekler

- Hastalıkla İlgili Cümleler
- Okula Varış
  - Komşu Ülkeler
- Yol Sorma
- Ulaşım Araçlarının Türleri
  - Trafik İşaretleri
- İnsan İlişkileri
  - İlişkilerle İlgili Cümleler
  - İletişimsel İfadeler
- Bayramlar
  - Dini ve Milli Bayramlar
- Vatan Sevgisi<sup>26</sup>

#### **1.2.1.1.2. İmam Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi**

Türkiye’de din görevlisi ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan imam - hatip liselerinde dört yıllık eğitim süresi boyunca temel seviyeden ileri seviyeye kadar Arapça öğretimi yapılmaktaydı.<sup>27</sup> 1950’li yıllarda imam - hatip okullarında Arapça dersi meslek derslerinden birisi olarak okutulmaya başlanmıştı. Bu dönemde Arapça öğretiminde modernleşmeye gidilmesine rağmen çağımızdaki dil öğretim yöntem ve tekniklerinin dikkate alındığı yeni bir Arapça öğretim metodu geliştirilemeyerek dilbilgisi odaklı eğitimler vermeye devam edilmiştir.<sup>28</sup>

Hem bu sebepler hem de bu okullarda Arapça öğretiminin uzman kişiler tarafından değil İlahiyat mezunu, alanının uzmanı olmayan öğretmenler tarafından verilmesiyle istenilen başarıya ulaşılamamıştır. Öğretimin bu şekilde uzman kişiler tarafından olmaması da Arapça öğretim yöntemlerinin ve kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılamamasına sebep olmuştur.<sup>29</sup> Tüm başarısızlıklara rağmen Arapça dersi İHL ders programında oldukça önemli bir yere sahip olmuştur. 1998-2007

---

<sup>26</sup> Daha Geniş Bilgi için bkz. ( Çevrimiçi ) <http://dogm.meb.gov.tr/www/ilkogretim-2-8-arapca-ogretim-programi-yeni/icerik/433> , 24.02.2019.

<sup>27</sup> Demirbaş, **a.g.e.**, s. 13.

<sup>28</sup> Soyupek, **a.g.e.**, s. 240.

<sup>29</sup> Demirbaş, **a.e.**, s. 14.

yıllarında imam hatip liselerinin hazırlık sınıflarında 15 saat, Anadolu İHL de 9 saat, diğer sınıflarda 4'er saat Arapça dersi okutulmuştur.<sup>30</sup>

Türkiye'de ortaöğretimin süresi 2004'te dört yıla yükseltildiğinde, imam hatip liselerinin hazırlık sınıfları kaldırılmıştır. Hazırlık sınıflarında 15 saat okutulan Arapça, yeni sistemde dokuzuncu sınıfta haftada 5 saate indirilmiştir.<sup>31</sup> 2009 yılında Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün aldığı bir kararla imam hatip liselerindeki Arapça dersinin adı Mesleki Arapça olarak değiştirilmiş ve Meslek derslerinin içine dahil edilmiştir. Bu kararla alanında uzman Arap Dili Eğitimi bölümü mezunu öğretmenlerin imam - hatip liselerindeki Arapça dersine girmeleri engellenerek bu ders, alanında uzman olmayan ilahiyat fakültesi mezunu meslek dersi öğretmenlerine verilmiştir.<sup>32</sup> Bu uygulama uzun sürmeyerek Bakanlar Kurulunun 2010 yılında yaptığı açıklama doğrultusunda Arapça Öğretmenleri, imam hatip liseleri meslek dersleri grubu içindeki Mesleki Arapça dersini okutmaya devam etmişlerdir.<sup>33</sup>

Günümüzde ise Anadolu imam hatip liselerinde 9. ve 10. sınıflarda yabancı dil olarak kabul edilen Arapça Dersi, 9. sınıflarda haftalık 4 ders saati, 10. sınıflarda ise 3 ders saati olarak okutulmaktadır. 11. ve 12. sınıflarda ise haftalık 3 ders saati olarak devam etmektedir. Fen ve Sosyal Bilimler Programı uygulayan Anadolu imam - hatip liselerinde ise Arapça dersi 10. sınıflarda 2 ders saati, Mesleki Arapça 11. ve 12. sınıflarda 2 ders saati olarak okutulmaktadır.<sup>34</sup> Arapça hazırlık programı uygulayan proje imam hatip liselerinde ise hazırlık sınıflarında 20 ders saati Arapça dersi verilmektedir.

### 1.2.1.2. Üniversitelerde Arapça Eğitimi

Ülkemizde yabancı dil denildiğinde akla ilk olarak Batı dilleri gelmektedir. Lakin bu dillerden önce Arapça ve Farsça öğretimi daha yaygın olarak kullanılıyordu. 1950'den sonra yeniden açılan imam hatip okulları ile ilahiyat fakültelerinde Arapça

<sup>30</sup> Mehmet Zeki Aydın, "İmam Hatip Lisesi Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar", İmam Hatip Lisesi Arapça Ders Programı Uygulamalarıyla İlgili Sorunlar Dergisi, y.y., 2009, s. 3.

<sup>31</sup> Bayram, a.g.m., s. 58.

<sup>32</sup> Demirbaş, a.g.e., s. 14.

<sup>33</sup> Daha geniş bilgi için bkz. ( Çevrimiçi) <https://www.memurlar.net/haber/178306/arapca-dersi-norm-kadro-guncellestirmesi.html>, 25.02.2019.

<sup>34</sup> Daha geniş bilgi için bkz. ( Çevrimiçi) [https://dogm.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_06/12153021\\_Anadolu\\_imam\\_Hatip\\_Liseleri\\_Yeni\\_Haftalik\\_Ders\\_Cizelgesi.pdf](https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/12153021_Anadolu_imam_Hatip_Liseleri_Yeni_Haftalik_Ders_Cizelgesi.pdf), 25.02.2019.

öğretimine tekrar başlanılmıştır. Ortadoğu ülkeleriyle siyasi, ticari ve ekonomik işbirliği, turizm ilişkileri artmaya başlayınca “konuşma Arapçası” da öğretmek amacıyla 1984 yılında, Gazi Üniversitesi’nde “Arapça Öğretmenliği” anabilim dalı kurulmuştur.<sup>35</sup> Arap dilinin dünya dilleri arasında öneminin giderek artmasıyla ve ülkedeki Arapça eğitim veren kurumların talebini karşılayabilmek için çeşitli üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde Arapça öğretmenliği, edebiyat fakültelerinde ise Arap Dili ve Edebiyatı ile Arapça Mütercim-Tercümanlık Bölümleri açılmaya başlamıştır.

#### **Türkiye’de Arapça Öğretmenliği Olan Üniversiteler:**

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arapça Öğretmenliği

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Arapça Öğretmenliği

İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arapça Öğretmenliği

Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arapça Öğretmenliği

#### **Türkiye’de Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü Olan Üniversiteler:**

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı

Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı

Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı

Kafkas Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı

#### **Türkiye’de Arapça Mütercim-Tercümanlık Bölümü Olan Üniversiteler:**

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Mütercim-Tercümanlık

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık

İstanbul Aydın Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Mütercim Tercümanlık

İstanbul Okan Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Mütercim Tercümanlık

Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık

Kırıkkale Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık

---

<sup>35</sup> Ahmet Vefa Temel, “Türkiye’de Arapça Öğretiminde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme”, AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Yıl 3, Sayı 3, Bahar 2015, y.y., s. 166.

KTO Karatay Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Mütercim Tercümanlık  
Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Mütercim Tercümanlık <sup>36</sup>

Gerek din meselelerinin sağlam ve ilmi esaslara göre incelenmesini mümkün kılmak, gerekse mesleki bilgisi kuvvetli ve düşüncesinde ileri görüşlü din adamları yetiştirebilmek için lüzumlu şartları sağlamak amacıyla kurulmuş ilahiyat fakültelerinde de Arapça Öğretimi büyük öneme sahiptir. Çünkü İlahiyat tahsilini tamamlamış bir kişinin dini eserleri okumaktan ziyade dini ilimleri kaynaklarından okuyabilecek seviyede olması beklenir. Bu beklentinin gerçekleşebilmesi için dil öğretiminde dolayısıyla Arapça öğretiminde dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisinin geliştirilmesi gerekir.<sup>37</sup> Bu amaçlar doğrultusunda çoğu İlahiyat Fakültesinin bünyesinde Arapça Hazırlık programları bulunarak dört temel beceriyi geliştirmek hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra bazı İlahiyat Fakültelerinin Programları %100 Arapça olarak hazırlanmıştır. Ülkemizde son zamanlarda sayısı artan İlahiyat Fakültelerine rağbet giderek artmakta olup Arapça Eğitimi için yaz tatillerinde yurtdışında Arapça Eğitimi imkânı sunulmaktadır.

#### **1.2.1.2.1. Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinde Arapça Eğitimi**

Edebiyat Fakülteleri Arap Dili ve Edebiyatı bölümleri ile Arapça Öğretmenliği bölümleri, isimlerinden de anlaşılacağı üzere, derslerin tamamen Arapça ile ilgili olduğu bölümlerdir. İlahiyat Fakültelerinden en büyük farkı, programının dil öğretimi ağırlıklı olmasıdır. İlahiyat Fakültelerinde Arapça, yeterli olmayan ders saatlerinde öğretilmeye çalışılırken, burada öğretim sadece Arapçadır.<sup>38</sup>

Arap Dili ve Edebiyatı lisans programlarında ise Arap dili, Arap Edebiyatı kültürü ve tarihini de kapsayacak şekilde öğretilmektedir. Arap dünyasının tarihi ile birlikte kültürü ve edebi birikime sahip olacak ve Arap dünyasındaki güncel gelişmeleri yazılı ve işitsel kaynaklardan takip edebilecek, düşündüğünü yazılı ve sözlü yolla ifade edebilecek dil becerisine sahip öğrenciler yetiştirilmesi hedeflenmektedir.<sup>39</sup>

<sup>36</sup> Bu üniversiteler hakkında daha detaylı bilgi için üniversitelerin internet sayfalarına bakabilirsiniz.

<sup>37</sup> Semerci, **a.g.e.**, s. 36.

<sup>38</sup> Akbaş, **a.g.e.**, s. 11.

<sup>39</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <http://www.dtcf.ankara.edu.tr/dogu-dilleri-ve-edebiyatlari-bolumu/arap-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali/>, 02.03.2019.

Arap Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olma hakkı elden öğrencilere Arap Dili ve Edebiyatı filoloğu unvanı verilmektedir. Mezun olan öğrenciler birçok alanda çalışma imkanı bulmaktadır. Akademik hayatın yanı sıra çeşitli devlet kurumlarında da çalışabilmektedirler. Bunların bir kısmı; İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağlı kurumlar, Emniyet Genel Müdürlüğü, TRT, Silahlı Kuvvetler, Haber Alma Teşkilatı, Devlet Arşivleri, Vakıf kuruluşları, yazma eser kütüphaneleri, elçilikler, konsolosluklar, görsel ve yazılı basın kuruluşlarıdır. Ayrıca formasyon alan öğrencilerin Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmen olarak atanma imkanları da mevcuttur.<sup>40</sup>

Eğitim Fakültelerindeki Arap Dili ve Eğitimi Anabilim Dalının amacı ise; öğrencileri Arapçanın dört dil becerisini etkin bir şekilde kullanacak şekilde yetiştirmek, bu becerileri ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilere öğretecek donanımına sahip olmalarını sağlamak, çağdaş Arap kültürü ve edebiyatına aşina olmalarına yardımcı olmak ve bu alanda akademik eleman yetiştirmektir. Bu Anabilim Dalından mezun olan öğrenciler çeşitli düzeylerde Arapça öğretmenliğinin yanı sıra resmi ve özel kuruluşlara öğretmen, çevirmen ve uzman olarak görev alabilmektedirler.<sup>41</sup>

#### **1.2.1.2.2. İlahiyat Fakültelerinde Arapça Eğitimi**

Türkiye’de 2017 yılı itibariyle neredeyse her ilde ya İlahiyat Fakültesi ya da İslami İlimler Fakültesi adı altında faaliyet gösteren yaklaşık yüz adet fakülte bulunmaktadır.<sup>42</sup> İlahiyat Fakültelerinde Arapça, temel İslami ilimlerin öğrenilmesinde büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü İslam dininin birinci kaynağı olan Kur’an ve ikinci kaynağı olan Hadis başta olmak üzere dini kaynaklar Arapçadır. Bu nedenle Arapça olan bu eserleri okuyup anlayabilmeleri için Arapçayı en iyi seviyede öğrenmeleri gerekmektedir. Bunun için yoğun bir şekilde Arapça öğreten ilahiyat fakültelerinin hazırlık sınıfları büyük öneme sahiptir.<sup>43</sup> Ancak 1997 yılında

<sup>40</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) [https://www.selcuk.edu.tr/edebiyat/arap\\_dili\\_ve\\_edebiyati/tr](https://www.selcuk.edu.tr/edebiyat/arap_dili_ve_edebiyati/tr), 02.03.2019.

<sup>41</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <http://gef-yabancidiller-arapdili.gazi.edu.tr/posts/view/title/hakkimizda-74795>, 02.03.2019.

<sup>42</sup> Daha detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.aydinlik.com.tr/garanti-is-ilahiyata-akin-ettiliyor-egitim-agustos-2017>, 02.03.2019.

<sup>43</sup> Demirbaş, a.g.e., s. 12.



yapılan düzenleme sonucu hazırlık sınıfları kaldırılmış ve İlahiyat Fakültelerinde lisans programında okutulan Arapça derslerinde önemli bir düşüş meydana gelmiştir. Böylece, İlahiyat Fakültelerinde hazırlık sınıfı kaldırılmadan önce okul dönemi süresince Arapça dersi toplamda 700 iken, YÖK'ün aldığı bu kararla İlahiyat Fakültelerinin Lisans Programında 450 civarına indiği belirtilmiştir. 1997 yılında kaldırılan Arapça hazırlık sınıfları, 2009-2010 eğitim- öğretim yılı itibariyle Arapça hazırlık sınıflarının bazı İlahiyat Fakültelerinde isteğe bağlı, bazılarında ise zorunlu olarak yeniden açılmaya başlamıştır.<sup>44</sup>

Arapça ders saatlerinin dönem ve yıl içerisindeki sayısı sürekli değişmiş, bu konuda bir istikrar sağlanamamıştır. İlahiyat Fakültesi'nin kurulduğu ilk eğitim öğretim yılında (1949-1950) Arapça dersi haftada altı saat olarak düşünülmüştür. Fakülte Profesörler kurulunun çalışmaları sonucu alınan kararlarla derslerde ve programlarda sonraki yıllarda değişiklikler yapılmış ve Arapça dersi 1953-1954 eğitim- öğretim yılından itibaren haftada 1. Sınıfta 8 saat, 2. Sınıfta 6 saat, üçüncü sınıfta 4 saat ve 4. Sınıfta 6 saat olarak tedris edilmeye başlanmıştır.<sup>45</sup>

Günümüz İlahiyat Fakültelerine baktığımızda ise; Arapça, hazırlık sınıfı bulunmayan İlahiyat Fakültelerinin birinci sınıflarında haftalık 8 saat, ikinci sınıfta ise haftalık 5 saat okutulmakta olup dersler 45'er dakikalık devreler halinde verilmektedir. Hazırlık sınıflarında ise haftada 20 ile 26 saat olarak devam etmektedir. İlahiyat Fakülteleri araç gerek olarak geniş imkânlara sahiptir. Bugün her İlahiyat Fakültesinin kendisine ait kütüphanesi bulunmaktadır. Ayrıca, bazı uygulamalı Arapça derslerinde dil laboratuvarı, bilgisayar, internet, projeksiyon ve akıllı tahta gibi günümüz modern aletlerinin kullanıldığı da görülmektedir.<sup>46</sup>

İlahiyat Fakültelerinde, Arapça öğretiminde her fakülte farklı metot ve farklı Arapça öğretim setleri kullanılmaktadır. Bu konuda fakülteler arasında ortak bir kanaat olmamakla birlikte aynı fakülte'deki Arapça öğretim elemanları arasında da bir birliktelik görülmemektedir. Bu durum çağımızdaki dil öğretim yöntem ve teknikleri

---

<sup>44</sup> Semerci, a.g.e., s. 60.

<sup>45</sup> Ahmet Kömürcü, "İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (D.Ü.İ.F Örneği) ", CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 13, Sayı 3, y.y., Eylül 2015, s. 123.

<sup>46</sup> Akbaş, a.g.e., s.10.

de dikkate alınarak yeni bir Arapça öğretim metodu geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.<sup>47</sup>

### 1.2.2. Özel Kurum ve Kuruluşlarda Arapça Eğitimi

Mili Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın Araplarla olan ilişkilerde ortaya çıkan dil meselesinin çözümüne yardımcı olması gayesi ile “*Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde*” pratik Arapça dil kursları açılmıştır.<sup>48</sup> Bu Arapça kursu programları, Arapça, dil kurslarına katılan kursiyerlere pratik Arapça konuşma becerisini sunmakta olup okuma-yazma bilen her vatandaşa katılma imkânı vermektedir. Kurslar Halk Eğitim Merkez müdürlüklerinin gözetiminde açılmakta ve kurslara katılarak kursları başarı ile bitiren kursiyerlere bitirme belgesi verilmektedir. Kurslarda toplam 140 saat ders görülmektedir.<sup>49</sup>

Halk eğitim merkezleri dışında yaklaşık her ilin belediyesi tarafından açılan ücretsiz kurs merkezlerinde de Arapça eğitimleri verilmektedir. Devletin sunmuş olduğu bu ücretsiz kurslar haricinde özel kurslarda da Arapça öğretimi giderek yaygınlaşmaktadır. Buradaki eğitimler kur bazlı bir sistemle ilerlemekte olup kursiyerlerine Arapça konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik bir eğitim verilmektedirler.

---

<sup>47</sup> Mehmet Soysaldı, “Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları,” Ekev Akademisi Dergisi, Yıl 14, Sayı 45, y.y., 2010, s. 257.

<sup>48</sup> Soyupek, a.g.e., s. 256.

<sup>49</sup> Akbaş, a.g.e., s. 11.

## **İKİNCİ BÖLÜM**

### **PROJE İMAM HATİP LİSELERİNİN ARAPÇA HAZIRLIK SINIFI ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ**

Türkiye genelinde toplam 15 Proje İmam Hatip Lisesinde Arapça hazırlık programı uygulanmaktadır. Bu okullardaki Arapça Hazırlık sınıflarında kullanılan Arapça öğretim yöntem ve teknikleri tespit etmek üzere bu okullardan tesadüfi yöntemle seçilen okullardaki öğrencilere ve Arapça öğretmenlerine isteklerine bağlı olarak online bir anket uygulanmış olup bu bölümde bu anketlerin değerlendirilmesi yapılacaktır.

#### **2.1.ANKETE KATILANLARIN KİŞİSEL BİLGİLERİ**

##### **2.1.1.Ankete Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri**

Bu bölümde, ankete katılan Arapça öğretmenlerinin görev yapmakta oldukları okullar, cinsiyetleri, uyrukları, mezun oldukları bölümler, kıdemleri, haftalık Arapça ders saatleri ve girdikleri Arapça dersler, ayrıca Arapça öğretim yöntemlerine ilişkin hizmetçi eğitim seminerlerine katılma ve Arap ülkelerinde bulunma durumları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

##### **2.1.1.1.Öğretmenlerin Görev Yapmakta Oldukları Okullar**

Arapça öğretmenlerine yönelik uygulanan bu ankete toplamda 15 öğretmen cevap vererek araştırmaya katılmıştır. Bu öğretmenlerin görev yapmakta oldukları Arapça Hazırlık Uygulayan Proje İmam - Hatip Liselerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

**Tablo 1. 1. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okullar**

|                                   | <b>F</b> | <b>%</b> |
|-----------------------------------|----------|----------|
| <b>İTO Marmara AİHL</b>           | 1        | 7,0      |
| <b>Karaman Ömer Dinçer AİHL</b>   | 6        | 40,0     |
| <b>Mehmet Emin Saraç AİHL</b>     | 2        | 13,0     |
| <b>Tahir Büyükkörükçü AİHL</b>    | 3        | 20,0     |
| <b>Mehmet Akif Ersoy Kız AİHL</b> | 2        | 13,0     |
| <b>Trabzon Kız AİHL</b>           | 1        | 7,0      |

|               |    |       |
|---------------|----|-------|
| <b>Toplam</b> | 15 | 100,0 |
|---------------|----|-------|

Hazırlık sınıfı olan 15 proje imam - hatip lisesinden 6'sında görev yapan Arapça öğretmeni anket çalışmasına katılmıştır. Bu öğretmenlerin %7'si İTO Marmara AİHL'de, %7'si Trabzon Kız AİHL'de, %13'ü Mehmet Emin Saraç AİHL'de, %13'ü Mehmet Akif Ersoy Kız AİHL'de, %20'si Tahir Büyükkörükçü AİHL'de, %40'ı Karaman Ömer Dinçer AİHL'de görev yapmaktadır.

#### 2.1.1.2.Cinsiyetleri ve Uyrukları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet ve uyruk bilgileri aşağıdaki gibidir:

**Tablo 1. 2. Öğretmenlerin Cinsiyetleri**

|               | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------|----------|----------|
| <b>Bay</b>    | 9        | 60,0     |
| <b>Bayan</b>  | 6        | 40,0     |
| <b>Toplam</b> | 15       | 100,0    |

Tabloda da görüldüğü üzere ankete katılan Arapça öğretmenlerin %40'ı bayan, %60'ı ise baydır.

**Tablo 1. 3. Öğretmenlerin Uyrukları**

|               | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------|----------|----------|
| <b>Türk</b>   | 11       | 73,0     |
| <b>Arap</b>   | 4        | 27,0     |
| <b>Toplam</b> | 15       | 100,0    |

Araştırmaya katılan Arapça öğretmenlerinin uyruklarına baktığımızda %73'ünün Türk uyruklu, %27'sinde Arap uyruklu olduğunu görmekteyiz. Son yıllarda ülkemize yapılan göçle birlikte Arap uyruklularının sayısının artmasıyla anadili Arapça olan öğretmen sayısında da artış olmuştur. Böylece Arapça dersleri anadili Arapça olan öğretmenler tarafından verilmeye başlanmıştır. Birçok devlet okulu kendi imkânları doğrultusunda kadrolarına Arap öğretmen almıştır. Bunun yanı

sıra Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki devlet okullarına da Suriyeli Arapça öğretmenleri görevlendirilerek bu öğretmenlerin Arapça derslerine girmeleri zorunlu kılınmıştır.

### 2.1.1.3.Mezun Oldukları Bölümler

Araştırmaya katılan Arapça öğretmenlerinin mezun oldukları bölümlere göre dağılım tabloda verilmektedir.

**Tablo 1. 4. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölümler**

|                               | F  | %    |
|-------------------------------|----|------|
| <b>Arap Dili ve Edebiyatı</b> | 3  | 20,0 |
| <b>Arapça Öğretmenliği</b>    | 1  | 6,0  |
| <b>İlahiyat Fakültesi</b>     | 10 | 68,0 |
| <b>Diğer</b>                  | 1  | 6,0  |
| <b>Toplam</b>                 | 15 | 100  |

Araştırmaya katılan Arapça öğretmenlerinin %68'i İlahiyat Fakültesi, %20'si Arap Dili ve Edebiyatı, %6'sı Arapça Öğretmenliğinden mezun olduklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca bir öğretmen de diğer kısmını işaretleyerek Hukuk Fakültesinden mezun olduğunu belirtmiştir. Tabloya baktığımızda öğretmenlerin büyük bir kısmının İlahiyat Fakültesi mezunu olduğunu görmekteyiz. Dil dersi olarak kabul edilen Arapça dersine İlahiyat Fakültesinden mezun öğretmenlerin girmesinin büyük sebebi ise Arapça öğretmenlerinin çok sayıda atanamamasından kaynaklıdır. Milli Eğitimin yapmış olduğu öğretmen atama sayılarına baktığımızda İHL Meslek dersleri öğretmenlerinin atama oranlarının Arapça öğretmenlerinin atanma oranına göre çok daha yüksek olduğunu görmekteyiz.<sup>1</sup> Durum böyle olunca giderek sayısı artan imam – hatip liselerindeki Arapça öğretmeni ihtiyacı da artmaktadır. Bu ihtiyacı ise İlahiyat Fakültesinde Arapça dersi gören İlahiyat Fakültesinden mezun öğretmenler karşılamaktadırlar.

<sup>1</sup> Detaylı Bilgi İçin bkz. (Çevrimiçi) <https://i2.wp.com/www.aktuelpdr.net/wp-content/uploads/2015/04/ogretmen-atama.jpg>, 16.03.2019.

#### 2.1.1.4.Kıdemleri

Arapça dersine giren öğretmenlerin kaç yıllık öğretmen olduğuna dair bilgiler aşağıdaki gibidir.

**Tablo 1. 5. Öğretmenlerin Kıdemleri**

|                  | <b>F</b> | <b>%</b> |
|------------------|----------|----------|
| <b>0-2 Sene</b>  | 7        | 47,0     |
| <b>3-5 Sene</b>  | 7        | 47,0     |
| <b>6-15 Sene</b> | 1        | 6,0      |
| <b>Toplam</b>    | 15       | 100,0    |

Tabloda da görüldüğü gibi araştırmaya katılan Arapça öğretmenlerinin %47'si 0-2 yıl arasında , %47'si 3-5 yıl arasında , %6'sı ise 6-15 yılları arasında Arapça dersine girmektedirler. Buna göre Arapça dersine giren öğretmenlerin büyük çoğunluğu 0-5 yıl arasında Arapça eğitimi verdiği için heyecanlarının daha taze olduğu ve ders öncesi hazırlık yaparak derse gittikleri düşünülebilir.

#### 2.1.1.5.Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatleri, Girdikleri Arapça Dersler ve Sınıflar

Aşağıdaki tabloda öğretmenlerin girdikleri haftalık ders saatleri verilmiştir.

**Tablo 1. 6. Öğretmenlerin Haftalık Ders Saatleri**

|               | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------|----------|----------|
| <b>15-20</b>  | 5        | 33,0     |
| <b>21-30</b>  | 10       | 67,0     |
| <b>Toplam</b> | 15       | 100,0    |

Tabloda da görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin %67'si Arapça derslerine haftada 21-30 ders saatinde, %33'ü ise 15-20 ders saatlerinde girmektedirler. Verilere göre öğretmenlerin büyük bir kısmı 20 saat ders saatinin üzerinde Arapça dersi vermektedir. Bu da öğretmenlerin yoğun bir şekilde derslere girip çıktığını göstermektedir. Özellikle hazırlık sınıflarında haftalık 20 saat ders

olduğunu düşünürsek bu yükün tamamı veya birçoğu bir veya iki öğretmenle karşılanmaya çalışılmaktadır. Aynı öğretmenin tüm Arapça derslerine girmesi ise hem öğretmen hem de öğrenciler tarafından olumsuzluklara sebebiyet vereceği söylenebilir.

Öğretmenlerin girdikleri Arapça derslerine bakıldığı zaman ise yukarıda belirtildiği gibi öğretmenlerin büyük birçoğunun tüm derslere girdiğini görmekteyiz.

**Tablo 1. 7. Öğretmenlerin Girdikleri Arapça Dersler**

|                                                   | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------------------------------------------|----------|----------|
| <b>Dilbilgisi</b>                                 | 1        | 7,0      |
| <b>Konuşma, Dilbilgisi, Okuma</b>                 | 1        | 7,0      |
| <b>Dilbilgisi, Okuma, Diğer</b>                   | 1        | 7,0      |
| <b>Dinleme, Konuşma, Yazma, Okuma</b>             | 1        | 7,0      |
| <b>Dinleme, Konuşma, Yazma, Okuma, Diğer</b>      | 1        | 7,0      |
| <b>Konuşma, Dilbilgisi, Yazma, Diğer</b>          | 1        | 7,0      |
| <b>Dinleme, Konuşma, Dilbilgisi, Yazma, Okuma</b> | 9        | 58,0     |
| <b>Toplam</b>                                     | 15       | 100,00   |

Tabloya baktığımızda sadece bir Arapça dersine giren öğretmen oranı %7 iken, birden fazla Arapça dersine giren öğretmen oranı %83'tür. Öğretmenlerin çoğunun birden fazla Arapça dersine girdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin çeşitli Arapça derslerine girmesi derse hazırlık yüklerinin artmasına sebep olduğu gibi birden fazla alanda kendilerini geliştirme imkânı da vermektedir.

Ayrıca bazı öğretmenler, dinleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi gibi çokça bilinen Arapça derslerinin yanı sıra Arapça Klavye, Arapça Metin ve Arapça

Tercüme derslerine de girdiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenler çeşitli Arapça derslerine girmelerinin yanı sıra hazırlık sınıfları dışında farklı sınıf seviyelerinde de Arapça derslerine girmektedirler. Aşağıdaki tabloda öğretmenlerin girdikleri sınıf seviyeleri yer almaktadır.

**Tablo 1. 8. Öğretmenlerin Girdikleri Sınıflar**

|                                      | <b>F</b> | <b>%</b> |
|--------------------------------------|----------|----------|
| <b>Hazırlık Sınıfı</b>               | 4        | 26,69    |
| <b>9. Sınıf</b>                      | 1        | 6,66     |
| <b>9. -10. Sınıflar</b>              | 1        | 6,66     |
| <b>9.-11. Ve 12. Sınıflar</b>        | 1        | 6,66     |
| <b>Hazırlık, 10. Ve 11. Sınıflar</b> | 1        | 6,66     |
| <b>Hazırlık ve 11. Sınıflar</b>      | 1        | 6,66     |
| <b>Hazırlık ve 9. Sınıflar</b>       | 1        | 6,66     |
| <b>Hazırlık, 9. Ve 10. Sınıflar</b>  | 4        | 26,69    |
| <b>Tüm Sınıflar</b>                  | 1        | 6,66     |
| <b>Toplam</b>                        | 15       | 100,0    |

Tabloda da görüldüğü üzere Arapça dersine giren öğretmenlerden %26,69'u sadece hazırlık sınıfındaki Arapça derslerine girmektedir. Ayrıca hazırlık sınıfı haricinde tek bir sınıf seviyesine giren öğretmen oranı %6,66 iken birden fazla sınıf seviyesine Arapça dersine giren öğretmen oranı ise toplamda %66,65'tir. Bu sonuçlarda bize öğretmenlerimizin büyük birçoğunun birden fazla sınıf seviyesinde Arapça eğitimi verdiğini göstermektedir. Buna binaen öğretmenlerin farklı seviyelerdeki sınıflara hazırladıkları Arapça dersleri için daha fazla çalışma harcamaları gerektiğini söyleyebiliriz. Tek bir sınıf seviyesinde derse giren öğretmenin o sınıf seviyesine uygun daha çok yoğunlaşp öğrencilere daha fazla faydalı olabileceği de düşünülebilir.



### 2.1.1.6.Arapça Öğretim Yöntemlerine İlişkin Hizmet İçi Eğitim Seminerine Katılma Durumları

Arapça öğretmenlerinin katıldığı anketteki Arapça öğretim yöntemlerine ilişkin hizmet içi eğitim seminerlerine katılma durumlarını gösteren tablo şu şekildedir:

**Tablo 1. 9. Öğretmenlerin Arapça Öğretim Yöntemlerine İlişkin Hizmet İçi Seminerine Katılma Durumları**

|               | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------|----------|----------|
| <b>Evet</b>   | 9        | 60,0     |
| <b>Hayır</b>  | 6        | 40,0     |
| <b>Toplam</b> | 15       | 100,0    |

Son zamanlarda Arapçaya verilen önemin artması ve Arapça hazırlık sınıflarının açılmasıyla birlikte Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Arapça eğitime yönelik çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların arasında Arapça öğretmenlerine yönelik yapılan hizmet içi eğitimlerde yer almaktadır. Özellikle her yaz Arapça öğretmenlerinin muhadeşe yönünde gelişmesini sağlamak üzere Arapça eğitim kampları<sup>2</sup> yapmakta ve bu kampta tüm öğretmenler sadece Arapça konuşmaktadırlar. Yaz kamplarının yanı sıra da Arapça öğretim yöntem ve tekniklerinin anlatıldığı seminerler düzenlemektedir.

Araştırmaya katılan Arapça öğretmenlerinin %60'ı Arapça öğretim yöntemlerine ilişkin hizmet içi seminerine katılmış olup %40'ı ise herhangi bir eğitim seminerine katılmamıştır. Hizmet içi eğitim seminerine katılan 9 öğretmenden 6'sı katıldıkları seminerin ismini yazmamış olup sadece 3 öğretmen isimlerini belirtmiştir. Bunlardan biri Din Öğretiminin yaz eğitim etkinlikleri adıyla yaptığı “Arapça Eğitim Kampı”na katılmıştır. Diğer iki öğretmenden biri sadece “Dil Öğretim Yöntemleri”

<sup>2</sup> Daha fazla bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <http://dinogretimi.meb.gov.tr/HizmeticiEgitim.aspx>, 16.03.2019.

seminerine katılmış olup diğer öğretmen ise yine bu seminerle birlikte “Oyunlarla Arapça Eğitimi” seminerine katıldığını belirtmiştir.

#### **2.1.1.7.Arap Ülkelerinde Bulunma Durumları**

Günümüzde yabancı dil öğrenmek giderek önem kazanmış ve bir dilden daha fazlasını öğrenmenin gerekliliği artmıştır. Lakin yeterli seviyede ve en kısa sürede dil becerilerini geliştirmek ve kalıcılığını arttırmak için de o yabancı dilin konuşulduğu ülkelerde yaşayarak veya çalışarak öğrenileceği de bilinmektedir. Buna binaen öğretmenlere, “ Özellikle Arap dili ve eğitimi amacıyla Arap ülkelerinde bulundunuz mu? (Cevabınız “evet” ise nerede ve ne kadar bulunduğunuzu lütfen belirtiniz.)” sorusu yöneltilmiştir.

Çıkan araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin Arap ülkelerinde bulunma durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

**Tablo 1. 10. Öğretmenlerin Arap Ülkelerinde Bulunma Durumları**

|               | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------|----------|----------|
| <b>Evet</b>   | 10       | 67,0     |
| <b>Hayır</b>  | 5        | 33,0     |
| <b>Toplam</b> | 15       | 100,0    |

Araştırmaya katılan Arapça öğretmenlerinden %67’si Arap dili ve eğitimi amacıyla Arap ülkesinde bulunurken, %33’ü ise Arap ülkesine gitmediğini belirtmiştir. Arap ülkesine giden 10 öğretmen de hangi ülkelerde bulunduklarını yazmışlardır. Öğretmenlerin dil eğitimi amacıyla en fazla gittikleri ülkeler sırasıyla; Ürdün ( 5 kişi), Suriye (4 kişi), Sudan (3 kişi), Mısır (3 kişi), Suudi Arabistan (2 kişi), Katar (1 kişi)’dır. Bu ülkelerde en az 40 gün, en fazla da 5 yıl süre ile kaldıklarını belirtmişlerdir.

#### **2.1.2.Ankete Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri**

Bu bölümde ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri okullar ile okudukları sınıf ve mezun oldukları okullar hakkındaki kişisel bilgilere yer verilmiştir.

### 2.1.2.1.Öğrenim Gördükleri Okul ve Sınıflar

Araştırmaya 6 farklı Arapça Hazırlık sınıfı olan Proje İmam - Hatip lisesinden öğrenciler katılmış olup okul bilgileri ve katılım sayıları aşağıdaki gibidir:

**Tablo 1. 11. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Liseler**

|                                   | <b>F</b> | <b>%</b> |
|-----------------------------------|----------|----------|
| <b>İTO Marmara AİHL</b>           | 12       | 3,0      |
| <b>Karaman Ömer Dinçer AİHL</b>   | 63       | 19,0     |
| <b>Mehmet Emin Saraç AİHL</b>     | 15       | 4,0      |
| <b>Tahir Büyükkörükçü AİHL</b>    | 118      | 35,0     |
| <b>Mehmet Akif Ersoy Kız AİHL</b> | 55       | 16,0     |
| <b>Trabzon Kız AİHL</b>           | 76       | 23,0     |
| <b>Toplam</b>                     | 339      | 100,0    |

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük kısmı %35’le Konya’daki Tahir Büyükkörükçü AİHL’de okuyan öğrencilerdir. Ankete katılan diğer öğrencilerin ise %23’ü Trabzon Kız AİHL’de, %19’u Karaman Ömer Dinçer AİHL’de, %16’sı İzmit Mehmet Akif Ersoy Kız AİHL’de, %4’ü Mehmet Emin Saraç AİHL’de, %3’ü ise İTO Marmara AİHL’de öğrenim görmektedirler.

Anket öğrencilere internet aracılığı ile gönderilmiş olup online bir şekilde uygulanmıştır. Öğrenciler kendi isteklerine bağlı olarak ankete katılmış ve hiçbir zorlamada bulunulmamıştır.

**Tablo 1. 12. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflar**

|                       | <b>F</b> | <b>%</b> |
|-----------------------|----------|----------|
| <b>Hazırlık Sınıf</b> | 169      | 50,0     |
| <b>9. Sınıf</b>       | 80       | 23,0     |
| <b>10. Sınıf</b>      | 44       | 13,0     |
| <b>11. Sınıf</b>      | 36       | 11,0     |
| <b>12. Sınıf</b>      | 10       | 3,0      |
| <b>Toplam</b>         | 339      | 100,0    |

2018-2019 eğitim öğretim yılında araştırmaya katılan öğrencilerin %50'si hazırlık sınıfında, %23'ü 9. Sınıfta, %13'ü 10. Sınıfta, %11'i 11 Sınıfta, %3'ü ise 12. Sınıfta öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin hepsi Arapça hazırlık sınıflarında okuyarak bir üst sınıfa geçme hakkı kazanmış öğrencilerdir. Hazırlık sınıfında öğrenim gören öğrenciler ise ankete birinci dönemin sonunda katıldığı için öğretim yöntem ve tekniklerini kavramış durumdayken soruları cevaplandırmışlardır.

#### 2.1.2.2.Cinsiyetleri

Anketi cevaplayan öğrencilerin cinsiyetleri aşağıdaki gibidir:

**Tablo 1. 13. Öğrencilerin Cinsiyetleri**

|               | F   | %     |
|---------------|-----|-------|
| <b>Bay</b>    | 191 | 56,0  |
| <b>Bayan</b>  | 148 | 44,0  |
| <b>Toplam</b> | 339 | 100,0 |

Araştırmaya katılan öğrencilerin %56'sı erkek öğrenci, %44'ü ise kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) eğitim istatistiklerine göre 2006-2016 yıllarında İmam - Hatip liselerinde erkek öğrencilere oranla daha çok kız öğrenciler yer almaktadır. 2015-2016 eğitim öğretim yılında ise 380.000 kız öğrenci, 280.000 de erkek öğrenci İmam - Hatip liselerinde öğrenim görmektedir.<sup>3</sup> İmam - Hatip liselerinde okuyan bayan öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısına oranla çok olmasına rağmen araştırmaya katılan erkek öğrenci sayısı bayan öğrenci sayısına göre daha çoktur.

#### 2.1.2.3.Mezun Oldukları Okullar

Öğrencilerin mezun oldukları okullara dair bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

<sup>3</sup> Detaylı bilgi için bkz. (Çevrimiçi) <http://platform24.org/haber-arastirma/1883/imam-hatip-liselerinin-son-10-yili>, 17.03.2019.

**Tablo 1. 14. Öğrencilerin Mezun Oldukları Okullar**

|                             | <b>F</b> | <b>%</b> |
|-----------------------------|----------|----------|
| <b>İmam Hatip Ortaokulu</b> | 197      | 58,0     |
| <b>Ortaokul</b>             | 128      | 38,0     |
| <b>Diğer</b>                | 14       | 4,0      |
| <b>Toplam</b>               | 339      | 100,0    |

Araştırmaya katılan öğrencilerin %58'i imam hatip ortaokulu, %38'i ortaokul ve %4'ü başka ortaokuldan mezun olmuştur. Başka okuldan mezun olan öğrenciler okul ismi belirtmemiştir. Tabloda da görüldüğü üzere imam -hatip liselerini tercih eden öğrencilerin büyük çoğunluğu yine imam hatip ortaokulunda okuyan öğrencilerdir. Bu öğrenciler imam hatip ortaokulunda Arapça gördükleri için lisede de bu konuda avantajlı durumda olmaktadır.

## **2.2.ARAPÇA HAZIRLIK SINIFI ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERE İLİŞKİN BULGULAR**

Bu bölümde öğretmenlere ve öğrencilere Arapça öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik sorduğumuz soruların cevaplarını değerlendirirken, aynı soruları yanıtlayan öğrenci ve öğretmenlerin de cevaplarının karşılaştırılması yapılacaktır. Ayrıca öğretmenlerin ve öğrencilerin genel görüşlerine de yer verilecektir.

### **2.2.1.Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Tekniklere Dair Bulgular**

#### **2.2.1.1.Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemleri Seçerken Dikkat Edilen Hususlara Dair Bulgular**

Öğretim, bütün araç ve materyallerin kullanılmasıyla birlikte öğretim tekniklerinin uygulandığı bir eğitim sürecidir. Ayrıca öğretim, öğreteceğimiz şeyleri tam olarak belirlemek ve ortaya koymaya çalışmaktır. Öğretimle birlikte öğrencilere öğreteceğimiz konu, öğrencilerin seviyelerine uygun bir hale gelerek biçim kazanır. Öğrencileri aktif bir hale getiren, verileni kolayca anlamalarını sağlayan bütün araç-gereç, üslup ve teknikler kullanılabilir.

Yöntem ise, bir hedefe ulaşmak için izlenen planlı en kısa yoldur. Öğretim yöntemi de insan unsurunun hayat şartlarına hazırlanması ve yetiştirilmesi için en ince ayrıntılara kadar düzenlenmiş bir eğitim planı ve öğrencilerin öğrendiklerini yaşayış biçimi haline getirmeleri için öğretmenlerin yaptıkları etkinliklerin tamamıdır.<sup>4</sup> Bu sebeple her öğretmen, derslerinde kullanmak üzere bazı yöntem ve teknikleri seçerek derslerini daha aktif ve verimli bir hale getirmesi beklenmektedir. Bu yöntemleri seçerken de bazı durumları göz önünde bulundurması gerekmektedir. Her yöntem her öğrenciye, her konuya her sınıf ortamına uygun olmadığı gibi her yöntem de tek başına uygulandığında verimli olmayabilir. Bu yüzden farklı durumlarda farklı yöntemler kullanılmalıdır. Nitekim Arapça öğretiminde de dikkat edilecek bazı yöntemler vardır. Bu yöntemler şu şekilde ifade edilebilir:

1. **Öğretim Amaçları:** Arapçada öğretim amaçlarını belirlerken öğrencilerin, dili hangi amaçla öğreneceklerini bilmesi ve o amaca göre yöntem belirlenmesi gereklidir. Konuşma, dinleme, okuma, anlama ve yazma gibi becerilerden hangisi öğrenilmek isteniyorsa ona yönelik bir yöntem seçilmelidir. Bu yöntemler, öğretim hedeflerine ve amaçlarına uygun nitelikte olmalıdır.
2. **Konunun Özellikleri:** Yöntem belirlerken dikkat edilmesi gereken önemli husus, dersin konusu ve içeriğidir. Seçilen yöntemin konuya uygun olması gerekmektedir.
3. **Öğrenci Özellikleri:** Öğrenme koşullarının güdümsel, duyuşsal, psikomotor, kültürel, dilsel, bilişsel, sosyal, yapısal ve aileye bağlı olarak oluştuğu iddia edilmektedir. Buna binaen, öğrencilerin yaşları, hazır bulunuşlukları, ilgi ve istekleri, Arapçaya ya da Arap ülkelerine yönelik ön bilgileri, öğrenme alışkanlıkları gibi özellikler öğretme-öğrenme ortamını

---

<sup>4</sup> Mustafa Kelebek, “Öğretim Yöntemleri ve Arapça Öğretim Teknikleri Üzerine Prof. Dr. Mahmud Kamil en-NÄKA İle Bir Söyleşi” Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, y.y., Aralık, 1999, s. 384.

yakından ilgilendirmektedir.<sup>5</sup> Bu sebeple yöntem seçiminde bu maddeler göz önünde bulundurulmalıdır.

4. **Öğretim İmkân ve Kaynakları:** Yöntem seçiminde okul tipi, ders saatleri, öğrenme koşulları, öğrenme ortamı, kitap, araç-gereç ve materyaller ile bu materyallerin dil öğrenimine uyumu da önemlidir. Özellikle sınıf mevcutlarının Arapça öğretiminde kalabalık olmaması gerekmektedir.
5. **Öğretmenin Özellikleri:** Öğretmen sınıf ortamını oluşturup şekillendirmede ve öğrencileri ulaşılması istenen hedeflere yönlendirmede söz sahibi olan kişidir. Kişiliği, davranışları, alan ve meslek bilgisine hâkimiyeti, alanındaki yeniliklerle bağlantısı öğretimi doğrudan etkilemektedir. Öğretmenin öğrettiği yabancı dile hâkim olması ve meslek bilgisiyle donanmış olması, öğretim ve yöntem bilgilerinden ve bu yönde yazılan ders kitaplarından haberdar olması gerekmektedir.<sup>6</sup> Böylece öğrencilere hitap eden doğru yöntemleri seçerek öğretim hedeflerine ulaşabilmektedir.

Tüm bu maddeler göz önünde bulundurulduğunda, yabancı dil öğretiminde başarının sağlanması için uygun yöntemlerin seçilmesi büyük bir önem arz etmektedir. Bu sebeple hem Arapça derslerine giren öğretmenlere hem de Arapça Hazırlık okuyan ve okumuş olan öğrencilere yönelik sorduğumuz yöntem seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlara dair sonuçlar aşağıdaki tablolarla açıklanmıştır.

**Tablo 1. 15. Öğretmenlerin Yöntem Seçerken Dikkat Ettiği Hususlara Dair Görüşleri**

|                                                                                                     | F  | %    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------|
| <b>Öğretim Amaçlarına</b>                                                                           | 9  | 60,0 |
| <b>Konuya</b>                                                                                       | 8  | 53,3 |
| <b>Öğrenci Özelliklerine (bilişsel ve psikolojik özellikler, ilgi, tutum, hazır bulunuşluk vb.)</b> | 11 | 73,3 |

<sup>5</sup> Ayten Genç, “İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Ders Kitabı Seçimi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 22, y.y. , 2002, s. 78.

<sup>6</sup> Genç, a.g.m. , s. 79.

|                                                               |    |       |
|---------------------------------------------------------------|----|-------|
| <b>Ders Kitaplarına</b>                                       | 8  | 53,3  |
| <b>Sınıf Mevcuduna</b>                                        | 5  | 33,3  |
| <b>Sınıf Ortamına</b>                                         | 8  | 53,3  |
| <b>Dil Beceri Alanlarına (dinleme, okuma, yazma, konuşma)</b> | 9  | 60,0  |
| <b>Ders Süresine</b>                                          | 3  | 20,0  |
| <b>Değerlendirme Kriterlerine</b>                             | 4  | 26,7  |
| <b>Toplam<sup>7</sup></b>                                     | 15 | 100,0 |

Tabloda da görüldüğü üzere Arapça dersine giren öğretmenlerin büyük çoğu derslerinde kullandıkları yöntemleri seçerken öğrenci özelliklerine (%73,3) dikkat etmektedirler. Daha sonra ise beceri alanlarına (%60), öğretim amaçlarına (%60), konuya (53,3), ders kitaplarına (53,3), sınıf ortamına (53,3) göre seçtiklerini belirtmişlerdir. Bir kısım öğretmen ise, sınıf mevcuduna (33,3), değerlendirme kriterlerine (26,7) ve ders süresine (20,0) göre yöntem seçimi yapmaktadır. Öğretmenlerin büyük bir kısmının yöntem seçiminde öğrenci özelliklerine dikkat ederek karar vermesi Arapça öğretiminin öğrenciler üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Aşağıdaki tabloda ise öğrencilerin bu husustaki görüşleri yer almaktadır. Öğrencilerin görüşleri değerlendirildikten sonra öğretmenlerin ve öğrencilerin sonuçları kıyaslanacaktır.

**Tablo 1. 16. Öğretmenlerin Arapça Öğretiminde Yöntem Seçerken Dikkate Aldıkları Hususların Öğrenci Görüşleri**

|                           | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------------------|----------|----------|
| <b>Öğretim Amaçlarına</b> | 160      | 47,2     |
| <b>Konuya</b>             | 121      | 35,7     |

<sup>7</sup> Ankete 15 öğretmen katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 15 kişi üzerinden alınmıştır.



|                                                                                                     |     |       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|
| <b>Öğrenci Özelliklerine (bilişsel ve psikolojik özellikler, ilgi, tutum, hazır bulunuşluk vb.)</b> | 156 | 46,0  |
| <b>Ders Kitaplarına</b>                                                                             | 121 | 35,7  |
| <b>Sınıf Mevcuduna</b>                                                                              | 31  | 9,1   |
| <b>Sınıf Ortamına</b>                                                                               | 124 | 36,6  |
| <b>Dil Beceri Alanlarına (dinleme, okuma, yazma, konuşma)</b>                                       | 211 | 62,2  |
| <b>Ders Süresine</b>                                                                                | 48  | 14,2  |
| <b>Değerlendirme Kriterlerine</b>                                                                   | 41  | 12,1  |
| <b>Toplam<sup>8</sup></b>                                                                           | 339 | 100,0 |

Öğrenciler, derslerine giren öğretmenlerin Arapça öğretiminde yöntem seçerken öncelikli olarak dil beceri alanlarına (62,2) göre belirlediklerini düşünmektedirler. 2. Sırada ise, öğretim amaçlarına (47,2), 3. olarak ta öğrenci özelliklerine (46,0) göre belirledikleri öngörülmüştür. Bir kısım öğrenci ise, öğretmenlerin yöntem seçerken sınıf ortamına(36,6), konuya (35,7), ders kitaplarına (35,7), ders süresine (14,2), değerlendirme kriterlerine (12,1) ve sınıf mevcuduna (9,1) göre dikkate aldıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin düşüncelerini karşılaştıracak olursak, öğretmenler yöntem seçerken ilk önce öğrenci özelliklerini göz önünde bulundurduklarını ifade ederken öğrenciler ise öğretmenlerinin ilk önce dil beceri alanlarına göre yöntem uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Tablolara bakıldığında her iki tabloda da ilk üç sırada, sıralamaları farklı dahi olsa aynı özellikler yer almaktadır. Öğretmenlerin düşüncelerine göre birinci sırada öğrenci özellikleri yer alırken öğrencilere göre bu özellik 3. Sırada yer almaktadır. Öğretim amaçları ve dil beceri alanları öğretmenlere göre aynı yüzdeliğe sahip olup 2. Sırada yer alırken öğrencilere göre dil beceri alanları birinci sırada, öğretim amaçları ise üçüncü sıradadır. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri seçerken dikkat ettikleri hususlar,

<sup>8</sup> Ankete 339 öğrenci katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 339 kişi üzerinden alınmıştır.

öğrenciler tarafından da fark edilmektedir. Tablodaki diğer maddelerde de öğrencilerin sıralaması hemen hemen öğretmenlerin sıralamasına yakın bir durumdadır. Bütün bu sıralamalar göz önünde bulundurulduğunda öğretmenler, Arapça öğretim yöntemlerini öğrencilerin Arapça öğretimini en iyi şekilde gerçekleştirmelerine yönelik tercih etmektedirler. Ayrıca Arapça öğretiminde seçilen yöntemlerin öncelikle hedeflere, daha sonra ise konuya, eğitim durumlarına ve değerlendirmeye uygun olması gerektiğini göz önünde bulundurduğumuzda öğretmenlerin ankette verdikleri cevaplar doğrultusunda eğitim bilimlerinin verilerine uygun yöntem seçtiklerini söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin yöntem seçiminde dikkat ettikleri hususları pekiştirmek amacıyla bazı yargılar verilerek görüşleri alınmıştır. Verilere göre çıkan sonuçlar şu şekildedir:

**Tablo 1. 17. Öğretmenlerin Yöntem Seçiminde Dikkat Ettikleri Hususlarla İlgili Görüşleri**

|                                                                                   | F  | %     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----|-------|
| <b>Kısa sürede çok bilgi aktarabileceğim yöntemleri seçerim.</b>                  | 9  | 60,0  |
| <b>Öğrencilerin dersi daha dikkatli izlemesini sağlayacak yöntemleri seçerim.</b> | 10 | 66,7  |
| <b>Sınıfın sessizliğini olumsuz yönde etkilemeyecek yöntemleri seçerim.</b>       | 4  | 26,7  |
| <b>Uzun süredir bu derslere giriyorum, yöntem seçimiyle uğraşmam</b>              | 0  | 0,0   |
| <b>Diğer</b>                                                                      | 2  | 13,3  |
| <b>Toplam</b>                                                                     | 25 | 100,0 |

Tabloya bakıldığında öğretmenlerin %66,7'sinin “*Öğrencilerin dersi daha dikkatli izlemesini sağlayacak yöntemleri seçerim.*” seçeneğini işaretlerken %60'ı ise “*Kısa sürede çok bilgi aktarabileceğim yöntemleri seçerim.*” seçeneğini tercih etmiştir. Bunun dışında %26,7'si “*Sınıfın sessizliğini olumsuz yönde etkilemeyecek yöntemleri seçerim.*” tercihinde bulunmuştur. “*Uzun süredir bu derslere giriyorum*

*yöntem seçimiyle uğraşmam*” seçeneğini hiçbir öğretmen tercih etmemiştir. Bu da öğretmenlerin hepsinin mutlaka yöntem seçiminde bulunduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu seçenekler haricinde iki öğretmen diğer seçeneğini işaretleyerek kendi düşüncelerini belirtmiş ve yöntemleri ders esnasında belirlediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin farklı yöntemler kullandıklarını ifade etmelerine binaen öğrencilere yönelttiğimiz bazı yargılara vermiş oldukları cevaplar da onların bu söylemini destekler niteliktedir.

**Tablo 1. 18. “Hocalarımız, dersi farklı yöntemlerle işleyebilmek için hazırlık yapar.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Düşünceleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 83  | 24,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 140 | 41,0  |
| <b>Bazen</b>        | 90  | 27,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 26  | 8,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Tabloya baktığımızda “*Hocalarımız, dersi farklı yöntemlerle işleyebilmek için hazırlık yapar.*” yargısına öğrencilerin %41’i çoğu zaman, %27’si bazen, %24’ü her zaman, %8’i ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermiştir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin büyük bir kısmı yöntem seçiminde bulunarak Arapça eğitimi vermektedir. Fakat Tablo 1.17. de öğretmenlere yöneltmiş olduğumuz “*Uzun süredir bu derslere giriyorum, yöntem seçimiyle uğraşmam*” yargısını hiçbir öğretmen işaretlememişken Tablo 1.18. de öğrencilerin %8’i “*Hocalarımız, dersi farklı yöntemlerle işleyebilmek için hazırlık yapar.*” ifadesine hiçbir zaman yanıtı vermiştir. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin bir kısmı, yöntem kullanarak ders işleseler bile bunu öğrencilere fark ettirememişlerdir diyebiliriz.

### **2.2.1.2.Öğretmenlerin Arapça Öğretiminde Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular**

Yapmış olduğumuz anket kapsamında hazırlık sınıflarına giren Arapça öğretmenlerine derslerinde kullandıkları yöntem ve tekniklere dair seçenekler sunarak

en çok kullanılan yöntem ve teknikleri tespit etmeye çalıştık. Öğretmenlerden aldığımız cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

**Tablo 1.19. Öğretmenlerin Derslerinde Kullandıkları Tekniklere Dair Bulguları**

|                              | <b>F</b> | <b>%</b> |
|------------------------------|----------|----------|
| <b>Öğrenci Anlatımı</b>      | 10       | 66,7     |
| <b>Gösteri</b>               | 8        | 53,3     |
| <b>Drama/Rol Yapma</b>       | 8        | 53,3     |
| <b>Mikro Öğretim</b>         | 3        | 20,0     |
| <b>Örnek Olay İncelemesi</b> | 5        | 33,3     |
| <b>Soru-Cevap</b>            | 14       | 93,3     |
| <b>Grup Çalışması</b>        | 11       | 73,3     |
| <b>Eğitsel Oyun</b>          | 7        | 46,7     |
| <b>Benzetim</b>              | 5        | 33,3     |
| <b>Problem Çözme</b>         | 5        | 33,3     |
| <b>Diğer</b>                 | 1        | 6,7      |
| <b>Toplam<sup>9</sup></b>    | 15       | 100,0    |

Tabloda da görüldüğü üzere öğretmenlerin en fazla tercih ettiği teknik %93,3’le soru-cevap tekniğidir. Bu teknikte öğretmenler, öğretmek istenen bilgileri verebilmek için öğrencilere cevabı buldurtacak sorular yöneltmektedirler. Bu teknik ile öğrenciler derse aktif bir şekilde katılarak dersin monoton ve sıkıcı atmosferinden uzaklaşabilmektedirler. Öğretmenler soru-cevap tekniğini kullanarak öğrencileri derslerde düşündürmeye, derse aktif katılmalarını sağlamaya, anlaşılmayan konuları tespit etmeye, konuları pekiştirerek tekrar etmeye çalışmaktadırlar. Bu sebeple öğretmenler, bu tekniği daha çok tercih etmektedir şeklinde yorumlanabilir. Soru-cevap tekniğinden sonra ise öğretmenler %73,3’le grup çalışması tekniğini tercih etmişlerdir. Bu teknikle öğretmenler, yine öğrencilerin aktif olarak derse katılmalarını,

<sup>9</sup> Ankete 15 öğretmen katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 15 kişi üzerinden alınmıştır.

öğrencilerin birlikte çalışma alışkanlığı kazanmalarını, öğrencilerin kendi görüşlerini ve düşüncelerini rahat ifade edebilmelerini, ilgi ve ihtiyaçlarına göre öğrenme imkânı elde etmelerini sağlamaya çalışmaktadırlar şeklinde yorumlanabilir. Üçüncü sırada ise, %66,7 ile öğrenci anlatımı tercih edilmektedir. Bu teknik anlatım tekniği olarak bilinmektedir. Anlatım tekniğinde öğrenciler pasif bir şekilde oturarak dersi dinlenmektedir. Bu teknik en eski tekniktir. Dersin girişinde, öğrencileri güdülemede, konuların açıklanmasında ve özetlenmesinde bu teknik kullanılmaktadır. Öğrenciler pasif konumda oldukları için çok sık kullanıldığı takdirde sıkıcı ve öğrenmeye kapalı bir hale gelebilir. Öğretmenlerin, öğrencileri derslerde aktif tutmaya yarayan teknikler seçmelerinden ötürü bu teknikte de yine öğrencileri kullanarak anlatım yaptırılmaktadır. Bu şekilde bir öğrenci aktif olarak anlatım yaparken diğer öğrenciler pasif konumda bulunmaktadır. Ayrıca bu şekilde akran eğitimi de yapılmaktadır diyebiliriz. Öğretmenlerin tercih ettikleri diğer teknikler ise; gösteri (%53,3), drama/rol yapma (53,3), eğitsel oyun(%46,7), benzetim(%33,3), problem çözme(%33,3), örnek olay çözme(33,3), mikro öğretim(%20) şeklindedir. Ayrıca %6,7 oranında ise diğer seçeneği tercih edilmiştir. Diğer seçeneğine baktığımızda ise, münazara tekniği kullanıldığı ifade edilmiştir. Sırasıyla bu tekniklerin içeriklerine de bakacak olursak gösteri tekniği, öğretmenin öğrencilerin önünde bir şeyin nasıl yapıldığını göstermek suretiyle yaptığı işlemlerdir. Bu teknik daha çok fen, spor ve sanat dallarında kullanıldığı için Arapça öğretimine pek uygun düşmemektedir denilebilir. Drama/rol yapma tekniği ise bir durum veya olay öğrenciler tarafından dramatize edilerek canlandırılır. Öğrencilere oynayacakları roller dağıtılarak belirli bir süre verilir ve hazırladıkları oyunu sınıfta sergilemeleri beklenir. Bu teknik daha çok öğrencilerin Arapça konuşmalarını aktif sağlamak amacıyla kullanılabilir. Bu teknikle öğrenciler muhadese yeteneklerini geliştirebilirler. Eğitsel oyun tekniği, Arapça eğitimi ve tüm yabancı dil eğitiminde kullanılması beklenen bir teknik olarak düşünülebilir. Öğrenciler bu oyunlar sayesinde hem kelime ezberi yapabilmekte hem de öğrendikleri bilgileri pekiştirebilmektedirler. Öğrenci merkezli bir teknik olduğu için öğrenciler derse aktif bir şekilde katılabilmektedirler. Benzetim tekniği ise sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi değerlendirip üzerinde çalışma yapmalarını sağlamaktır. Problem çözme tekniği, gerçek hayatta karşılaşılan problemlerin araştırılması, problemin çözümlenmesi için zihinsel ve psikomotor

olarak aktif olmayı sağlamaktadır. Örnek olay çözme tekniğinde öğretmen, gerçek hayatta ortaya çıkma ihtimali olan olayları hazırlayarak öğrencilere sunmakta ve problemlerin çözülmesini istemektedir. Öğrenciler veri analizi yaptıktan sonra sorunu değerlendirerek çözüme ulaşmaya çalışırlar. Bu teknik sayesinde öğrenciler Arapça konuşma dersinde aktif bir halde derse katılım sağlayabilmektedir. Mikro öğretimde ise sınıftaki öğrenci sayısının az ve konunun küçültülerek yoğun bir şekilde anlatılması gerekmektedir. Bu teknikte genelde dersler videoya alınarak sonrasında izlenip dersleri tekrar etmek amacı vardır. Öğretmenlerin derslerinde kullanmış olduğu teknikleri doğrulamak amacıyla aynı soru öğrencilere de yöneltilerek onların da görüşleri alınmıştır. Öğrencilere “*Derslerinizde hangi yöntem ve teknikler kullanılmaktadır?*” sorusu yöneltilmiş ve cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

**Tablo 1. 20. Öğretmenlerin Derslerinde Hangi Teknikleri Kullandıklarına Dair Öğrenci Görüşleri**

|                              | F   | %    |
|------------------------------|-----|------|
| <b>Öğrenci Anlatımı</b>      | 290 | 85,5 |
| <b>Gösteri</b>               | 121 | 35,7 |
| <b>Drama/Rol Yapma</b>       | 146 | 43,1 |
| <b>Mikro Öğretim</b>         | 13  | 3,8  |
| <b>Örnek olay İncelemesi</b> | 99  | 29,2 |
| <b>Soru-Cevap</b>            | 269 | 79,4 |
| <b>Grup Çalışması</b>        | 194 | 57,2 |
| <b>Eğitsel Oyun</b>          | 168 | 49,6 |
| <b>Benzetim</b>              | 62  | 18,3 |
| <b>Problem Çözme</b>         | 40  | 11,8 |
| <b>Diğer</b>                 | 25  | 7,4  |
| <b>Toplam<sup>10</sup></b>   | 339 | 100  |

<sup>10</sup> Ankete 339 öğrenci katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 339 kişi üzerinden alınmıştır.

Tabloya bakıldığında öğretmenlerin derslerde kullandıkları tekniklerin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi ile öğretmenlerin kendi derslerinde kullandıkları tekniklerin seçimindeki tabloyla benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu %85,5'le öğrenci anlatımı tekniği, %79,4'le Soru-Cevap tekniği, %57,2 ile grup çalışması tekniği ile ders işlediklerini belirtmişlerdir. Bu ilk üç sırada olan teknik aynı şekilde öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplarda sıralaması farklı olmasına rağmen ilk üç sırada yer almaktadır. Bunlardan sonra ise en çoktan aza doğru sırayla şu tekniklerin kullanıldığı belirtilmektedir: %49,6 eğitsel oyun, %43,1 drama/rol yapma, %35,7 gösteri, %29,2 örnek olay incelemesi, %18,3 benzetim, %11,8 problem çözme, %3,8 mikro öğretim. Bunların dışında diğer seçeneğini işaretleyen bazı öğrenciler de bütün tekniklerin kullanıldığını, bunlara ilaveten münazara, bireysel çalışma tekniği gibi tekniklerin de olduğunu belirtmişlerdir. Böylece her iki tabloya da bakıldığında çıkan sonuçların birbirine yakın olmasından öğrencilerin, öğretmenlerin derslerde kullanmış oldukları tekniklerin farkında oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Bunun üzerine öğretmenlerin derslerde kullandıkları yöntem ve tekniklerin öğrenciler tarafından tam olarak fark edilip fark edilmediğini ölçmek ve daha detaylı bilgi sahibi olmak amacıyla öğrencilere bazı yargılar verilmiştir. Bu yargılar ve öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıdaki gibidir:

**Tablo 1.21. “Hocalarımız, müfredatı zamanında bitirme çabasında oldukları için konuları sadece anlatıp geçiyorlar.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Düşünceleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 22  | 7,0   |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 43  | 13,0  |
| <b>Bazen</b>        | 120 | 35,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 154 | 45,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Yukarıdaki tabloya göre, öğrencilere sormuş olduğumuz ifadeye öğrencilerimizin %45'i hiçbir zaman, %35,'i bazen, %13'ü çoğu zaman,

%7'si ise her zaman cevabını vermiştir. Bu cevaplar göz önünde bulundurulduğu zaman bazı öğretmenlerin derslerde çeşitli teknik ve yöntemler kullanarak ders anlattıkları sonucuna varılabilir. Ayrıca bazı öğrencilere göre ise öğretmenlerin bir kısmı bazen, bir kısmı ise çoğunlukla müfredatı zamanında yetiştirme kaygısıyla konuları sadece anlatıp geçmektedirler. Bu şekilde eğitim veren öğretmenlerin öğrencilerinin Arapça derslerinde başarısının yüksek olması beklenmemektedir. Kalıcı bir öğretimden ziyade çabucak unutulacak veya sadece sınav bazlı bir öğretim söz konusu olabilmektedir.

**Tablo 1.22. “Hocalarımız, yeni konuyu daha önce öğrendiğimiz konularla ilişkilendirerek öğretmektedirler.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------------|----------|----------|
| <b>Her Zaman</b>    | 104      | 31,0     |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 137      | 40,0     |
| <b>Bazen</b>        | 76       | 22,0     |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 22       | 7,0      |
| <b>Toplam</b>       | 339      | 100,0    |

Öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olması amacıyla yeni öğrenilen konularla ilişkilendirilerek öğrenilmesi öğrenciler açısından faydalı olmaktadır. Bilişsel Öğrenme Metoduna uygun olan bu ifade yukarıda sorulmuş ve öğrencilerin %40'ı çoğu zaman, %31'i her zaman, %22'si bazen, %7'si ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermiştir. Genele baktığımızda öğrencilerin büyük bir kısmı yeni konunun daha önce öğrendikleri konularla ilişkilendirilerek öğretildiğini ifade etmiştir. Buna binaen öğrencilerin daha etkili ve kalıcı bir yöntemle eğitim aldıkları şeklinde yorumlanabilir.



**Tablo 1.23. “Bir ders içerisinde konuyu daha iyi öğrenmemiz için hocalarımız çok çeşitli yöntemler kullanmaktadır.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 101 | 30,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 99  | 29,0  |
| <b>Bazen</b>        | 106 | 31,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 33  | 10,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Öğretmenler, tablo 1.20 de farklı yöntemler kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu tabloya kıyasla öğrencilere yukarıdaki ifade verilerek derecelendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplara göre öğretmenlerin %31’i bazen, %30’u her zaman, %29’u çoğu zaman derslerinde çeşitli yöntemler kullanırken %10’u ise hiçbir zaman derslerinde yöntem kullanmamaktadır.

### **2.2.1.3.Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemlerle Hangi Dil Beceri Alanına/ Alanlarına Ağırlık Verdiklerine Dair Bulgular**

Dil öğretiminde vazgeçilmez unsurların başında temel dil becerileri yer alır. Bunlar, anlama becerileri (dinleme, okuma) ve anlatma becerileri (konuşma, yazma) olarak adlandırılır.<sup>11</sup> Dinleme ve okuma anadilinde anlama gücüne yönelik becerilerdir ve alıcı dil olarak da adlandırılır. Konuşma ve yazma ise anlatım gücüne yönelik becerilerdir ve verici dil olarak da adlandırılır.<sup>12</sup> Bu 4 temel dil becerisi bütün dillerde olduğu gibi Arapça öğretiminde de en çok kullanılan alanlardır. Bu dil becerilerinin dışında dilbilgisi ve çeviri alanlarına da öğretmenlerimiz ağırlık vermektedirler. Nitekim öğretmenlerin derslerinde kullandıkları yöntemlerle en çok hangi dil beceri alanına ağırlık verdiklerini tespit etmek amacıyla yönelttiğimiz “Kullandığınız

<sup>11</sup> Muhittin Gümüş, “Dil Öğretiminde Temel Beceriler”, [www.academia.edu](http://www.academia.edu), y.y., t.y., s.1.

<sup>12</sup> Esra Lüle Mert, “Türkçenin Eğitimi ve Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Geliştirilmesi Süresinde Kullanılabilecek Etkinlik Örnekleri”, Ana Dili Eğitim Dergisi, 2, 2014, s. 24.

yöntemlerle hangi dil beceri alanına/alanlarına ağırlık veriyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar şu şekildedir:

**Tablo 1.24. Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemlerle Hangi Dil Beceri Alan/Alanlarına Ağırlık Verdiklerine Dair Bulgular**

|                            | F  | %     |
|----------------------------|----|-------|
| <b>Dinleme</b>             | 6  | 40,0  |
| <b>Yazma</b>               | 6  | 40,0  |
| <b>Okuma</b>               | 9  | 60,0  |
| <b>Konuşma</b>             | 14 | 93,3  |
| <b>Dilbilgisi</b>          | 9  | 60,0  |
| <b>Çeviri</b>              | 4  | 26,7  |
| <b>Diğer</b>               | 2  | 13,3  |
| <b>Toplam<sup>13</sup></b> | 15 | 100,0 |

Tabloya bakıldığında araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, kullandıkları yöntemlerle %93,3 ile konuşma, %60,0 ile Dilbilgisi, %40,00 ile Dinleme ve Yazma, %26,7 ile Çeviri alanlarına ağırlık vermektedirler. Diğer kısmını işaretleyen iki öğretmen ise anlam ve dil mantığı ile bilgisayar ile yazma becerilerine ağırlık verdiklerini ifade etmişlerdir. Dil öğretiminde önemli olan dil becerilerinin öğretmenler tarafından nasıl kullanıldıklarını anlamak üzere öğrencilere bazı ifadeler verilerek tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu ifadeler ve öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar şöyledir:

**Tablo 1.25. “Derslerimizde öncelikle okuyacağımız metinde geçen gramer kurallarını öğrenir, sonra metni okuyarak çeviri yapar, ardından öğrendiğimiz gramer kurallarını parça üzerinde gösteririz.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Düşünceleri**

|                  | F  | %    |
|------------------|----|------|
| <b>Her Zaman</b> | 80 | 24,0 |

<sup>13</sup> Ankete 15 öğretmen katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 15 kişi üzerinden alınmıştır.

|                     |     |       |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 124 | 36,0  |
| <b>Bazen</b>        | 92  | 27,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 43  | 13,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Yukarıdaki ifade öğretmenlerin yaygın olarak kullandığı bir öğretim modelinin özelliklerindendir. Bu model ile öğretmenler Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemini kullanmış olmaktadır. Öğrenciler, derslerinde bu yöntemin öğretmenlerinin %36'sının çoğu zaman, %27'sinin bazen, %24'ünün her zaman kullandıklarını, %13'ünün ise hiçbir zaman kullanmadığını ifade etmiştir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin %87'sinin sıklıkları değişse de derslerinde bu yöntemi kullandığı, %13'nün ise hiç kullanmadığı anlaşılmaktadır. Buna binaen Tablo 1.24. teki sonuçlar kıyaslandığında konuşma becerisinin yanı sıra burada öğrenciler dilbilgisi becerisinin daha yüksek kullanıldığını ifade etmiştir.

**Tablo 1.26. “Derslerimizde kitabı fazla kullanmayız, karşılıklı konuşmalar yaparak sorulan sorulara cevap veririz.” Yargısına İlişkin Öğrenci Düşünceleri**

|                     | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------------|----------|----------|
| <b>Her Zaman</b>    | 14       | 4,0      |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 61       | 18,0     |
| <b>Bazen</b>        | 198      | 58,0     |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 66       | 20,0     |
| <b>Toplam</b>       | 339      | 100,0    |

Tüm yabancı dillerde olduğu gibi Arapça öğretiminde de farklı öğretim yöntem ve teknikleri vardır. Bu yöntemlerden bazıları dinleme-anlama ve konuşma becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Yukarıdaki ifadede belirtilen yargıyı derslerinde kullanan öğretmenler, hem öğrencileri derslerde aktif hale getirmeyi hem de bu dil becerilerinin gelişmesini hedeflemektedir. Nitekim öğrencilerin verilen ifade ile ilgili görüşlerine göre, öğretmenlerin %58'i bazen, %18'i çoğu zaman, %4'ü ise

her zaman derslerinde kitabı fazla kullanmadıklarını, karşılıklı konuşmalar yaparak sorulara cevap verdiklerini ifade ederken, %20'si ise bu yöntemi kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre öğretmenlerin büyük bir kısmının bu yöntemi derslerinde kullandıkları söylenebilir.

**Tablo 1.27. “Derslerimizde hocalarımız bir metni okuyarak bize yazdırır, ses kayıtlarıyla dinleme yapılır.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 42  | 12,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 87  | 26,0  |
| <b>Bazen</b>        | 150 | 44,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 60  | 18,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Okuma, yazma ve dinleme becerilerinin gelişmesine yönelik yapılan bu yargıya öğrenciler, öğretmenlerinin %44'nün bazen, %26'sının çoğu zaman, %12'sinin her zaman derslerinde bir metni okuyarak öğrencilere yazdırdığı ve ses kayıtlarıyla dinleme yaptırdıklarını, %18'inin ise hiçbir zaman yaptırmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlere göre ise derslerinde dinleme ve yazma becerilerine göre konuşma ve okuma becerileri daha ön plandadır.<sup>14</sup>

**Tablo 1.28. “Hocalarımız, derslerde karşılıklı konuşma yaptırarak günlük hayatta Arapçayı kullanmamızı hedefler.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 156 | 46,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 95  | 28,0  |
| <b>Bazen</b>        | 67  | 20,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 21  | 6,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

<sup>14</sup> Bkz. Tablo 1. 24.

Konuşma becerisi ile diğer beceriler arasında sıkı bir ilişki vardır. Dinlediklerini anlayan bir öğrenci başkalarına ait söz ve yorumlardan yola çıkarak kendi duygu, düşünce, gözlem ve tasarımlarını dile getirme ihtiyacı hisseder. Konuşma derslerinde düzeye uygun soru ve cevap yoluyla başlanması, kendini ifade etme, nerden geldiğini, nereye gideceğini, nerede bulunduğunu, ne amaçla dil öğrendiğini ifade edebilmeye yönelik basitten karmaşığa doğru bir yol izlemelidir.<sup>15</sup> Bu şekilde günlük hayatta Arapça konuşma becerisini de geliştirebilmektedir. Öğrencilere sormuş olduğumuz yukarıdaki ifadeye göre öğretmenlerin %46’sı her zaman, %28’i çoğu zaman, %20’si bazen derslerinde karşılıklı konuşmalar yaptırarak öğrencilerin günlük hayatta Arapçayı kullanmalarını hedeflemektedir. %6’sı ise bu ifadeye uygun etkinliği hiçbir zaman kullanmamaktadırlar. Çıkan sonuçlara göre öğretmenlerin büyük bir kısmı konuşma becerisine önem vermektedir şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 1.29. “Derslerimizde önce hocamız metni yüksek sesle okur, sonra sınıfça birkaç defa tekrar eder, konuyla ilgili sözlü ve yazılı olarak cümle kurmaya çalışırız.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 107 | 32,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 108 | 33,0  |
| <b>Bazen</b>        | 92  | 26,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 32  | 9,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Yabancı dilde en sık kelime ezberleme yöntemi tekrar yapmaktır. Öğretmenin sürekli diyalog veya metinleri okuyup öğrencilere tekrar ettirmesi ve bu şekilde öğrencilere cümleleri ezberletmesi öğrencilerin kalıcı bir öğretim yapmasına sebep olmaktadır. Öğrencilere, yukarıdaki ifade ile öğretmenlerin bu öğretim yolunu derslerinde kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %33’ü çoğu zaman,

<sup>15</sup> Gümüş, a.g.m., s. 4.

%32'si her zaman, %26'sı ise derslerini bu şekilde işlediklerini belirtirken, %9'u hiçbir zaman bu şekilde ders işlemediklerini ifade etmişlerdir.

**Tablo 1.30. “Hocalarımız ders içinde ve ders dışında Arapça ile ilgili yazı çalışmaları yaptırmaktadır.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 86  | 25,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 136 | 40,0  |
| <b>Bazen</b>        | 90  | 27,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 27  | 8,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Yukarıda verilen ifadeyle öğretmenlerin ders içinde yaptırdıkları yazılı çalışmaları ve ders dışında verdikleri yazı ödevleriyle Arapça öğretiminde yazma becerisine ne kadar önem verdiklerini tespit etmek için öğrencilere “*Hocalarımız ders içinde ve ders dışında Arapça ile ilgili yazı çalışmaları yaptırmaktadır.*” yargısı verilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplara göre öğretmenlerin, %40'ı çoğu zaman, %25'i her zaman, %27'si bazen yazı çalışmaları yaptırdıklarını, %8'i ise hiçbir zaman yazı çalışması yaptırmadığını belirtmiştir. Arapça öğretiminde yazı çalışmasının çok önemli olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda öğretmenlerin de yazma becerisine önem verdiklerini görmekteyiz.

**Tablo 1.31. “Derslerimizde Arapça konuşma ağırlıklı olarak işlenir.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 158 | 47,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 114 | 34,0  |
| <b>Bazen</b>        | 52  | 15,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 15  | 4,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Araştırmaya katılan öğrencilerin %47'si her zaman, %34'ü çoğu zaman, %15'i bazen derslerinde Arapça konuşulduğunu ifade ederken, %4'ü hiçbir zaman derslerinde Arapça konuşulmadığını belirtmiştir. Toplamda %96'sının sıklıkları değişse de derslerinin Arapça konuşma ağırlıklı olarak işlendiğini dile getirmiştir. Buna binaen öğrenciler Arapça hazırlık sınıflarında Arapça konuşabilmekte ve öğretmenleri ile Arapça iletişim kurabilmektedirler şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 1.32. “Derslerimizde Arapça gramer ağırlıklı olarak işlenir.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 36  | 11,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 93  | 27,0  |
| <b>Bazen</b>        | 170 | 50,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 40  | 12,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Yukarıda verilen ifadeye göre öğrencilerin %50'si bazen, %27'si çoğu zaman, %11'i ise her zaman derslerinin Arapça gramer ağırlıklı olarak işlendiğini belirtirken, %12'si bu şekilde işlenmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin derslerin konuşma ağırlıklı işlendiğini belirttiği Tablo 1.31. e göre kıyasladığımızda öğrenciler aynı zamanda derslerinin Arapça gramer ağırlıklı olarak işlediklerini de belirtmişlerdir. Buna göre öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda bir çelişki bulunmaktadır.

Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda öğrenciler derslerinin konuşma ve dilbilgisi ağırlık işlendiklerini ifade etmektedirler. Bazı öğretmenlerimiz derslerini her ne kadar konuşma ağırlıklı işlemeye çalışsa da dilbilgisi kurallarını öğretmekten de vazgeçememektedirler. Bu da öğrencilerin çelişkili cevaplar vermesine yol açmaktadır diyebiliriz.

#### 2.2.1.4.Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntem ve Tekniklerin Öğrencilerin Başarısında Etkili Olup Olmadığına Karar Verme Durumları

Öğretmenlerin derslerinde kullandıkları yöntem ve tekniklere dair bilgiler tablo 19 da tespit edilmiştir. Bu yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını anlamak için öğretmenlere bazı ifadeler verilerek “*Kullandığınız yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığına nasıl karar veriyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar şu şekildedir:

**Tablo 1.33. Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntem ve Tekniklerin Öğrencilerin Başarısında Etkili Olup Olmadığına Dair Görüşleri**

|                                                                                                                      | F  | %    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|------|
| <b>Ders esnasında sorduğum sorulara öğrencilerin verdiği cevaplarla karar veririm.</b>                               | 11 | 77,3 |
| <b>Ders sonunda sorduğum sorulara öğrencilerin verdiği cevaplarla karar veririm.</b>                                 | 9  | 60,0 |
| <b>Konuyla ilgili yaptığım yazılı sınavlarla karar veririm.</b>                                                      | 9  | 60,0 |
| <b>Konuyla ilgili yaptığım sözlü sınavlarla karar veririm.</b>                                                       | 9  | 60,0 |
| <b>Konuyla ilgili verdiğim ödevlerle karar veririm.</b>                                                              | 5  | 33,3 |
| <b>Ders esnasında yaptığım etkinliklerle karar veririm.</b>                                                          | 8  | 53,3 |
| <b>Kullandığım yöntemin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını tespit için herhangi bir çalışma yapmam.</b> | 1  | 6,7  |
| <b>Diğer</b>                                                                                                         | 2  | 13,3 |
| <b>Toplam<sup>16</sup></b>                                                                                           | 15 | 100  |

Tabloda görüldüğü üzere araştırmaya katılan 15 öğretmenden 11’i %77,3’le “*Ders esnasında sorduğum sorulara öğrencilerin verdiği cevaplarla karar veririm*” seçeneğini tercih etmiştir. Öğretmenlerin %60’ı hem “*Ders sonunda sorduğum*

<sup>16</sup> Ankete 15 öğrenci katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 15 kişi üzerinden alınmıştır.



sorulara öğrencilerin verdiği cevaplarla karar veririm.”, ” Konuyla ilgili yaptığım yazılı sınavlarla karar veririm.” hem de “Konuyla ilgili yaptığım sözlü sınavlarla karar veririm.” yargılarını seçmişlerdir. Ayrıca %53,3’ü de “Ders esnasında yaptığım etkinliklerle karar veririm.”, %33,3’ü “Konuyla ilgili verdiğim ödevlerle karar veririm.” ve %6,7’si de “Kullandığım yöntemin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını tespit etmek için herhangi bir çalışma yapmam.” tercihinde bulunmuştur. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu derslerinde kullandıkları yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını derslerde yapmış oldukları etkinliklerle ölçmektedirler şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca %13,3’ü diğer seçeneğini ile farklı cevaplar da eklemiştir. Bu cevaplar şu şekildedir:

“Çok sık sınav yaparım. Mülakat yaparım, konu ile ilgili video hazırlama ve kompozisyon yazma etkinlikleri yaptırırım.”

“Her hafta işlediğimiz konularla ilgili geniş çaplı, çoğu zaman klasik bazen test şeklinde sınavlar yaparım. Ayda bir de ana sınav yaparım. “

Ek alandan gelen cevaplar ve öğretmenlerin büyük kısmının yapmış olduğu tercihlerden de anlaşıldığı üzere öğretmenler kullandıkları yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını ölçmede çoğunlukla sınav ve soru-cevap yöntemlerini kullanmaktadır.

Öğrencilerin bu konu ile ilgili ifadelere verdikleri cevaplar ise şöyledir:

**Tablo 1.34. “Hocalarımız ders esnasında/ ders sonunda sordukları sorularla konuyu ne kadar öğrendiğimizi kontrol etmektedirler.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 111 | 33,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 130 | 38,0  |
| <b>Bazen</b>        | 78  | 23,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 20  | 6,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Öğrencilerin %38'i çoğu zaman, %33'ü her zaman, %23'ü ise bazen öğretmenlerinin ders esnasında/ders sonunda sordukları sorularla konuyu ne kadar öğrendiklerini kontrol ettiklerini belirtirken, %6'sı hiçbir zaman ders esnasında/ders sonunda sordukları sorularla konuyu ne kadar öğrendiklerini kontrol etmediklerini ifade etmişlerdir. Görüldüğü üzere öğretmenler kullandıkları yöntem ve tekniklerin öğrenci başarısında etkili olup olmadığını ders esnasında/ders sonunda sordukları sorularla kontrol etmektedirler. Öğretmenlere bu konu ile ilgili sormuş olduğumuz soruda elde edilen veri ile aynı doğrultudadır.<sup>17</sup>

Aynı zamanda öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını ölçmek için ödev verdiklerini belirtmeleri üzerine öğrencilere de aşağıdaki yargı verilerek tespit edilmeye çalışılmıştır.

**Tablo 1.35. “Ders sonunda, derste işlenen konuyla ilgili ödevler verilmektedir.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 101 | 30,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 107 | 32,0  |
| <b>Bazen</b>        | 106 | 31,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 25  | 7,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Dil öğretiminde ödevler, öğrencilerin ders dışı zamanlarda hazırlanmaları, derse hazırlık yapmaları, derslerde öğrendikleri bilgileri pekiştirmeleri ve kalıcılığı arttırmaları için öğretmenler tarafından verilmektedir. Özellikle yukarıda da ifade ettiğimiz gibi öğretmenler ödevler aracılığı ile kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını ölçmektedirler. Buna binaen öğrencilere yukarıdaki yargı verilerek görüşleri alınmıştır. Verilere göre öğrencilerin %30'u her zaman, %32'si çoğu zaman, %31'i ise bazen öğretmenlerinin ders sonunda,

<sup>17</sup> Bkz. Tablo 1.33.

derste işlenen konuyla ilgili ödevler verdiklerini belirtirken, %7'si ise ödev vermediklerini belirtmiştir.

Öğretmenler tarafından verilen ödevlerin öğrenciler tarafından zamanında yapılıp yapılmadığını ölçmek için aşağıdaki ifade verilmiştir.

**Tablo 1.36. “Arapça derslerinde verilen ödevleri zamanında yaparım.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 111 | 33,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 159 | 47,0  |
| <b>Bazen</b>        | 53  | 15,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 16  | 3,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Tabloda da görüldüğü üzere öğrencilerin %47'si çoğu zaman, %33'ü her zaman, %15'i ise bazen Arapça derslerinde verilen ödevleri zamanında yaparken %3'ü ise zamanında yapmadıklarını belirtmiştir. Buna göre öğretmenler öğrencilerin yapmış olduğu ödevlerle öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrenciler üzerinde başarılı olup olmadıklarını doğru bir şekilde ölçebilmektedirler.

### **2.2.2.Arapça Derslerinde Kullanılan Araç- Gereç ve Materyallerin Kullanılma Durumları**

Öğrencilerin öğrendiklerini daha iyi anlayabilmeleri için öğretmenlerin derslerde araç-gereç ve materyal kullanması büyük önem taşımaktadır. Okulların büyük bir kısmında akıllı tahtaların olması ile sınıf ortamlarında görsel ve işitsel araçlar ön plandadır. Bu araç-gereçler, ders kitapları ve öğretmenler tarafından hazırlanan materyaller öğretime etkinlik kazandıran unsurlardır. Nitekim öğrenciye göre ve nitelikli ders kitapları ile eğitim araçlarının öğrencinin geçmiş yaşantılarıyla anlamlı örüntüler kurarak onun düşünme ve üretme gücüne katkılar sağlaması beklenir. Böylece öğrenci merkezli eğitim anlayışı ile aktif öğrenme temelli hazırlanan

öğretim etkinlikleri esnasında öğretmenler, araç-gereçlerle sınıflarını zenginleştirebilirler. Kullanılan bu materyallerin öğrencilerin özelliklerine uygun olması ve kolaylıkla elde edilebilir ve kullanılabilir nitelikte olması gerekmektedir.<sup>18</sup>

Derslerde kullanılan materyallerin en başında ders kitapları gelmektedir. Bu sebeple öncelikle öğretmenlere hangi ders kitapları/notlarını kullandıklarını sorup bu kitapları neye göre tercih ettiklerini öğrenmeye çalıştık. Ayrıca ders kitabı dışında kullandıkları materyalleri tespit etmek üzere de “*Arapça öğretiminde ders kitaplarının dışında araç-gereç ve materyallerden hangisi ya da hangilerini kullanıyorsunuz?*” sorusu yöneltmiştir. Verilen cevaplar aşağıdaki tablolarla birlikte değerlendirilmiştir.

**Tablo 1.37. Öğretmenlerin Kullandıkları Ders Kitapları/ Ders Notları**

|                                        | <b>F</b> | <b>%</b> |
|----------------------------------------|----------|----------|
| <b>Silsiletu'l-lisan</b>               | 11       | 34       |
| <b>Teallem el- Arabiyye</b>            | 5        | 15       |
| <b>Hikaye Kitapları</b>                | 3        | 9        |
| <b>Kendi Hazırladığım Ders Notları</b> | 3        | 9        |
| <b>Kolay Dilbilgisi</b>                | 1        | 3        |
| <b>Muhtelif Ders Kitapları</b>         | 2        | 6        |
| <b>Nahvu'l Vadih</b>                   | 1        | 3        |
| <b>Silsiletu Uhibbu'l Arabiyye</b>     | 1        | 3        |
| <b>Durusu'l Lugati'l Arabiyye</b>      | 1        | 3        |
| <b>Ebced Dil Serisi</b>                | 1        | 3        |
| <b>Tekellem Dil Serisi</b>             | 1        | 3        |
| <b>el-Arabiyyetu Beyne Yedeyk</b>      | 1        | 3        |
| <b>Arapça Sözlük</b>                   | 2        | 6        |
| <b>Toplam<sup>19</sup></b>             | 33       | 100      |

<sup>18</sup> Nuray Kurtde Fidan, “İlköğretimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Kuramsal Eğitimbilim, 1, y.y., 2008, s. 49.

<sup>19</sup> Ankete 15 öğretmen katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 15 kişi üzerinden alınmıştır.

Tabloya baktığımızda öğretmenlerin derslerinde çok çeşitli kitaplar kullandıklarını görmekteyiz. Bazı öğretmenler birkaç kitabı aynı anda kullandığı gibi, kitapların yanı sıra kendi ders notlarından da faydalanmaktadırlar. Öğretmenler tarafından en çok tercih edilen kitap ise Silsiletu'l lisan (%34) serisidir. Bu kitap birçok proje imam - hatip lisesinde beğeniyle okutulmaktadır. Öğretmenlerin en çok tercih ettikleri 2. Kitap ise, Teallem el-Arabiyye (%15) serisidir. Bu kitapların dışında öğretmenler derslerinde, hikâye kitaplarını (%9), kendi hazırladıkları ders notlarını (%9), muhtelif ders kitaplarını ( %6) da kullanmaktadırlar. Yukarıda adı geçen ders kitapları haricinde Nahvu'l Vadih (%3), Silsiletu'l Uhibbu'l Arabiyye (%3), Durusu'l Lugati'l Arabiyye(%3), Ebced Dil Serisi(%3) ve Tekellem Dil Serisi(%3) kitaplarını kullandığını belirten öğretmenler de bulunmaktadır. Ayrıca öğretmenler, derslerinde Arapça sözlük (%6) kullandıklarını da belirtmiştir. Bu tabloda dikkat çeken en önemli husus öğretmenlerin MEB tarafından hazırlanmış olan Arapça ders kitabını kullanmamasıdır. Bu da, bu ders kitabının Arapça öğretiminde yetersiz olduğu ve bu sebeple öğretmenler tarafından tercih edilmediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin bu ders kitaplarını belirlerken dikkat ettiği bazı hususlar vardır. Bu hususlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

**Tablo 1.38. Öğretmenlerin Kitapları/ Ders Notlarını Belirlerken Dikkat Ettiği Hususlar**

|                                   | <b>F</b> | <b>%</b> |
|-----------------------------------|----------|----------|
| <b>Amaçlarına</b>                 | 8        | 53,3     |
| <b>Konuya</b>                     | 8        | 53,3     |
| <b>Öğrenci Özelliklerine</b>      | 10       | 66,7     |
| <b>Dil Beceri Alanlarına</b>      | 10       | 66,7     |
| <b>Sınıf Mevcuduna</b>            | 3        | 20,0     |
| <b>Değerlendirme Kriterlerine</b> | 5        | 33,3     |
| <b>Diğer</b>                      | 1        | 6,7      |
| <b>Toplam</b> <sup>20</sup>       | 15       | 100,0    |

<sup>20</sup> Ankete 15 öğretmen katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 15kişi üzerinden alınmıştır.

Tabloya baktığımızda öğretmenlerin ders kitaplarını belirlerken birden fazla hususa dikkat ettiklerini görmekteyiz. Nitekim öğretmenler, %53,3 ile hem amaçlarına hem konuya, %66,7 ile hem öğrenci özelliklerine hem de dil beceri alanlarına, %33,3 ile değerlendirme kriterlerine %20 ile dil beceri alanlarına göre ders kitaplarını seçtiklerini belirtmişlerdir. Bir öğretmen ise din öğretimi genel müdürlüğünün tavsiyesine göre seçim yaptığını eklemiştir.

Öğretmenler derslerinde ders kitabı dışında araç-gereç ve materyaller de kullanmaktadırlar. Derslerinde kullandıkları bu materyaller aşağıdaki tabloda verilmiştir.

**Tablo 1.39. Öğretmenlerin Arapça Öğretiminde Ders Kitabı Dışında Kullandıkları Araç-Gereç ve Materyaller**

|                                           | <b>F</b> | <b>%</b> |
|-------------------------------------------|----------|----------|
| <b>Oyunlar</b>                            | 4        | 13,7     |
| <b>Çalışma Kâğıtları</b>                  | 3        | 10,3     |
| <b>İnternet</b>                           | 3        | 10,3     |
| <b>Kendi Hazırladığım Okuma Metinleri</b> | 3        | 10,3     |
| <b>Videolar</b>                           | 3        | 10,3     |
| <b>Yardımcı Kitaplar</b>                  | 3        | 10,3     |
| <b>Sözlük</b>                             | 2        | 6,8      |
| <b>Bilgisayar Laboratuvarı</b>            | 1        | 3,4      |
| <b>Akıllı Tahta</b>                       | 1        | 3,4      |
| <b>Kendi Notlarım</b>                     | 1        | 3,4      |
| <b>Projeksiyon Cihazı</b>                 | 1        | 3,4      |
| <b>Sınav ve Test Kitapçıkları</b>         | 1        | 3,4      |
| <b>Hikâye Kitapları</b>                   | 1        | 3,4      |
| <b>Tiyatro, Münazara gibi Etkinlikler</b> | 1        | 3,4      |
| <b>Kullanmıyorum</b>                      | 1        | 3,4      |

|                             |    |       |
|-----------------------------|----|-------|
| <b>Toplam</b> <sup>21</sup> | 15 | 100,0 |
|-----------------------------|----|-------|

Tabloda görüldüğü üzere öğretmenler ders kitabı dışında Arapça öğretiminde en çok oyunlarla (%13,7) eğitim yapmaktadırlar. Bunun dışında Arapça öğretiminde öğretmenler, çalışma kağıdı (%10,3), internet (%10,3), kendi hazırladıkları okuma metinleri (%10,3), videolar (%10,3), yardımcı kitaplar (%10), sözlük (%3,4), bilgisayar laboratuvarı, (%3,4), akıllı tahta (%3,4), kendi notları (%3,4), projeksiyon cihazı (%3,4), sınav ve test kitapçıkları (%3,4), hikaye kitapları (%3,4), tiyatro ve münazara gibi etkinlikler (%3,4) kullandıklarını belirtmişlerdir. Bir öğretmen ise Arapça öğretiminde ders kitabı dışında herhangi bir materyal kullanmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun çeşitli araç-gereç ve materyal kullanması Arapça öğretimi açısından önemli olmakta ve öğrencilerin dersleri daha dikkatli dinlemelerine sebep olmaktadır. Bu materyaller sayesinde birden fazla duyu organına hitap edildiğinden dil öğretimindeki başarıda artış olmaktadır denilebilir.

Ayrıca öğrencilere göre öğretmenlerinin derslerde kullandıkları araç- gereç ve materyalleri tespit etmek amacıyla bazı seçenekler verilmiş olup öğrencilerin de bu konudaki düşünceleri alınmıştır. Öğrencilere göre öğretmenlerin kullanmış olduğu araç-gereç ve materyaller aşağıdaki tabloda verilmiştir.

**Tablo 1.40. Öğrencilere Göre Derslerde Kullanılan Araç- Gereç ve Materyaller**

|                                | <b>F</b> | <b>%</b> |
|--------------------------------|----------|----------|
| <b>Ders Kitapları</b>          | 296      | 88,1     |
| <b>Çalışma Kâğıdı</b>          | 185      | 55,1     |
| <b>Resimler- Fotoğraflar</b>   | 162      | 48,2     |
| <b>Bilgisayar Sunumu</b>       | 108      | 32,1     |
| <b>Gerçek Eşya ve Modeller</b> | 103      | 30,7     |
| <b>Şekiller-Şemalar</b>        | 73       | 21,7     |
| <b>Akıllı Tahta</b>            | 286      | 85,1     |

<sup>21</sup> Ankete 15 öğretmen katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 15 kişi üzerinden alınmıştır.

|                            |     |      |
|----------------------------|-----|------|
| <b>Slayt</b>               | 121 | 36,0 |
| <b>Tv –Video</b>           | 125 | 37,2 |
| <b>Kavram Haritaları</b>   | 41  | 12,2 |
| <b>Diğer</b>               | 14  | 4,2  |
| <b>Toplam<sup>22</sup></b> | 339 | 100  |

Tabloya bakıldığında öğrencilere göre öğretmenlerin derslerde en çok kullandığı materyal ders kitapları (%88,1)'dir. Çoğu okulda bulunan akıllı tahtalar (%85,1) ise ikinci sırada gelmektedir. Birçok kitabın interaktif olarak kullanılma imkânı olmasıyla akıllı tahtalar da kitaplar kadar aktif kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin belirtmiş oldukları resimler-fotoğraflar( %48,2), Tv-video (%37,2), slayt (%36,0), bilgisayar sunumu (%32,1), şekiller-şemalar (%21,7), kavram haritaları (%12,2) da akıllı tahtalar aracılığı ile daha kolay kullanılabilir bir hale gelmiştir. Bu sebeple akıllı tahta, ders kitaplarından sonra en çok kullanılan araç- gereç olmuştur diyebiliriz. Ayrıca öğrencilere göre öğretmenleri Arapça öğretiminde çalışma kâğıtlarını (%55,1) da çokça kullanmaktadırlar. Diğer (%4,2) alanından gelen cevaplar ise “ *hepsi, öğretmen anlatımı, örnek fotokopiler, sözlük ve test kitabı,*” şeklindedir.

Sonuç olarak, yabancı dil öğretiminde kullanılan ders materyalleri öğretimin etkili olmasında çok önemli bir role sahiptir. Kullanılan görsel, işitsel ve yazılı materyaller öğrencilerin farklı duyu organlarına hitap ettiği için öğrenmeyi daha etkili ve kalıcı kılmaktadır. Bu materyalleri seçerken de bazı hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Dersin amacına, öğrencinin seviyesine uygun olması önemlidir. Bu sebeple öğretmenlerin doğru materyali, doğru zamanda ve doğru bir şekilde sınıfta uygulaması gerekmektedir.<sup>23</sup>

Öğretmenlerin derslerinde araç-gereç ve materyalleri kullanıp kullanmadıklarını tespit etmek amacıyla aşağıdaki yargılar öğrencilere yöneltilmiştir.

<sup>22</sup> Ankete 339 öğrenci katılmış olup bu soruya birden fazla öğrenci cevap vermiştir. Yüzdelik değerleri de 339 kişi üzerinden alınmıştır.

<sup>23</sup> Fahri Temizyürek, Fatma Gülelgül Birinci, “Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Materyal Kullanımı”, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, y.y., Şubat 2016, s. 59.



**Tablo 1.41. “Hocalarımız çeşitli kaynaklardan( gazete, dergi, hikâye vb.) metin okuma çalışmaları yaptırır.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 41  | 12,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 70  | 21,0  |
| <b>Bazen</b>        | 144 | 42,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 84  | 25,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

“Hocalarımız çeşitli kaynaklardan (gazete, dergi, hikâye vb.) metin okuma çalışmaları yaptırır.” Yargısına ilişkin öğrencilerin %42’si bazen, %21’i çoğu zaman, %12’si her zaman, %25’i ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Okuma becerisinin gelişmesinde gazete, dergi ve hikâye kitapları gibi kaynaklardan okuma yaptırmak öğrenciler için faydalı olmaktadır. Nitekim bazı öğrencilerin bazen farklı kaynaklardan okuma çalışmaları yaptıkları, bazı öğrencilerin ise hiçbir zaman farklı kaynaklardan okuma çalışmaları yapmadıkları görülmektedir. Buna göre öğrencilerin okuma becerilerinin istenilen boyuta ulaşamadığı şeklinde yorum yapılabilir.

**Tablo 1.42. “Derslerimizde Arap kanallarından TV yayınları izleriz.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 15  | 4,0   |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 37  | 11,0  |
| <b>Bazen</b>        | 122 | 36,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 165 | 49,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Öğrencilerin % 11’i çoğu zaman, %36’sı bazen, %4’ü her zaman TV yayınları izlediklerini ifade ederken, %49’u hiçbir zaman izlemediklerini belirtmiştir. Görsel-ışitsel anlamda fayda sağlayan TV yayınlarının izletilmesi öğrencilerin dinleme-anlama becerilerinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Fakat öğretmenlerin bu

becerileri geliştirmeye yönelik Arap kanallarından TV yayınları izletmeyi çok tercih etmediklerini görmekteyiz.

**Tablo 1.43. “Hocalarımız derslere, o ders için kullanacakları araç-gereç ve materyalleri önceden hazırlayarak gelmektedirler.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 104 | 31,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 124 | 36,0  |
| <b>Bazen</b>        | 84  | 25,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 27  | 8,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Tabloda da görüldüğü üzere öğrencilerin %31’i her zaman, %36’sı çoğu zaman, %25’i bazen öğretmenlerinin derslere, o ders için kullanacakları araç-gereç ve materyalleri önceden hazırlayarak geldiklerini ifade ederken, %8’i hiçbir zaman bu şekilde yapmadıklarını belirtmiştir. Çıkan verilere göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun ders öncesinde hazırlık yaptığı ve ders içinde kullanacakları araç-gereç ve materyalleri hazırlayarak derse geldiği anlaşılmaktadır.

**Tablo 1.44 “Hocalarımız Arapça oyunlar oynatarak öğrendiklerimizi kalıcı hale getirmemize yardımcı olmaktadırlar.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 80  | 24,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 100 | 29,0  |
| <b>Bazen</b>        | 109 | 32,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 50  | 15,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Öğrencilerin %24'ü her zaman, %29'u çoğu zaman, %32'si ise bazen öğretmenlerinin Arapça oyunlar oynatarak öğrendiklerini kalıcı hale getirmelerinde yardımcı olduklarını belirtirken, %15'i ise hiçbir zaman Arapça oyunlar oynamadıklarını ifade etmektedir. Öğretmenlerin Arapça öğretiminde ders kitabı dışında kullandıkları araç-gereç ve materyalleri gösteren tabloya<sup>24</sup> baktığımızda birinci sırada oyun oynattıkları gelmektedir. Dersin içeriğine ve hedefine uygun bir şekilde hazırlanan oyunlar öğrencilerin öğrenme sürecine olumlu katkı sağlayacaktır. Ders esnasında kullanılan oyun ve etkinliklerin tamamlayıcılık özellikleri ile birlikte okuma, yazma, konuşma becerilerini de geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda dil öğretiminde oyunların rolü büyüktür.

**Tablo. 1.45. “Derslerimizde Arapçayı daha iyi öğrenebilmek için teknolojik araç gereçleri kullanırız.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 112 | 33,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 125 | 37,0  |
| <b>Bazen</b>        | 81  | 24,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 21  | 6,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Öğrencilerin %33'ü her zaman, %37'si çoğu zaman, %24'ü bazen Arapçayı daha iyi öğrenebilmek için teknolojik araç gereçleri kullandıklarını, %6'sı ise hiçbir zaman kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Okulların çoğunda akıllı tahta veya projeksiyon cihazıyla sunuları yansıtma imkanı olduğu için öğretmenler teknolojik araç gereçleri çok rahat kullanabilmektedirler. Dil öğretiminde ise dinleme-görme duyularına göre kullanılan yöntemler öğrencilerin dilsel gelişimine daha çok katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin teknolojik araç gereçleri aktif bir şekilde kullandıklarını görmekteyiz.

<sup>24</sup> Bkz. Tablo 1.39.

### 2.2.3.Öğretmenlerin Arapça Eğitimi Üzerine Hazırlanan Ders Kitaplarını ve Müfredatı Yeterli Bulup Bulmamalarına Dair Bulgular

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi öğretmenler Arapça eğitiminde kullandıkları ders kitaplarını kendileri seçmekte ve bu ders kitaplarını seçerken de bazı hususlara dikkat etmektedirler. Ayrıca ders kitaplarının yanı sıra bazı ek notlar, materyaller ve araç-gereçler kullanmaktadırlar. Bu ek notlarının kullanılmasının bazı sebepleri de ders kitaplarının yetersiz olduğunu düşündüklerinden olabilir şeklinde yorumlayabiliriz. Bu hususa netlik kazandırmak adına öğretmenlere “*Arapça Eğitimi üzerine hazırlanan ders kitaplarını ve müfredatı yeterli buluyor musunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar şöyledir:

**Tablo 1.46. Öğretmenlerin Arapça Eğitimi Üzerine Hazırlanan Ders Kitaplarını ve Müfredatı Yeterli Bulup Bulmamalarına Dair Görüşleri**

|               | F  | %    |
|---------------|----|------|
| <b>Evet</b>   | 7  | 46,7 |
| <b>Hayır</b>  | 5  | 33,3 |
| <b>Diğer</b>  | 3  | 20,0 |
| <b>Toplam</b> | 15 | 100  |

Tabloda da görüldüğü üzere öğretmenlere sormuş olduğumuz soruya %46,7’si “Evet”, %33,3’ü “Hayır” cevabını vermiştir. %20’si ise ders kitapları hakkında şu düşüncelerini belirtmişlerdir:

*“Öğrenciyi dil konuşma becerisini geliştirmekten sonra gramer öğrenimine teşvik ediyor.”*

*“Dilbilgisini, işlevselliğine göre sunan kitap hala yoktur.”*

*“Okullarda dağıtılan ders kitapları yetersiz. Çünkü gramer ağırlıklı ve öğrenci seviyelerine hitap etmiyor.”*

*“Konular (gerek gramer gerek pratik) kolaydan zora hazırlanmalı, çok detaylı gramer konularına yer verilerek Arapça öğrencinin gözünde öğrenilmesi çok zor bir dil olarak sunulmamalı.”*

*“Daha fazla kaynak olmalı.”*

*“Dini konularda yeterli sayıda metin yok ve günlük hayattaki kelimelerin daha çok yer alması gerektiğini düşünüyorum.”*

Genel olarak ifadelerini belirten %20’lik kısımdaki öğretmenler olumsuz eleştiri yaparak aslında kitapları yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenleri de hayır cevabı vermiş olarak kabul ettiğimizde % 53,3’ü “hayır” cevabı vermiştir şeklinde yorumlanabilir. Buna binaen ders kitaplarını belli kriterlere göre kendisi seçen öğretmenler, kendileri seçmelerine rağmen kitapları yetersiz bulmaktadırlar. Buradan kanaatle, Arapça eğitimi üzerine hazırlanan ders kitaplarının ve serilerinin henüz beklentileri karşılayamadığı ve bu alanda tüm ihtiyaçları karşılayabilecek nitelikte kitaplar hazırlanmasına ihtiyaç duyulduğunu söyleyebiliriz. Nitekim öğretmenlerin, ders kitaplarının yanında kendi ders notları hazırlayıp kullanmalarını da buna yorabiliriz.

#### **2.2.4.Öğretmenlere Göre Öğrencilerin Derslere Aktif Katılım Durumları**

Araştırmada öğretmenlere *“Öğrencilerinizin büyük çoğunluğu derse aktif katılıyor mu?”* şeklinde sorulmuş ve çıkan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

**Tablo 1.47. Öğrencilerin Derse Aktif Katılım Durumlarına Dair Veriler**

|               | <b>F</b> | <b>%</b> |
|---------------|----------|----------|
| <b>Evet</b>   | 10       | 66,7     |
| <b>Hayır</b>  | 4        | 26,7     |
| <b>Kısmen</b> | 1        | 6,7      |
| <b>Toplam</b> | 15       | 100      |

Tabloda da görüldüğü üzere öğretmenler, öğrencilerinin %66,7’sinin derse aktif katılım sağladığını %26,7’sinin ise derse aktif katılım sağlamadığını, %6,7’sinin de kısmen derse aktif katılım sağladığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak öğrencilerin büyük bir kısmı derse aktif katılmaktadır. Bunun sebebini de öğretmenlerin öğrencilerin derse aktif katılımlarını sağlayacak materyal, araç-gereç, yöntem ve teknikleri kullanmasından kaynaklandığına yorabiliriz.

Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları cevapları doğrulamak amacıyla öğrencilere aşağıdaki yargılar verilmiş olup düşünceleri alınmıştır.

**Tablo 1.48. “Arapça derslerinde aktif katılım gösteririm.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 89  | 26,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 134 | 40,0  |
| <b>Bazen</b>        | 86  | 25,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 30  | 9,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Öğrencilerin %26’sı her zaman, %40’ı çoğu zaman, %25’i bazen Arapça derslerinde aktif katılım gösterdiklerini belirtirken, %9’u ise hiçbir zaman derslerde aktif katılım göstermediklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin de vermiş oldukları cevapla aynı doğrultudadır.

**Tablo 1.49. “Arapça derslerinde izleyici konumundayımdır.” Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 22  | 7,0   |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 61  | 18,0  |
| <b>Bazen</b>        | 154 | 45,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 102 | 30,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Yukarıda vermiş olduğumuz yargıya öğrencilerin %7’si her zaman, %18’i çoğu zaman, %45’i de bazen Arapça derslerinde izleyici konumunda olduklarını belirtmişlerdir. %30’u ise hiçbir zaman izleyici konumunda olduklarını yani derslerde katılım gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Tablo 1.48 deki verilere bakıldığında buradan

çıkan sonuçlarda bazı çelişkiler bulunmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmının derslere aktif katılım sağladıklarını göz önünde bulundurduğumuzda Arapça derslerinde izleyici konumda olmaları ters orantılıdır.

**Tablo 1.50. “Hocamız derste tüm öğrencilere söz hakkı verir.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 180 | 53,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 102 | 30,0  |
| <b>Bazen</b>        | 43  | 13,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 14  | 4,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Tabloda da görüldüğü üzere öğrencilerin %53’ü her zaman, %30’u çoğu zaman, %13’ü de bazen hocalarının derste tüm öğrencilere söz hakkı verdiğini ifade ederken, %4’ü hiçbir zaman söz hakkı vermediklerini belirtmiştir. Bu verilere göre toplamda %96 öğretmenler öğrencilerine söz hakkı vermektedir. Bu da öğrencilerin derslerde dinleyici konumlarından çıkıp aktif katılım sağladıklarının bir göstergesidir.

### **2.2.5. Öğrencilerin Hazırlık Sınıfında Verilen Arapça Eğitimini 10.-11. ve 12. Sınıflarda da Devamlılığını Sağlayıp Sağlamadığına Dair Düşünceleri**

Arapça hazırlık sınıfında okuyup üst sınıfa geçen öğrencilerin Arapça eğitimlerini devam ettirmeleri, öğrendikleri bilgileri koruyabilmeleri veya üzerine yeni bilgiler ekleyebilmeleri çok büyük önem arz etmektedir. Hazırlık sınıfında yaklaşık haftada 20 ders saati Arapça öğrenimine ayıran öğrenciler, üst sınıflara geçtiğinde çok daha az dersi saatini Arapçaya ayırabilmektedirler. Bir yıl boyunca yoğun bir şekilde Arapça eğitimi alıp üst sınıfa geçen öğrencilere yönelik “ Hazırlık sınıfında verilen Arapça eğitiminin 10.-11. ve 12. Sınıflarda da devamlılığını sağladığını düşünüyor musunuz) (Bu soruya sadece 10.-11. ve 12. Sınıflar cevaplayabilir.)” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verdikleri cevaplar şöyledir:

**Tablo 1. 51. Öğrencilerin Hazırlık Sınıfında Verilen Arapça Eğitimi  
10.- 11. ve 12. Sınıflarda da Devamlılığını Sağlayıp Sağlamadığına Dair  
Düşünceleri**

|               | F   | %   |
|---------------|-----|-----|
| <b>Evet</b>   | 24  | 16  |
| <b>Hayır</b>  | 69  | 47  |
| <b>Kısmen</b> | 55  | 37  |
| <b>Toplam</b> | 148 | 100 |

Ankete katılan öğrencilerin %16'sı “Evet” cevabını verirken %47'si “Hayır”, %37'si ise “Kısmen” cevaplarını vermiştir. Yani öğrencilerin büyük bir kısmı Arapça eğitimlerinin hazırlık sınıfından sonra devam etmediğini belirtmiştir. Ayrıca bu konu ile ilgili yapmış oldukları bazı yorumlarda şu şekildedir:

*“Evet; çünkü Arapça dersleri devam ediyor.”*

*“Evet; çünkü çok iyi bir eğitim var.”*

*“Evet; çünkü Arapça işlemeye devam ediyoruz.”*

*“Evet; çünkü hocalarımızın Türk olmaması konuşmamızı gerektiriyor ve bu sayede devam ettiğini düşünüyorum.*

*“Evet; çünkü pratik yapıyoruz.”*

*“Evet; çünkü ileriki sınıflarda meslek dersleri Arapça yapılıyor.”*

*“Kısmen çünkü; okulumuz aynı zamandan Fen ve Sosyal Bilimler programı uyguluyor. Arapça dersi yeterli değil.”*

*“Kısmen; çünkü diğer akademik dersler geldiği için devam etmek zor oluyor.”*

*“Kısmen; çünkü 11. ve 12. Sınıfta üniversite sınavına hazırlanılıyor.”*

*“Kısmen; çünkü haftada 2 derse düşüyor ve öğrenci de biraz çabasızsa bu iş yürümüyor.”*

*“Kısmen; çünkü hazırlık sınıfında işlenen müfredat MEB müfredatı olmadığı için 9. Sınıftan itibaren hazırlıkta öğrenilen bilgiler unutulmaya yüz tutuyor.”*



*“Kısmen; çünkü Arapça dışında farklı dersler görmemiz Arapçanın devamlılığını kısıtlıyor.”*

*“Hayır; çünkü hazırlıktaki 20 ders saati 10. Sınıfta 2 ders saatine düştüğü için dili idame ettirmek zor oluyor.”*

*“Hayır, çünkü diğer dersler Arapçanın önüne geçiyor.”*

*“Hayır; çünkü üniversite çalışmalarına ağırlık veriliyor.”*

*“Hayır; çünkü ana derslerle yürütmesi çok zor.”*

*“Hayır; çünkü diğer derslerle beraber hazırlık sınıfındaki kadar Arapçaya önem veremiyoruz.”*

*“Hayır; çünkü hazırlıktan sonra Arapçam geriledi.”*

*Hayır; çünkü kesinlikle devam etmedi ve unutuldu ve 1 yıl boşa gitmiş gibi oldu.”*

Öğrencilerin vermiş oldukları bu cevaplara baktığımızda hazırlık sınıfında verilen Arapça eğitiminin diğer sınıflarda devam etmediğini görmekteyiz. Ayrıca öğrenciler bunun sebebinin ders saatinin bir anda düşmesine ve hazırlıktaki gibi yoğun bir Arapça eğitimi verilmemesine bağlamaktadırlar. Bazı okullarda üst sınıflardaki meslek dersleri Arapça olarak işlendiği ve öğretmenlerin bir kısmının Arap uyruklu olup derslerde tamamen Arapça konuşmasından dolayı üst sınıflarda da Arapça eğitimi devamlılık sağlamaktadır. Ama çoğunluğa baktığımızda aksi bir durum ortadadır. Bu noktada öğrenciler okumuş oldukları bir yıl Arapça hazırlık sınıfının boşa gittiğini ve Arapçayı unuttuklarını söylemektedirler.

## **2.2.6.Hazırlık Sınıflarındaki Arapça Öğretiminin Başarılı Olup Olmadığına Dair Bulgular**

Hazırlık sınıflarında yapılan Arapça öğretiminin başarılı bulunup bulunmadığına dair olan soru hem Arapça öğretmenlerine hem de öğrencilere sorulmuş ve düşüncelerini birkaç cümle ile açıklamaları istenmiştir. Aşağıdaki tablolarda bu bilgilere yer verilmiştir.

**Tablo 1. 52. Öğretmenlere Göre Hazırlık Sınıflarındaki Arapça Öğretiminin Başarı Durumu**

|  | <b>F</b> | <b>%</b> |
|--|----------|----------|
|--|----------|----------|

|               |    |     |
|---------------|----|-----|
| <b>Evet</b>   | 11 | 73  |
| <b>Kısmen</b> | 4  | 27  |
| <b>Hayır</b>  | 0  | 0   |
| <b>Toplam</b> | 15 | 100 |

Araştırmaya katılan Arapça öğretmenlerin %73'ü hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretimini başarılı bulurken, %27'si kısmen başarılı bulmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin hiçbiri Arapça öğretimini başarısız bulmamaktadır. Hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretimini başarılı bulan öğretmenlerin başarılı bulduklarına dair bazı değerlendirmeler şu şekildedir:

*“Evet; özellikle hiç Arapça bilmeyen öğrencilerin okula oryantasyonunu sağlamada yardımcı oluyor.”*

*“Evet; zira bu sistem talebeye farklı özellikler kazandırıyor ayrıca Kuran dilini öğretiyor.”*

*“Evet; çünkü program, metod ve kadro uygun.”*

*“Evet; öğrenciler kendilerini Arapça olarak ifade edebiliyorlar.”*

*“Evet başarılı buluyorum. Çünkü tüm öğrencilerimiz en azından Arap ülkelerine gittikleri zaman kolaylıkla Arapça konuşabiliyorlar ve karşılıklarına Araplar ile ilgili bir şey çıktığında cevap verme kabiliyetine sahip oluyorlar.”*

*“Evet; Arapça konuşan ve yazan öğrencilerin sayısında artış var.”*

Genel olarak başarılı bulan öğretmenlerin yazdığı cevaplara bakıldığında öğrencilerin Arapçayı iyi bir şekilde öğrendiklerini ve konuşma seviyesine getirebildiklerini görmekteyiz. Buna binaen Arapça hazırlık sınıflarının öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirmede başarı sağladığını söyleyebiliriz.

Hazırlık sınıflarındaki Arapça eğitimini kısmen başarılı bulan öğretmenlerin yazmış olduğu değerlendirmelerin bazıları da şu şekildedir:

*“Kısmen; çünkü müfredat belli değil.”*

*“Kısmen; çünkü gramer ve muhadese arasındaki dengenin sağlanamadığını düşünüyorum. Oysa aynı zamanda hem tümevarım hem tümdengelim*

*metodunu kullanabilmeli, temel gramer ve muhadese birbirinin olmazsa olmazı kabul edilmeli.”*

*“Kısmen; çünkü 11. Sınıftan sonra öğrenciler Arapçadan kopuyor.”*

*“Kısmen; çünkü biz konuşma ağırlıklı öğretmek istiyoruz ama çocukların seviyesinin ölçülmesi için bir sınav yapıldığında dilbilgisi ağırlıklı yapılıyor. Bizde mecburen dilbilgisi kurallarına giriyoruz.”*

Sonuç olarak, öğretmenlere göre Arapça öğretiminin hazırlık sınıflarındaki başarısı büyük olmakla birlikte bazı eksiklikleri de vardır. Bu eksiklikler de yöntemlerin eksik uygulanmasından ve öğretmenlerin ortak bir yöntem uygulamamasından kaynaklanıyor diyebiliriz.

Öğrencilerin hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretimini başarılı bulup bulmadığına yönelik görüşler ise şöyledir:

**Tablo 1. 53. Öğrencilere Göre Hazırlık Sınıflarındaki Arapça Öğretiminin Başarı Durumu**

|                          | <b>F</b> | <b>%</b> |
|--------------------------|----------|----------|
| <b>Evet</b>              | 230      | 68       |
| <b>Kısmen</b>            | 72       | 21       |
| <b>Hayır</b>             | 18       | 5        |
| <b>Fikir Belirtmeyen</b> | 19       | 6        |
| <b>Toplam</b>            | 339      | 100      |

Tabloda da görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin %68'i hazırlık sınıflarındaki Arapçayı başarılı bulurken, %21'i kısmen başarılı bulmakta %5'i de başarısız bulmaktadır. Ayrıca ankete katılıp bu hususta görüşünü bildirmeyen %6 oranında öğrenci bulunmaktadır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplarla kıyasladığımızda öğrencilerin memnuniyet derecelerinin öğretmenlere oranla daha az olduğunu görmekteyiz. Öğrencilerin beklentileri öğretmenlerin beklentilerinden farklılıklar gösterdiği için sonuçlarda da değişiklikler olmaktadır. Öğrencilerin bir kısmı hazırlık sınıfındaki Arapça öğretimini beğenmediklerini dile getirmiştir. Bu öğrencilerin bazılarının yorumları şu şekildedir:

*“Hayır; çünkü verilen eğitimin yoğun oluşundan dolayı öğrenciler bir süre sonra beziyor. “*

*“Hayır; çünkü ileride unutuluyor.”*

*“Hayır; çünkü Hocalar öğrenciye Arapçayı sevdirmiyor.”*

*“Hayır; çünkü konuşma üzerinde çok düşünülmüyor.”*

*“Hayır; çünkü bize uygun kitap işlemediğimizi düşünüyorum.”*

*“Hayır; çünkü sadece bilgi yükleniyor, sıkıcı bir şekilde öğretiliyor.”*

Başarısız bulan öğrencilerin yorumlarına göre hazırlık sınıfında yoğun bir şekilde öğretilen Arapça dersi ilerleyen sınıflarda unutulmaktadır. Ayrıca ders saatinin çok olmasından ve yöntem eksikliğinden kaynaklı olarak öğrenciler için dersler sıkıcı hale gelmektedir. Arapça dersini kısmen başarılı bulan öğrencilerin yorumları ise şu şekildedir:

*“Kısmen; çünkü biraz daha günlük konuşmaya ağırlık verilebilir.”*

*“Kısmen; çünkü kullanılan kaynaklar uygun değil.”*

*“Kısmen; çünkü ezbercilik üzerine kurulu, pratik imkanı fazla bulunmuyor.”*

*“Kısmen; çünkü gün geçtikçe unutuluyor”*

*“Kısmen; çünkü müfredat herkese hitap etmiyor.”*

*“Kısmen; çünkü derslerimizde yeterince etkinlik yapmadığımızı düşünüyorum.”*

*“Kısmen; çünkü 9. Sınıfa geçtiğimizde unutuluyor.”*

*“Kısmen; çünkü 11. Ve 12. Sınıf öğrencilerine sorduğumuzda birçoğu neredeyse unutmak üzere olduklarını ve bunun sebebinin ise hazırlıktan sonra tam destek verilmemesinin olduğunu söylüyorlar.”*

Yorumlara bakıldığında Arapça dersini hazırlık sınıfında kısmen başarılı bulduğunu belirten öğrencilerin açıklamaları, başarısız bulduğunu belirten öğrencilerin açıklamalarının ile hemen hemen aynı olduğunu söyleyebiliriz. Buradan sonuçla aslında bu öğrencilerin de Arapça eğitimini kısmen başarısız bulduğu şeklinde yorumlanabilir. Hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretimini başarılı bulduğunu belirten öğrencilerin bazı yorumları da şu şekildedir:

*“ Evet; çünkü bizler Arapçayı gerçek anlamda konuşmaya, anlamaya başladık.”*

*“Evet; çünkü yeterli ders sayısı var ve sürekli Arapça ile meşgulüz.”*

*“Evet; çünkü Arap Arapça öğretmenleri sayesinde büyük ölçüde katkı sağlanıyor.”*

*“Evet; çünkü öğretmenlerimiz yabancı ve Türkçeyi çok az biliyorlar. Bizim bir derdimiz olduğunda Arapça anlatmak zorunda oluyoruz ve fark etmesek de dili bu şekilde daha iyi öğreniyoruz. “*

*“Evet; çünkü yabancı hocalar ile dinleme ve konuşmamızı geliştirme olanağı sağlanıyor.”*

*“Evet; çünkü yabancı öğretmenler ve yurtdışı eğitim ve kültür kamplarıyla çok faydalı olduğunu düşünüyorum”.*

Arapça öğretiminin hazırlık sınıflarında başarılı bulunduğunu belirten öğrencilerin büyük çoğunluğu hocaların Arap olmasından kaynaklı olarak Arapçayı daha iyi konuşabildiklerini ve derslerin daha verimli geçirdiklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak bir dilin öğrenilmesinde anadili olan kişiler tarafından öğretilmesi her zaman daha olumlu sonuçlar vermektedir. Bu sebeple öğrencilerin büyük kısmı Arapça öğretimini başarılı bulmaktadır.

Öğrencilerin Arapça eğitimini başarılı bulmalarına binaen okulda almış oldukları eğitimin yeterli olup olmadığını ve okul eğitimi dışında dışarıdan destek alıp almadıklarını öğrenmek amacıyla aşağıdaki yargılar verilmiş olup cevapları şu şekildedir:

**Tablo 1.54. “Arapça dersi için okul dersleri dışında dışarıdan destek alırım.”**

**Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 28  | 8,0   |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 44  | 13,0  |
| <b>Bazen</b>        | 84  | 25,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 183 | 54,0  |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Öğrencilerin %8'i her zaman, %13'ü çoğu zaman, %25'i bazen Arapça dersi için okul dersleri dışında destek aldıklarını belirtirken, %54'ü hiçbir zaman destek almadıklarını ifade etmiştir. Bu verilere göre öğrencileri okuldaki Arapça derslerini yeterli bulmakta ve okul dışında destek almamaktadır.

Dil öğrenmede en önemli etken öğrenilen dilin konuşulduğu ülkeye giderek orada bir süre vakit geçirmek ve mümkünse dil eğitimi almaktır. Arapça hazırlık olan birçok proje imam hatip lisesinde de yazları Arap ülkelerinde Arapça dil eğitimi imkânı sunmaktadır. Buna binaen öğrencilere okullarında bu eğitimin verilip verilmediğini öğrenmek amacıyla aşağıdaki yargı verilmiştir.

**Tablo 1.55. “Okulumuz yurtdışında Arapça eğitim imkânı sunmaktadır.”  
Yargısına İlişkin Öğrencilerin Görüşleri**

|                     | F   | %     |
|---------------------|-----|-------|
| <b>Her Zaman</b>    | 179 | 53,0  |
| <b>Çoğu Zaman</b>   | 69  | 20,0  |
| <b>Bazen</b>        | 64  | 19,0  |
| <b>Hiçbir Zaman</b> | 27  | 8,0   |
| <b>Toplam</b>       | 339 | 100,0 |

Öğrencilerin %53'ü her zaman, %20'si çoğu zaman, %19'u bazen okullarının yurtdışında Arapça eğitim imkânı sunduklarını belirtirken, %8'i ise okullarında Arapça eğitim imkânı sunmadıklarını ifade etmiştir. Çıkan verilere göre okulların büyük bir kısmı yurtdışında Arapça eğitim imkânı sunmakta olup öğrencilerin Arapça öğretimleri noktasında büyük katkı sağladıkları yönünde yorumlanabilir.

### **2.2.7.Öğrencilerin Arapçaya Olan Tutumlarına Dair Bulgular**

Arapça hazırlık sınıfında yoğun bir Arapça öğretimi gören ve ilerleyen sınıflarda da yine Arapça dersleri almaya devam eden öğrencilerin bu ders hakkındaki görüşlerini öğrenmek üzere bazı ifadeler verilerek bu ifadeleri derecelendirmeleri istenmiştir. Bu ifadeler doğrultusunda öğrencilerin Arapça ile ilgili duyuşsal özelliklerini ve Arapça öğretimine dair duyuşsal hedeflerin ne kadar gerçekleştiğini ve

başarılı olup olmadığını ortaya koymaktayız. Bu ifadeler ve öğrencilerin vermiş oldukları dereceler aşağıdaki gibidir:

**Tablo 1.56. “Arapçayı Seviyorum” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                                | F   | %    |
|--------------------------------|-----|------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b>  | 144 | 43,0 |
| <b>Katılıyorum</b>             | 127 | 37,0 |
| <b>Kararsızım</b>              | 42  | 12,0 |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 13  | 4,0  |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 13  | 4,0  |
| <b>Toplam</b>                  | 339 | 100  |

“Arapçayı seviyorum” ifadesine öğrencilerin %43’ü kesinlikle katılıyorum, %37’si katılıyorum, %12’si kararsızım şeklinde ifade ederken, %4’ü katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde bildirmişlerdir. Öğrencilerin büyük birçoğunun Arapçayı seviyor olması Arapçayı öğrenmeye açık ve istekli olduklarını göstermektedir.

**Tablo 1.57. “Arapçayı Öğrenmek İstiyorum” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                                | F   | %     |
|--------------------------------|-----|-------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b>  | 207 | 61,0  |
| <b>Katılıyorum</b>             | 97  | 29,0  |
| <b>Kararsızım</b>              | 23  | 7,0   |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 5   | 1,0   |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 7   | 2,0   |
| <b>Toplam</b>                  | 339 | 100,0 |

“Arapçayı öğrenmek istiyorum.” ifadesine öğrencilerin %61’i kesinlikle katıldığını %29’u katıldığını, %7’si kararsız olduğunu ifade etmiştir. %1’i katılmadığını, %2’si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin toplamda %97’si Arapçayı öğrenmek istemektedir. Bu oran Arapçayı

seviyorum yargısından daha yüksek olduğu için öğrencilerin bir kısmının Arapçayı sevmese de öğrenmek istedikleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca bu verilere göre öğrencilerin Arapça hazırlık olan bu okullara isteyerek geldikleri şeklinde de düşünülebilir.

**Tablo 1.58. “Arapça Öğrenmenin Gerekliliğine İnaniyorum.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                                | F   | %    |
|--------------------------------|-----|------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b>  | 198 | 59,0 |
| <b>Katılıyorum</b>             | 106 | 31,0 |
| <b>Kararsızım</b>              | 18  | 5,0  |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 7   | 2,0  |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 10  | 3,0  |
| <b>Toplam</b>                  | 339 | 100  |

“Arapça öğrenmenin gerekliliğine inanıyorum” yargısına araştırmaya katılan öğrencilerin %59’u kesinlikle katılıyorum, %31’i katılıyorum, %5’i kararsızım şeklinde cevap vermiştir. %2’si katılmıyorum, %3’ü ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde beyan etmiştir. Öğrencilerin Arapçayı öğrenmek istemelerinin sebebi olarak Arapçayı sevmeleri ve gerekli olduğunu düşünmeleri gösterilebilir.

**Tablo 1.59. “Arapça Öğrenmenin Gerekli Olduğunu Savunurum.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                                | F   | %     |
|--------------------------------|-----|-------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b>  | 178 | 53,0  |
| <b>Katılıyorum</b>             | 110 | 32,0  |
| <b>Kararsızım</b>              | 37  | 11,0  |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 7   | 2,0   |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 7   | 2,0   |
| <b>Toplam</b>                  | 339 | 100,0 |



Yukarıdaki ifadeye göre öğrencilerin %53'ü kesinlikle katıldığını, %32'si katıldıklarını, %11'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir. %4'ü de katılmadığını ifade etmiştir. Tablo 1.56. ya baktığımızda Arapça öğrenmenin gerekliliğini savunan öğrencilerin oranı toplamda %90 iken Arapça öğrenmenin gerekliliğini savunan öğrencilerin toplam oranı ise %85'tir. Buna göre bazı öğrenciler Arapça öğrenmenin gerekli olduğuna inandıkları halde Arapça öğrenmenin gerekliliğini savunmamaktadırlar.

**Tablo 1.60. “Arapça Derslerinden Çok Zevk Alıyorum.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                                | F   | %     |
|--------------------------------|-----|-------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b>  | 85  | 25,0  |
| <b>Katılıyorum</b>             | 130 | 38,0  |
| <b>Kararsızım</b>              | 68  | 20,0  |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 32  | 10,0  |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 24  | 7,0   |
| <b>Toplam</b>                  | 339 | 100,0 |

“Arapça derslerinden çok zevk alıyorum” ifadesine öğrencilerin %25'i kesinlikle katılıyorum, %38'i katılıyorum, %20'si kararsızım şeklinde cevap verirken, %10'u katılmıyorum, %7'si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Yukarıdaki diğer verilere baktığımızda öğrencilerin Arapçayı sevmeleri, öğrenmek istemelerinin yüksek olmasına rağmen derslerden zevk almamaları öğretmenlerin dersleri öğrencilerin zevk alacağı yöntemlerle işlemediği şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 1.61. “Boş Zamanlarımda Arapça Çalışmayı Severim.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                               | F   | %    |
|-------------------------------|-----|------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b> | 38  | 11,0 |
| <b>Katılıyorum</b>            | 94  | 28,0 |
| <b>Kararsızım</b>             | 111 | 33,0 |
| <b>Katılmıyorum</b>           | 57  | 16,0 |

|                                |     |       |
|--------------------------------|-----|-------|
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 39  | 12,0  |
| <b>Toplam</b>                  | 339 | 100,0 |

Yukarıdaki ifadeye göre öğrencilerin %11'i kesinlikle katılıyorum, %28'i katılıyorum, %33'ü kararsızım şeklinde ifade ederken, %16'sı katılmıyorum, %12'si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde belirtmiştir. Öğrenciler her ne kadar Arapçayı sevseler ve öğrenmenin gerekliliğine inansalar da boş zamanlarında Arapça çalışmayı pek sevmedikleri görülmektedir.

**Tablo 1.62. “Arapça Öğrenmek Bana Çok Zor Geliyor.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                                | <b>F</b> | <b>%</b> |
|--------------------------------|----------|----------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b>  | 26       | 8,0      |
| <b>Katılıyorum</b>             | 48       | 14,0     |
| <b>Kararsızım</b>              | 75       | 22,0     |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 128      | 38,0     |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 62       | 18,0     |
| <b>Toplam</b>                  | 339      | 100,0    |

“Arapçayı öğrenmek bana çok zor geliyor” ifadesine yönelik öğrencilerin %8'i kesinlikle katıldığını, %14'ü katıldığını, %22'si kararsız olduğunu ifade etmiştir. %38'i katılmadıklarını, %18'i de kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Toplamda öğrencilerin %38'i Arapça öğrenmede zorluk çekmediğini, %22'si ise zorluk çektiğini belirtmiştir. Bu verilere göre öğrencilerin zorluk çekmelerine rağmen Arapçayı sevdikleri ve öğrenmek istediklerini düşünebiliriz.

**Tablo 1.63. “Arapçayı Konuşmak İstiyorum.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                               | <b>F</b> | <b>%</b> |
|-------------------------------|----------|----------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b> | 242      | 71,0     |
| <b>Katılıyorum</b>            | 81       | 23,0     |

|                                |     |     |
|--------------------------------|-----|-----|
| <b>Karasızım</b>               | 7   | 3,0 |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 4   | 1,0 |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 5   | 2,0 |
| <b>Toplam</b>                  | 339 | 100 |

“*Arapçayı konuşmak istiyorum.*” Yargısına göre öğrencilerin %71’i kesinlikle katıldığını, %23’ü katıldığını, %3’ü kararsız olduğunu belirtmiştir. %1’i ise katılmadığını, %2’si kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir. Toplamda öğrencilerin %94’ü Arapçayı konuşmak istemektedir. Öğrencilerin Arapçayı konuşmak üzere öğrenmek istedikleri ve derslere daha çok konuşma becerisine yönelik yöntemler kullanılmasını tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 1.64. “Arapça Öğrenmede Yaşadığım Zorluk Derse Olan İlgimi Azaltıyor.” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                                | <b>F</b> | <b>%</b> |
|--------------------------------|----------|----------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b>  | 47       | 14,0     |
| <b>Katılıyorum</b>             | 55       | 16,0     |
| <b>Karasızım</b>               | 73       | 21,0     |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 94       | 28,0     |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 70       | 21,0     |
| <b>Toplam</b>                  | 339      | 100,0    |

Yukarıdaki ifadeye öğrencilerin %14’ü kesinlikle katıldığını, %16’sı katılmadığını, %21’i ise kararsız olduğunu ifade ederken, %28’i katılmadığını, %21’i ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %30’unun Arapça öğrenmede yaşadıkları zorluklar derse olan ilgilerini azaltmaktadır.

**Tablo 1.65. “Arapçaya İslam Bilimlerinin Temeli Olduğu İçin Önem Veriyorum” Yargısına İlişkin Öğrenci Görüşleri**

|                               | <b>F</b> | <b>%</b> |
|-------------------------------|----------|----------|
| <b>Kesinlikle Katılıyorum</b> | 156      | 46,0     |

|                                |     |       |
|--------------------------------|-----|-------|
| <b>Katılıyorum</b>             | 118 | 35,0  |
| <b>Kararsızım</b>              | 35  | 10,0  |
| <b>Katılmıyorum</b>            | 16  | 5,0   |
| <b>Kesinlikle Katılmıyorum</b> | 14  | 4,0   |
| <b>Toplam</b>                  | 339 | 100,0 |

*“Arapçaya İslam bilimlerinin temeli olduğu için önem veriyorum.”* ifadesine yönelik öğrencilerin %46’si kesinlikle katıldığını, %35’i katıldığını, %10’nu ise kararsız olduğunu belirtmiştir. %9’u ise bu ifadeye katılmadıklarını belirtmiştir. Buradaki verilere göre öğrencilerin büyük bir kısmı Arapçaya İslam bilimlerinin temeli olduğu için önem verdiklerini ve bu sebeplerle öğrenmek istediklerini söyleyebiliriz.

Tüm bu verilere bakıldığında Arapça hazırlık okuyan öğrencilerinin büyük bir kısmının Arapçayı sevdikleri, öğrenmek istedikleri, gerekli olduğuna inandıklarını ve İslam bilimlerinin temeli olduğu için önem verdiklerini söyleyebiliriz. Ayrıca Arapçayı konuşmak istemelerinden de bu dili kullanmak ve hayatlarına geçirmek istediklerini de düşünebiliriz. Araştırmaya katılan öğrencilerin çok azı ise Arapça öğrenmeyi istemediklerini ve sevmediklerini dile getirmiştir. Genel olarak öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

## SONUÇ VE ÖNERİLER

### 1.Sonuç

İmam - hatip liseleri açıldıkları ilk günden bugüne kadar tarih boyunca sürekli kapatılıp açılma süreci geçirmiştir. Bu süreçte değişikliklere uğrayarak günümüze kadar ulaşmıştır. Ders müfredatının sık sık değiştirilmesi ile de Arapça eğitiminde çeşitli sıkıntılar meydana gelmiştir. Nitekim Arapça derslerine ilahiyat mezunu meslek dersleri öğretmenlerinin girmesi ve Arapça öğretiminde yanlış öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması Arapça öğretimini olumsuz yönde etkilemiştir.

Günümüzde ise proje imam - hatip liselerinin açılması ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün Arapçaya önem vermeye başlaması ile Arapça öğretiminde büyük iyileşmeler başlamıştır. Ayrıca birçok okul bünyesine anadili Arapça olan öğretmenler istihdam ederek Arapça öğretiminde öğrencileri ileri seviyeye taşımayı başarmıştır. Bununla birlikte üniversitelerin Arap Dili ve Edebiyatı ve Arapça Öğretmenliği bölümlerinden mezun olan öğretmenlerin Arapça öğretmeni olarak atanmaları ve bu dilin ehli kişiler tarafından okutulmasının da büyük bir payı vardır. Ayrıca ilahiyat mezunu meslek dersleri öğretmenlerinin de Arapça eğitimi üzerine kurslara katılmaları, bu alanda kendilerini geliştirmeleri ve Arapça öğretim yöntem ve teknikleri üzerine açılan hizmet içi eğitimlere katılmaları Arapça öğretiminde ilerlemelerine sebep olmuştur. Bütün bu etkenler bir araya geldiğinde günümüzde Arapça öğretimi gelebileceği en yüksek konuma ulaşmıştır diyebiliriz.

Bu tezde ise Arapçanın yükselen bu konumu doğrultusunda Arapça hazırlık sınıfı olan proje imam - hatip liselerinde Arapça öğretim yöntem ve tekniklerinin neler olduğunu ve Arapça öğretimindeki başarı durumlarını tespit etmeye çalıştık. Bunu anlamak üzere ise Arapça hazırlık sınıfı olan 15 proje imam - hatip lisesinden altısında hazırlık okuyan veya okumuş olan öğrencilere ve bu okullarda Arapça öğretmenliği yapan Arapça öğretmenlerine yönelik bazı sorular yöneltilmiştir. Çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Haftalık 20 saat Arapça dersi olan hazırlık sınıflarında öğrenciler okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerini büyük ölçüde ilerletebilmekte olup yapılan eğitimi başarılı bulmaktadır.
- Öğretmenler Arapça öğretiminde yöntem ve teknik seçerken öğrencilerin özelliklerine göre seçmekte olup bu sayede olumlu sonuçlar almaktadırlar. Ayrıca bu şekilde öğrencilerin dersi daha dikkatli izlemelerini sağlamaktadırlar.
- Nitekim öğretmenler derslerinde en çok soru-cevap tekniğini kullanırken diğer tekniklere de derslerinde yer vermektedirler. Öğrencilere göre ise öğretmenler, en çok öğrenci anlatımını tercih etmektedirler.
- Öğretmenler seçmiş oldukları bu yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını çoğunlukla ders esnasında öğrencilere sordukları ve onların verdikleri cevaplara göre karar vermektedirler.
- Öğretmenler derslerinde kullandıkları kitapları kendileri seçmekte olup bu kitaplar dışında da birçok araç-gereç ve materyal kullanmaktadır.
- Öğretmenler bu materyalleri ve ders kitaplarını seçerken en çok öğrenci özelliklerine ve dil beceri alanlarına dikkat etmektedir.
- Öğretmenlerin Milli Eğitimin ders kitabını kullanmaması bu kitabın öğretmenler tarafından yeterli bulunmadığını göstermektedir. Ayrıca imam hatip ortaokulu ders konularını da incelerken <sup>1</sup> ders konularının her sene tekrar edildiği ve öğrencilerin seviyelerine göre düzenlenmediği görülmektedir.
- Öğretmenler derslerinde en çok konuşma becerisine daha sonra da dilbilgisi becerisine önem vermektedir. Bunlarla birlikte dinleme, yazma ve okuma becerilerine yönelik çalışmalar yapmaktadırlar.
- Öğretmenlere göre öğrenciler derslere aktif olarak katılmaktadırlar. Buna göre öğretmenler kullandıkları yöntem ve tekniklerle öğrencilerin derslere katılımlarını sağlamaktadır.
- Hazırlık sınıfında 20 saat Arapça eğitimi alarak üst sınıfa geçen öğrencilerin Arapça ders saatlerinde düşüş olması aldıkları Arapça eğitimini sürdürememelerine sebep olmaktadır.

---

<sup>1</sup> Bkz.: yuk., s. 30.

- Nitekim Arapça dersleri ile birlikte yeni, farklı dersler öğrenmeleri öğrencilerin ders yükünü arttırmakta olup Arapçaya olan ilgilerini azaltmaktadır.
- Öğrenciler hazırlık sınıflarından verilen Arapça eğitimini 10.-11. ve 12. sınıflarda devam ettirememektedirler. Fakat 2 yıldır üniversiteye girişte yapılan dil sınavlarına Arapça dilinin eklenmesi ile Arapça bölümlerine girmek isteyen öğrenciler Arapça çalışmalarına bu sınıflarda da devam ederek Arapça bilgilerini geliştirme imkânı da bulmaktadır.
- Bununla birlikte öğrenciler ve öğretmenler hazırlık sınıflarında verilen Arapça öğretimini başarılı bulmaktadırlar.
- Bazı okullarda öğrenciler Arapça eğitimi için Arap ülkelerine götürülmekte ve orada bir süre eğitim alma imkânı sunmaktadır. Bu da öğrencilerin Arapça konuşma becerisine büyük katkı sağlamaktadır.
- Öğretmenlerin belirtmiş olduğu bilgiler ile öğrencilerin vermiş olduğu bilgiler çoğunlukla birbiriyle örtüşmektedir.

## 2.Öneriler

Arapça hazırlık sınıfı olan proje imam - hatip liselerindeki Arapça öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin araştırıldığı bu çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Arapça derslerine giren öğretmenler, çeşitli yöntem ve teknikler kullanmaktadırlar. Bu yöntem ve teknikleri belli kriterlere göre seçmekte olup bazen öğrencilere fayda sağlamamaktadır. Buna binaen öğretmenlerin yöntem ve teknikleri seçerken nasıl bir yol izleyeceğini gösteren hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmeli ve tüm Arapça öğretmenlerine bu eğitim zorunlu tutulmalıdır.
- ✓ Liselerde verilen Arapça eğitiminde belli bir seviyenin üstüne çıkılamadığı için öğretmenler zamanla Arapça konusunda körelmektedir. Bunun önüne geçebilmek için özellikle proje imam - hatip liselerinde görev yapan

öğretmenler yaz tatillerinde Arap ülkelerinde Arapça eğitimine gönderilmelidir.

- ✓ Arapça eğitimi üzerine MEB tarafından hazırlanan ders kitapları tamamen değiştirilerek öğrencilerin daha eğlenceli bir şekilde öğreneceği dört dil becerisini vermeye yönelik interaktif bir kitap hazırlanmalıdır.
- ✓ Arapça öğretmenlerinin sıklıkla bir araya gelerek Arapça eğitimi üzerine materyal geliştirme ve oluşturma çalışmaları yapmalıdır. Öğretmenler arasında ortak bir müfredat düzenlenerek bütün Arapça hazırlık sınıflarında aynı müfredat okutulmalıdır. Bu şekilde tüm öğrenciler aynı eğitimi alabilme imkânı bulabileceklerdir.
- ✓ Derslerde öğrencilerin daha aktif rol almalarının sağlanmasıyla birlikte ders dışında da Arapçayı kullanacak projeler ve etkinlikler oluşturulmalıdır.
- ✓ Arapçayı öğretirken öğrencilerin de bu dili sevmeleri ve derslerde sıkılmamaları için daha çok dilsel oyunlar geliştirilip derslerde sıklıkla kullanılması gerekmektedir.
- ✓ Hazırlık sınıfında alınan yoğun Arapça eğitiminin üst sınıflara geçildiğinde unutulmasını engellemek için üst sınıflardaki Arapça ders saatlerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından arttırılması, arttırılamıyorsa da meslek derslerinin tümünün Arapça olarak okutulmasının zorunlu hale getirilmesi konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Öğrencilerin ise derslerde hata yapılmasından korkmadan Arapça konuşmaya çalışmaları gerekmektedir. Ayrıca ders dışında da Arapça çalışmaları ihmal etmemeleri gereklidir.
- ✓ Öğrencilerin Arap ülkelerine gidip öğrendikleri dili yerinde yaşayarak görerek öğrenmeleri konusunda tüm okullar Din Öğretimi ile işbirliği yapmalı ve bütün öğrencilerin faydalanması için planlar oluşturulmalıdır. Ayrıca bu eğitim imkânının başarılı öğrencilere burslu, diğer öğrencilere ise makul fiyatlarda sunulması önemlidir.



## KAYNAKÇA

- Akbaş, Y. Fatih: **Türkiye’deki Arapça Öğretimi Açısından “Silsiletü Ta’lîmî’l-Lüğatî’l – ‘Arabiyye” Adlı Ders Kitabı Serisinin Değerlendirilmesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2016.
- Akpınar, Burhan: **“Eğitimde Madde-Mana Dengesi Anlayışı: İmam Hatip Okulları”, Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi**, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s. 17.
- Aydın, Feriduddin: **Arapça’nın Önemi ve Türkiye’de Karşılaştığı Sorunlar**, Al-Ibar Publishing, İstanbul, 2003.
- Aydın, Mehmet Zeki: **“Dünden Bugüne İmam-Hatip Liseleri (Tarihî Gelişim)”, Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi**, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s. 72.
- Bayram, Selahattin: **“Öğrenci ve Öğretmen Perspektifinden Türkiye’de Arapça Öğretimi: Anadolu İmam Hatip Lisesi Öğrencileri Üzerine Nitel Bir Çalışma”, Değerler Eğitimi Dergisi**, Cilt 9, No 22, Aralık 2011, s. 45-46.
- Bostancı, Ahmet: **“İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları ve Diğer Araç-Gereçlerin Tespit ve Analizi”, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi** 11, 2005, s. 1-30.
- Civelek, Yakup: **“Türkiye’de Arapça Öğretimine Dair Bazı Teklifler –Riyad Arap Dil Enstitüsü Örneği- “**, **Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:2, y.y. Aralık 1998, s. 226.
- Çakır, Ruşen, Bozon, İrfan, Talu, Balkan: **Ruşen Çakır, İrfan Bozon, Balkan Talu, İmam Hatip Liseleri; Efsaneler ve Gerçekler**, Tesev Yayınları, İstanbul, 2004.

- Demirbaş, Şakir: **“Türkiye’de İmam-Hatip Ortaokullarında Okutulmakta Olan Arapça Ders Kitabı Serisi İle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri”**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Şubat 2016.
- Demircan, Ömer: **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**, D&R Yayınları, İstanbul, 2003.
- Demirel, Özcan: **Yabancı Dil Öğretimi**, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2014.
- Doğan, Candemir: **Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri**, Ankara, 1989.
- Furat, Ahmet Suphi: **“İslami İlimler Araştırmacısına Gerekli Filolojik Hazırlık”**, Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu, Samsun, 1989, s. 353.
- Genç, Ayten: **“İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Ders Kitabı Seçimi”**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 22, y.y., 2002, s. 78.
- Gökçatı, Mehmet Ali: **Türkiye’de Din Eğitimi ve İmam Hatipler**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005.
- Güney, Murat Arif: **“Yabancı Dil Öğretimi ve Dünden Bugüne Türkiye’de Arapça Öğretimi”**, Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, y.y., 2014, s. 208.
- Gündüzöz, Soner: **“Arapça Öğretiminde Başvurulacak Bazı Yöntem ve Teknikler Pedagojik Bir Değerlendirme”**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 29, y.y. 2010, s. 37-38.
- Hafâci, Muhammed Abdülmun’im: **“Arapça Öğretiminde Kaidelerle Edebî Metinler Arasındaki İrtibatın Önemi.”**, Çev. Rahmi Yaran, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi 20, 2001, s.161-173.
- el-Huli’ Muhammed ‘Ali: **Arapça Öğretim Metotları**, Çev. Cihaner Aksoy, Ankara, 2000.

- Kaddur, Ahmet Muhammed: **“Arap Dili ve Fikri”,** Çev. Selahattin Bayram, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,** 2010.
- Karadaş, Cağfer: **“İmam- Hatip Liselerinde Artık Kalite Zamanı”,** Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s. 32-33.
- Kahyaoğlu, Yasin: **“Arapça Eğitimi Üzerine Bir Araştırma”,** Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 19, Ocak-Haziran 2008.
- Kelebek, Mustafa: **“Öğretim Yöntemleri ve Arapça Öğretim Teknikleri Üzerine Prof. Dr. Mahmud Kamil en-NÂKA İle Bir Söyleşi”,** Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, y.y., Aralık, 1999, s. 384.
- Kervankaya, Figen: **“İmam Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme”,** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2014, s. 125-134.
- Kırali, Ali Osman: **“Üniversitelerin Arapça Hazırlık Sınıflarında Okuyan Öğrencilerin Öğrenme Yöntemleri ve Arapça Öğrenme Zorlukları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi”,** Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2015.
- Kömürcü, Ahmet: **“İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (D.Ü.İ.F Örneği)”,** CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 13, Sayı 3, y.y., Eylül 2015, s. 123.
- Kurtdede Fidan, Nuray: **“İlköğretimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri”,** Kuramsal Eğitimbilim, 1, y.y., 2008, s. 49.
- Mert, Esra Lüle: **“Türkçenin Eğitimi ve Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Geliştirilmesi Süresinde Kullanılabilecek Etkinlik Örnekleri”,** Ana Dili Eğitim Dergisi, 2, 2014, s.24.

- Özdemir, Abdurrahman: **“İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliği, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri “, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 10, 2004, s. 28.**
- Polat, Hüseyin,  
Uçar, Recep,  
Karani Altun Veysel: **“İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Arapça Dersine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi”, İ.Ü İlahiyat Fakültesi Dergisi, Güz 2016/7(2), s. 35.**
- Semerci, Ayşegül: **“İlahiyat Fakülteleri Hazırlık Sınıflarında Arapça Öğretiminde Kullanılan Yöntemler”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2012.**
- Soysaldı, Mehmet: **Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları,” Ekev Akademisi Dergisi, Yıl 14, Sayı 45, y.y., 2010, s. 257.**
- Soyupek, Hasan: **“İkinci Meşrutiyet’ten Günümüze Türkiye’ye Arapça Öğretimi” Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta, 2004, s. 247-248.**
- Şaban, İbrahim,  
Ertürk Zeynep: **“Karşılaştırmalı Arapça Öğretim Teknikleri: Gazi Üniversitesi İle Londra Üniversitesi Örneği”, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, Cilt 18, Sayı 46, Aralık 2018, s. 71-88.**
- Türkmen, Sabri: **“İngiltere Üniversitelerinde Arapça Öğretimi”, İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 7, Sayı 2, 2018, s.104-119.**
- Versteegh Kees: **“Arap Dili Öğretiminin Tarihçesi “,Çvr. Günaydın, Muhammet, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 16, 2007, s. 335.**
- Yıldırım,  
Ayfer: **Milli Bir Gençlik Yetiştirilmesi Ödevinde İmam-Hatiplerin Hâl-i Pür – Melâli, Eğitime Bakış Eğitim - Öğretim Bilim Araştırma Dergisi, Yıl 1, Sayı 35, Ekim/Kasım/Aralık 2015, s. 44.**

Yılmaz, Hakkı:

**“Eğitim Sistemi İçerisinde İmam-Hatip Liselerinin Yeri ve Tarihçesi”, II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları/584, İlmi Eserler/93 Ankara, 2003, s. 523.**

Usta, İbrahim:

**“Medreseler ve İlahiyat Fakültelerindeki Arapça Öğretiminin Temel Dinamikler Bağlamında Değerlendirilmesi” The Journal of Academic Social Science Studies, Ağustos 2012, s.263-269.**

## **ELEKTRONİK KAYNAKÇA**

(Çevrimiçi) <http://timav.org.tr/imam-hatip-okullari-tarihcesi/>, 19.01.2018.

(Çevrimiçi) <http://www.imamhatipliyim.com/imam-hatiplerin-tarihcesi.html>, 19.01.2018.

(Çevrimiçi) [https://www.memurlar.net/common/news/documents/758731/27144243\\_synavla\\_ogrenci\\_alan\\_proje\\_anadolu\\_ymam\\_hatip\\_liseleri.pdf](https://www.memurlar.net/common/news/documents/758731/27144243_synavla_ogrenci_alan_proje_anadolu_ymam_hatip_liseleri.pdf), 02.02.2019.

(Çevrimiçi) <http://timav.org.tr/imam-hatip-okullari-tarihcesi/>, 19.01.2018.

(Çevrimiçi) <https://www.bloomberght.com/haberler/haber/2127019-turkiye-nin-son-10-yilda-ihracat-ve-ithalat-iliskileri>, 03.03.2019.

(Çevrimiçi) <https://www.turizmgunlugu.com/2018/06/08/arap-turist-sayisi-hizla-artiyor/>, 03.03.2019.

(Çevrimiçi) <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, 03.03.2019.

(Çevrimiçi) <https://timav.org.tr/imam-hatip-okullari-tarihcesi/>, 23.02.2019.

(Çevrimiçi) <http://dogm.meb.gov.tr/bilgisistemi/harita/>, 23.02.2019.

(Çevrimiçi), <http://dogm.meb.gov.tr/www/ilkogretim-2-8-arapca-ogretim-programi-yeni/icerik/433>, 24.02.2019.

( Çevrimiçi) <https://www.memurlar.net/haber/178306/arapca-dersi-norm-kadro-guncellestirmesi.html>, 25.02.2019.

( Çevrimiçi) [https://dogm.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2017\\_06/12153021\\_Anadolu\\_imam\\_Hatip\\_Liseleri\\_Yeni\\_Haftalik\\_Ders\\_Cizelgesi.pdf](https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/12153021_Anadolu_imam_Hatip_Liseleri_Yeni_Haftalik_Ders_Cizelgesi.pdf) , 25.02.2019.

(Çevrimiçi) <http://www.dtcf.ankara.edu.tr/dogu-dilleri-ve-edebiyatlari-bolumu/arap-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali/>, 02.03.2019.

Çevrimiçi) [https://www.selcuk.edu.tr/edebiyat/arap\\_dili\\_ve\\_edebiyati/tr](https://www.selcuk.edu.tr/edebiyat/arap_dili_ve_edebiyati/tr), 02.03.2019.

(Çevrimiçi) <https://www.aydinlik.com.tr/garanti-is-ilahiyata-akin-ettiriyor-egitim-agustos-2017>, 02.03.2019.

(Çevrimiçi) <http://gef-yabancidiller-arapdili.gazi.edu.tr/posts/view/title/hakkimizda-74795> , 02.03.2019.

(Çevrimiçi) <https://i2.wp.com/www.aktuelpdr.net/wp-content/uploads/2015/04/ogretmen-atama.jpg>, 16.03.2019.

(Çevrimiçi) <http://dinogretimi.meb.gov.tr/HizmeticiEgitim.aspx>, 16.03.2019.

(Çevrimiçi) <https://i2.wp.com/www.aktuelpdr.net/wp-content/uploads/2015/04/ogretmen-atama.jpg>, 16.03.2019.

(Çevrimiçi) <http://dinogretimi.meb.gov.tr/HizmeticiEgitim.aspx>, 16.03.2019.

Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü “ **İlköğretim Arapça Dersi (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar ) Öğretim Programı (Değişiklikleri ile birlikte)**”, Ankara, 2016. (Çevrimiçi) [https://dogm.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2016\\_12/02045520\\_kurul.pdf](https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_12/02045520_kurul.pdf) Demiray, Ufuk, **Proje İmam Hatip Okulları**, 16.03.2019.

(Çevrimiçi) <https://www.dirilispostasi.com/makale/proje-imam-hatip-okullari-5a78432018e540239c10a1b6>, 02.02.2019.

(Çevrimiçi) Gümüş, Muhittin, “ **Dil Öğretiminde Temel Beceriler**”, [www.academia.edu](http://www.academia.edu), y.y., t.y., s.1., 20.03.2019.

## EKLER

### EK-1

#### PROJE İMAM- HATİP LİSELERİNDE ARAPÇA HAZIRLIK SINIFI ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Saygıdeğer Meslektaşım,

Bu anket Proje İmam Hatip Liselerinde Arapça hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretiminde kullanılan yöntemlerin tespit edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışmada doğru tespit ve değerlendirmelerde bulunabilmek için sorulara vereceğiniz cevaplar büyük öneme sahip olup tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Songül İLANLI

Arapça Öğretmeni

İstanbul Üniversitesi Sosyal  
Bilimler Enstitüsü

Arap Dili ve Edebiyatı Yüksek  
Lisans Öğrencisi

**1. Cinsiyetiniz:**

( ) Bay

( ) Bayan

**2. Uyruğunuz:**

( ) Türk Vatandaşı

( ) Arap Vatandaşı

( ) Diğer

**3. Mezun olduğunuz bölüm:**

( ) Arap Dili ve Edebiyatı

( ) Arapça Öğretmenliği

( ) İlahiyat Fakültesi

( ) İslami İlimler Fakültesi

Başka ( lütfen belirtiniz.) .....

**4. Görevli olduğunuz lise:**

.....  
.....

5. Kaç yıldır lisede Arapça öğretimi yapıyorsunuz?

.....  
.....

6. Haftada kaç saat Arapça dersine giriyorsunuz?

.....  
.....

7. Hangi Arapça derslerine giriyorsunuz?

- ☐ Dinleme  
☐ Konuşma  
☐ Dilbilgisi  
☐ Yazma  
☐ Okuma  
☐ Başka (belirtiniz)

.....

8. Hangi sınıflara giriyorsunuz?

- ☐ Hazırlık sınıfı ☐ 9. Sınıf ☐ 10. Sınıf ☐ 11. Sınıf ☐ 12. Sınıf

9. Arapça öğretim yöntemlerine ilişkin herhangi bir hizmet içi eğitim seminerine katıldınız mı?

( Katıldıysanız lütfen ismini/isimlerini yazınız)

- ☐ Evet.....  
☐ Hayır

10. Özellikle Arap dili eğitimi amacıyla Arap ülkelerinde bulundunuz mu? ( Cevabınız “evet” ise nerede ve ne kadar bulunduğunuzu lütfen belirtiniz.)

- ☐ Evet : Nerede? ..... Ne kadar? ( gün/ ay/yıl) .....  
☐ Hayır

11. Proje İmam Hatip Liseleri Arapça hazırlık sınıflarında yapılan Arapça öğretimi başarılı buluyor musunuz? (Lütfen bu konudaki düşüncelerinizi birkaç cümleyle açıklayınız.)

Evet; çünkü.....  
.....  
Kısmen; çünkü.....  
.....  
Hayır; çünkü.....  
.....

12. Dersinizde kullanacağınız yöntemleri seçerken aşağıdakilerden hangisine ya da hangilerine dikkat edersiniz?



- ☐ Öğretimin amaçlarına
- ☐ Konuya
- ☐ Öğrenci özelliklerine ( bilişsel ve psikolojik özellikler, ilgi, tutum hazır bulunuşluk vb.)
- ☐ Ders kitaplarına
- ☐ Sınıf mevcuduna
- ☐ Sınıf ortamına
- ☐ Dil beceri alanlarına
- ☐ Ders süresine
- ☐ Değerlendirme kriterlerine
- ☐ Başka ( lütfen belirtiniz.)

**13. Kullandığınız yöntemlerle hangi dil beceri alanına/ alanlarına ağırlık veriyorsunuz?**

- ☐ Dinleme ☐ Okuma ☐ Dilbilgisi
- ☐ Yazma ☐ Konuşma ☐ Çeviri
- ☐ Başka ( lütfen belirtiniz.)

**14. Derslerinizde hangi teknikleri kullanıyorsunuz?**

- ☐ Öğrenci anlatımı ☐ Soru – Cevap
- ☐ Gösteri ☐ Grup çalışması
- ☐ Drama/Rol yapma ☐ Eğitsel oyun
- ☐ Mikro öğretim ☐ Benzetim
- ☐ Örnek olay incelemesi ☐ Problem çözme
- ☐ Başka ( lütfen belirtiniz)

**15. Yöntem seçiminde aşağıdaki yargılardan hangisi ya da hangileri sizin düşüncenize daha uygundur?**

- ☐ Kısa sürede çok bilgi aktarabileceğim yöntemleri seçerim.
- ☐ Öğrencilerin dersi daha dikkatli izlemesini sağlayacak yöntemleri seçerim.
- ☐ Sınıfın sessizliğini olumsuz yönde etkilemeyecek yöntemleri seçerim.
- ☐ Uzun süredir bu derslere giriyorum, yöntem seçimiyle uğraşmam.
- ☐ Başka ( lütfen belirtiniz.)

**16. Öğrencilerinizin büyük çoğunluğu derse aktif katılıyor mu ?**

- ☐ Evet ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

**17. Kullandığınız yöntem ve tekniklerin öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığına nasıl karar veriyorsunuz?**

- ( ) Ders esnasında sorduğum sorulara öğrencilerin verdiği cevaplarla karar veririm.
- ( ) Ders sonunda sorduğum sorulara öğrencilerin verdiği cevaplarla karar veririm.
- ( ) Konuyla ilgili yaptığım yazılı sınavlarla karar veririm.
- ( ) Konuyla ilgili yaptığım sözlü sınavlarla karar veririm.
- ( ) Konuyla ilgili verdiğim ödevlerle karar veririm.
- ( ) Ders esnasında yaptığım etkinliklerle karar veririm.
- ( ) Kullandığım yöntemim öğrencilerin başarısında etkili olup olmadığını tespit için herhangi bir çalışma yapmam.
- ( ) Başka ( lütfen belirtiniz.).....

**18. Kullandığınız ders kitapları/ ders notları nelerdir? (Birkaç tanesinin ismini yazınız.)**

.....

**19. Bu kitapları / ders notlarını belirlerken nelere dikkat edersiniz? (**

- |                                |                                |
|--------------------------------|--------------------------------|
| ( ) Amaçlarına                 | ( ) Konuya                     |
| ( ) Öğrenci özelliklerine      | ( ) Dil beceri alanlarına      |
| ( ) Sınıf mevcuduna            | ( ) Değerlendirme kriterlerine |
| ( ) Başka ( lütfen belirtiniz) |                                |

.....

**20. Arapça Eğitimi üzerine hazırlanan ders kitaplarını ve müfredatı yeterli buluyor musunuz?**

- ( ) Evet
- ( ) Hayır.....

**21. Arapça öğretiminde ders kitaplarının dışında araç-gereç ve materyallerden hangisi ya da hangilerini kullanıyorsunuz?**

.....

**Verdiğiniz cevaplara ek olarak Arapça öğretiminde kullanılan yöntemlere ilişkin belirtmek istediğiniz konuları bu bölüme yazabilirsiniz.**

EK-2

**PROJE İMAM- HATİP LİSELERİNDE ARAPÇA HAZIRLIK SINIFI  
ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ**

Değerli Öğrenciler,

Bu anket Proje İmam Hatip Liselerinde Arapça hazırlık sınıflarındaki Arapça öğretiminde kullanılan yöntemlerin tespit edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışmada doğru tespit ve değerlendirmelerde bulunabilmek için sorulara vereceğiniz cevaplar büyük öneme sahip olup tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, başarılar dilerim.

Songül İLANLI

Arapça Öğretmeni

İstanbul Üniversitesi Sosyal  
Bilimler Enstitüsü

Arap Dili ve Edebiyatı Yüksek  
Lisans Öğrencisi

**1. Cinsiyetiniz :**

( ) Bay

( ) Bayan

**2. Mezun olduğunuz ortaokul:**

( ) İmam Hatip Ortaokulu

( ) Ortaokul

( ) Diğer

**3. Öğrenim gördüğünüz lise :**

.....

**4. Öğrenim gördüğünüz sınıf:**

( ) Hazırlık Sınıfı

( ) 9. Sınıf

( ) 10. Sınıf

( ) 11. Sınıf

( ) 12. Sınıf

**5. Hazırlık sınıflarında yapılan Arapça öğretimini başarılı buluyor musunuz? ( Lütfen bu konudaki düşüncelerinizi birkaç cümleyle açıklayınız. )**

Evet; çünkü .....

Kısmen; çünkü .....

Hayır; çünkü .....

6. Hazırlık sınıfında verilen Arapça eğitiminin 10.- 11. ve 12. Sınıflarda da devamlılığını sağladığını düşünüyor musunuz? ( Bu soruya sadece 10.-11. ve 12. Sınıflar cevaplayabilir. )

Evet; çünkü .....  
Kısmen; çünkü .....  
Hayır; çünkü .....

7. Hocalarınız Arapça öğretiminde kullandıkları yöntemleri seçerken sizce aşağıdakilerden hangisini daha çok dikkate almaktadır?

( ) Öğretimin amaçlarını  
( ) Konuyu  
( ) Öğrenci özelliklerini (bilişsel ve psikolojik özellikler, ilgi, tutum, hazır bulunuşluk vb.)  
( ) Ders Kitaplarını  
( ) Sınıf mevcudunu  
( ) Sınıf ortamını  
( ) Dil beceri alanlarını ( dinleme, okuma, yazma, konuşma)  
( ) Ders süresini  
( ) Değerlendirme kriterlerini  
( ) Başka ( lütfen belirtiniz.) .....

8. Derslerinizde hangi teknikler kullanılmaktadır?

( ) Öğrenci anlatımı ( ) Soru- cevap  
( ) Gösteri ( ) Grup çalışması  
( ) Drama/Rol yapma ( ) Eğitsel oyun  
( ) Mikro öğretim ( ) Benzetim  
( ) Örnek olay incelemesi ( ) Problem çözme  
( ) Başka (lütfen belirtiniz.) .....

9. Derslerinizde aşağıdaki araç-gereç ve materyallerden hangisi/ hangileri kullanılmaktadır?

( ) Ders Kitapları ( ) Şekiller- Şemalar  
( ) Çalışma kağıdı ( ) Akıllı Tahta  
( ) Resimler- fotoğraflar ( ) Slayt  
( ) Bilgisayar sunumu ( ) Tv-Video  
( ) Gerçek eşya ve modeller ( ) Kavram haritaları  
Başka (lütfen belirtiniz) .....

10. Aşağıdaki yargılardan hangisi ya da hangileri Arapçaya olan tutumunuzu yansıtmaktadır?

( Size uygun olan seçeneği “X” şeklinde sıralayınız. )

|                                                                   | <b>Kesinlikle katılıyorum</b> | <b>Katılıyorum</b> | <b>Kararsızım</b> | <b>Katılmıyorum</b> | <b>Kesinlikle katılmıyorum</b> |
|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------|--------------------|-------------------|---------------------|--------------------------------|
| 1)Arapçayı seviyorum                                              |                               |                    |                   |                     |                                |
| 2)Arapçayı öğrenmek istiyorum.                                    |                               |                    |                   |                     |                                |
| 3)Arapça öğrenmenin gerekliliğine inanıyorum.                     |                               |                    |                   |                     |                                |
| 4)Arapça derslerinden çok zevk alıyorum.                          |                               |                    |                   |                     |                                |
| 5)Boş zamanlarımda Arapça çalışmayı severim.                      |                               |                    |                   |                     |                                |
| 6)Arapçayı öğrenmek bana çok zor geliyor.                         |                               |                    |                   |                     |                                |
| 7)Arapça konuşmak istiyorum.                                      |                               |                    |                   |                     |                                |
| 8)Arapça öğrenmenin gerekli olduğunu savunurum.                   |                               |                    |                   |                     |                                |
| 9)Arapça öğrenmede yaşadığım zorluk derse olan ilgimi azaltıyor.  |                               |                    |                   |                     |                                |
| 10)Arapçaya İslam bilimlerinin temeli olduğu için önem veriyorum. |                               |                    |                   |                     |                                |

**11. Aşağıdaki yargılarda düşüncenizi yansıtan seçeneği işaretleyiniz. (“X” işaretini kullanabilirsiniz.)**

|                                                                                                                                                                                          | <b>Her<br/>zam<br/>an</b> | <b>Çoğ<br/>u<br/>zam<br/>an</b> | <b>Baz<br/>en</b> | <b>Hiçbir<br/>zaman</b> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------------|-------------------|-------------------------|
| 1) Hocalarımız, dersi farklı yöntemlerle işleyebilmek için hazırlık yaparlar.                                                                                                            |                           |                                 |                   |                         |
| 2) Hocalarımız, müfredatı zamanında bitirme çabasında oldukları için konuları sadece anlatıp geçiyorlar.                                                                                 |                           |                                 |                   |                         |
| 3) Derslerimizde öncelikle okuyacağımız metinde geçen gramer kurallarını öğrenir, sonra metni okuyarak çeviri yapar, ardından öğrendiğimiz gramer kurallarını parça üzerinde gösteririz. |                           |                                 |                   |                         |
| 4) Derslerimizde kitabı fazla kullanmayız, karşılıklı konuşmalar yaparak sorulan sorulara cevap veririz.                                                                                 |                           |                                 |                   |                         |
| 5) Derslerimizde hocalarımız bir metni okuyarak bize yazdırır, ses kayıtlarıyla dinleme yapılır.                                                                                         |                           |                                 |                   |                         |
| 6) Derslerimizde önce hocamız metni yüksek sesle okur, sonra sınıfça birkaç defa tekrar eder, konuyla ilgili sözlü ve yazılı olarak cümle kurmaya çalışırız.                             |                           |                                 |                   |                         |
| 7) Hocalarımız, yeni konuyu daha önce öğrendiğimiz konularla ilişkilendirerek öğretmektedirler.                                                                                          |                           |                                 |                   |                         |
| 8) Hocalarımız, derslerde karşılıklı konuşma yaptırarak günlük hayatta Arapçayı kullanmamızı hedefler.                                                                                   |                           |                                 |                   |                         |
| 9) Hocalarımız Arapça oyunlar oynatarak öğrendiklerimizi kalıcı hale getirmemize yardımcı olmaktadırlar.                                                                                 |                           |                                 |                   |                         |
| 10) Bir ders içerisinde konuyu daha iyi öğrenmemiz için hocalarımız çok çeşitli yöntemler kullanmaktadır.                                                                                |                           |                                 |                   |                         |
| 11) Hocalarımız çeşitli kaynaklardan( gazete, dergi,hikaye vb.) metin okuma çalışmaları yaptırır.                                                                                        |                           |                                 |                   |                         |
| 12) Derslerimizde Arap kanallarından TV yayınları izleriz.                                                                                                                               |                           |                                 |                   |                         |
| 13) Hocalarımız derslere, o ders için kullanacakları araç-gereç ve materyalleri önceden hazırlayarak gelmektedirler.                                                                     |                           |                                 |                   |                         |

|                                                                                                                        |  |  |  |  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--|--|
| 14) Hocalarımız ders esnasında/ ders sonunda sordukları sorularla konuyu ne kadar öğrendiğimizi kontrol etmektedirler. |  |  |  |  |
| 15) Hocalarımız ders içinde ve ders dışında Arapça ile ilgili yazı çalışmaları yaptırmaktadır.                         |  |  |  |  |
| 16) Derslerimizde Arapça konuşma ağırlıklı olarak işlenir.                                                             |  |  |  |  |
| 17) Derslerimizde Arapça gramer ağırlıklı olarak işlenir.                                                              |  |  |  |  |
| 18) Derslerimizde Arapçayı daha iyi öğrenebilmek için teknolojik araç gereçleri kullanırız.                            |  |  |  |  |
| 19) Ders sonunda, derste işlenen konuyla ilgili ödevler verilmektedir.                                                 |  |  |  |  |
| 20) Arapça derslerinde aktif katılım gösteririm.                                                                       |  |  |  |  |
| 21) Arapça derslerinde izleyici konumundayım.                                                                          |  |  |  |  |
| 22) Hocamız derste tüm öğrencilere söz hakkı verir.                                                                    |  |  |  |  |
| 23) Arapça derslerinde verilen ödevleri zamanında yaparım.                                                             |  |  |  |  |
| 24) Arapça dersi için okul dersleri dışında dışarıdan destek alırım.                                                   |  |  |  |  |
| 25) Okulumuz yurtdışında Arapça eğitim imkanı sunmaktadır.                                                             |  |  |  |  |

**Verdiğiniz cevaplara ek olarak Arapça öğretiminde kullanılan yöntemlere ilişkin belirtmek istediğiniz konuları bu bölüme yazabilirsiniz.**